

**T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

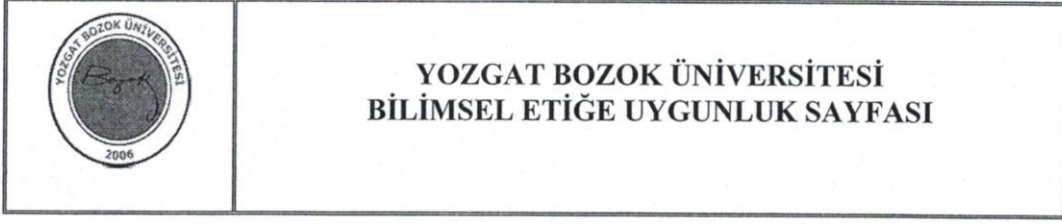
YÜKSEKLİSANS TEZİ

Birol YILMAZ

**ULUSLARARASI SPOR ORGANİZASYONLARININ KENTLER
ÜZERİNE ETKİSİ**

**TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Hayrettin GÜMÜŞDAĞ**

YOZGAT 2019

**T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

**İmza
Birol YILMAZ**

**YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
YÖNERGE UYGUNLUK SAYFASI**

**T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

“Uluslararası Spor Organizasyonlarının Kentler Üzerine Etkisi” adlı Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı yüksek lisans tezi, Yozgat Bozok Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi ’ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Birol YILMAZ
İmza

Danışman
Prof. Dr. Hayrettin GÜMÜŞDAĞ

İmza

Prof. Dr. Hayrettin GÜMÜŞDAĞ
Ana Bilim Dalı Başkanı

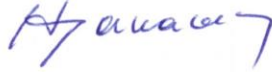
İmza

	<p style="text-align: center;">YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ</p> <p style="text-align: center;">TEZ ONAY FORMU</p>
---	--

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Enstitümüzün Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans/Doktora Programı 90110316007 numaralı öğrencisi Birol YILMAZ'nın hazırladığı "Uluslararası Spor Organizasyonlarının Kentler Üzerine Etkisi" başlıklı tezi ile ilgili tez savunma sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri gereğince 25/07/2019 Perşembe günü saat 14:00'da yapılmış, tezin onayına oy birliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.

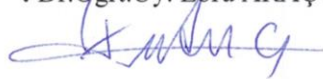
Başkan : Prof. Dr. Faruk YAMANER

Jüri Üyesi (Danışman) : Prof. Dr. Hayrettin GÜMÜŞDAĞ

Jüri Üyesi : Dr. Öğrt. Üy. Ebru ARAÇ ILGAR

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun ...../...../..... tarih ve ..... sayılı Enstitü Yönetim Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

...../...../.....

Prof. Dr. ....
Müdür

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ULUSLARARASI SPOR ORGANİZASYONLARININ KENTLER ÜZERİNE ETKİSİ

Birol YILMAZ

Günümüzde, Dünyanın başka bölgelerinde olduğu gibi Türkiye’de de büyük ölçekli etkinliğe ev sahipliği yapma eğilimi, özellikle markalaşma, tanıtım, pazarlama ve yatırım fonlarını, yerel ve bölgesel kalkınmanın bir aracı olarak kullanılmasıyla artmıştır. Bu strateji sanayisizleşme sorunu yaşayan ülkelerde kentsel ve bölgesel kalkınmanın önemli bir aracı haline gelmiştir. Bu çalışmanın amacı, uluslararası spor organizasyonlarının düzenlendiği şehre sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerinin belirlenmesidir. Bu amaçla, uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamaları araştırılmıştır. Ölçekte yer alan ifadelerin faktör analizi yapılarak yedi alt boyuta ayrılmıştır. Çalışmanın evren içerisinden örneklem büyüklüğü ± 0.05 örnekleme hatası ile 520 olarak belirlenmiştir ve yerel halka 520 adet anket uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde, yüzde, frekans, bağımsız örneklem için t-testi, korelasyon analizleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla ekonomik yararlar boyutu ile araştırmaya katılan yerel halkın meslek, gelir durumu ve turizm altyapısının gelişimi boyutu ile yerel halkın meslek ve gelir durumları; şehrin imajını geliştirme ve sağlamlaştırma boyutu ile yerel halkın cinsiyetleri; çevresel ve kültürel koruma boyutu ile yerel halkın yaşları; sosyal ve çevresel problemler boyutu ile yerel halkın gelir durumları arasında farklılık tespit edilmiştir. Ayrıca, turizm altyapısının gelişimi boyutu ile şehrin imajını geliştirme ve sağlamlaştırma boyutu ve ekonomik maliyet boyutu ile turizm altyapısının gelişimi boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Spor, Olimpiyat, Uluslararası Spor, Spor Organizasyonları, Spor Oyunları.

ABSTRACT

Master's Thesis

THE EFFECT of INTERNATIONAL SPORTS ORGANIZATIONS ON CITIES

Birol YILMAZ

The aim of this study is to determine the social, cultural and economic effects of international sport organizations. For this reason, it is aimed to determine the social, cultural and economic effects of the international sports organizations on the cities. Factor analysis of the expressions included in the scale, social, cultural and economic expressions are divided into seven sub-dimensions. Sample size of the study was determined as 520 with ± 0.05 sampling error and 520 questionnaire was applied to local people. In the analysis of the obtained data, percentage, frequency, t-test for independent samples and correlation analysis were used. According to the results of the study, the economic benefits dimension of the Mediterranean Games and the occupation, income status and touristic facilities size of the local people participating in the study as well as the occupation and income status of the local people; the gender of the local population with the size of the international promotion; the age of the local people with the environmental and cultural conservation dimension; differences between social and environmental problems and the income levels of the local population were determined. In addition, there was a statistically significant relationship between the size of the tourist facilities and the size of the international publicity and the economic cost size and the size of the tourist facilities.

Key Words: Sports, City, International Sports, Sports Organizations, Sports Games, Major Sports Organizations.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI.....	ii
TEZ ONAY FORMU	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	x
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xii
ÖNSÖZ	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Önemi	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Sayıtlılar	5
1.4. Sınırlılıklar	5
1.5. Tanımlar	5
2. GENEL BİLGİLER.....	7
2.1. Kent, Spor ve Uluslararası Spor Organizasyonları.....	7
2.1.1. Kent Kavramı ve tanımı	7
2.1.1.1. Kent kavramının doğuşu ve tarihi	7
2.1.1.2. Kentin genel özellikleri.....	9
2.1.1.2.1. Ekonomik özellikleri.....	10
2.1.1.2.2. Sosyal ve kültürel özellikleri.....	10
2.1.1.2.3. Mekansal özellikleri.....	11
2.1.1.2.4. Yönetimsel ve siyasal özellikleri	12
2.1.1.2.5. Çevresel özellikleri.....	13
2.1.2. Spor kavramı ve tanımı.....	15
2.1.2.1. Dünya spor tarihi.....	17
2.1.2.2. Türkiye’de spor tarihi.....	19
2.1.2.3. Spor ve sosyal kavramlar	20
2.1.2.4. Spor ve kültür	20
2.1.2.5. Spor ve sosyoloji	21

2.1.2.6. Spor ve aile	22
2.1.2.7. Spor ve örgüt.....	23
2.1.2.8. Spor ve toplum	24
2.1.2.9. Spor ve ekonomi kavramı	26
2.1.2.10. Spor ve turizm kavramı	27
2.1.3. Uluslararası spor organizasyonları.....	30
2.1.3.1. Olimpiyat oyunları	30
2.1.3.1.1. Antik olimpiyatlar	30
2.1.3.1.1.1. Olimpiyat oyunları için tasarım	31
2.1.3.1.1.2. Olimpiyat oyunları yerleşkelerinin önem kazanması.....	36
2.1.3.1.1.3. Olimpiyat oyunları'nın kentlerin dönüşümünde rolü.....	40
2.1.3.1.2. Modern olimpiyatlar	42
2.1.3.1.2.1. Modern olimpiyat oyunları'nın doğuşu.....	55
2.3. Uluslararası Spor Organizasyonlarına Ev Sahipliği Yapan Kentler, Spor Organizasyonlarının Yapıldığı Ülkelere Etkileri	63
2.3.1. Uluslararası spor organizasyonlarına ev sahipliği yapan kentler ve süreç... 63	
2.1.3.1. Kentlerin adaylık süreci.....	63
2.1.3.1.1. Adaylık isteğini oluşturan etmenler	63
2.3.1.1.1. Kentlerin itibar kazanması	64
2.3.1.1.2. Kentsel dönüşüm ve modernizasyon süreci	65
2.3.1.1.3. Ekonominin canlandırılması	67
2.3.1.2. IOC ve seçim kriterleri.....	68
2.3.1.2.1. Olimpiyat oyunları'nın yapısal gereksinimleri	69
2.3.1.2.2. Olimpiyat oyunları'na hazırlık sürecinde yaşanabilecek problemler	71
2.3.1.3. Olimpiyat oyunları süreci	73
2.3.1.4. Kentlerde olimpiyat oyunları sonrası süreci	73
2.3.1.4.1. Olimpik miras	74
2.3.1.4.2. Olimpik miras ile ortaya çıkan fırsatlar	75
2.3.1.4.3. Olimpiyat oyunları sonrasında oluşabilecek problemler	76
2.3.2. Büyük spor organizasyonlarının yapıldığı ülkelere etkileri	77
2.3.2.1. Tesisleşme ve spor tesisleri açısından etkileri	78
2.3.2.2. Sosyal gelişim açısından etkileri.....	79

2.3.2.3. Turizm ve spor turizmi açısından etkileri.....	79
2.3.2.4. Ekonomik gelişmeler açısından etkileri.....	80
2.3.2.5. Spor ve sporcu açısından etkileri	83
2.3.2.6. Destekleme faaliyetleri sponsorluk açısından etkileri.....	83
2.3.3. Uluslararası Büyük Spor Organizasyonları Örnekleri.....	86
2.3.3.1. 2008 Beijing (Pekin) olimpiyatları	86
2.3.3.2. 2004 Atina olimpiyatlarının ekonomik yönü	88
2.3.3.4. 2000 Sydney olimpiyat ve paralimpiyat oyunları sağlık hizmetleri.....	88
3. GEREÇ ve YÖNEM	91
3.1. Araştırmanın modeli	91
3.2. Evren ve Örneklem	91
3.3. Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi	91
3.4. Sosyo - Demografik Veri Formu	92
3.5.Mega Organizasyon Etkisi Ölçeği.....	92
4. BULGULAR.....	96
4.1. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Bireysel Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	96
4.2. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Uluslararası Spor Organizasyonlarının Kent Üzerine Etkisi ile İlgili Tutumlarına Yönelik Yüzde, Frekans, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	98
4.3. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Uluslararası Spor Organizasyonlarının Kent Üzerine Etkilerinin Ekonomik Yararlar Boyutu Algılamalarının Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	100
4.4. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Turizm Altyapısının Gelişimi Boyutu Algılamalarının Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	102
4.5. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama Boyutu Algılamalarının Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	103
4.6. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Kültürel Değişim Boyutu Algılamalarının Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	105

4.7. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Sosyal ve Çevresel Problemler Boyutu Algılamalarının Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	106
4.8. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Çevresel ve Kültürel Koruma Boyutu Algılamalarının Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	107
4.9. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Kentdeki Kültürel Çatışma Boyutu Algılamalarının Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	108
4.10. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Ekonomik Yararlar, Turizm Altyapısının Gelişimi, Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlamlaştırma, Kültüren Değişim, Sosyal Çevresel Problemler, Çevresel ve Kültürel Koruma ve Kültürel Çatışma Boyutları Algılamaları Arasındaki İlişki.....	109
5. TARTIŞMA ve SONUÇ	112
6. ÖNERİLER.....	117
7. KAYNAKLAR	119
8. EKLER	128
Ek 1 Uygulanan Ölçek.....	128
Ek 2 İzinler	130
9. ÖZGEÇMİŞ	132

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3 1. Ölçek maddelerine ait faktör analizi.....	93
Tablo 3 2. Mega Organizasyon Etkisi Ölçeği'nin Boyutlarının Korelasyon Bağıntısı Değerleri (31 Madde)	94
Tablo 4 1. Yerel halkın bireysel özelliklerine ilişkin bulgular	96
Tablo 4 2. Araştırmaya katılan yerel halkın uluslararası spor organizasyonlarının kent üzerine etkisi ile ilgili tutumlarına yönelik yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri	98
Tablo 4 3. Araştırmaya katılan yerel halkın ekonomik yararlar boyutu algılamalarının bireysel özelliklerine göre karşılaştırılması	100
Tablo 4 4. Araştırmaya katılan yerel halkın turizm altyapısının gelişimi boyutu algılamalarının bireysel özelliklerine göre karşılaştırılması.....	102
Tablo 4 5. Araştırmaya katılan yerel şehrin imajını geliştirme ve sağlamlaştırma boyutu algılamalarının bireysel özelliklerine göre karşılaştırılması.....	104
Tablo 4 6. Araştırmaya katılan yerel halkın kültürel değişim boyutu algılamalarının bireysel özelliklerine göre karşılaştırılması	105
Tablo 4 7. Araştırmaya katılan yerel halkın sosyal ve çevresel problemler boyutu algılamalarının bireysel özelliklerine göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular	106
Tablo 4 8. Araştırmaya katılan yerel halkın çevresel ve kültürel koruma boyutu algılamalarının bireysel özelliklerine göre karşılaştırılması.....	107
Tablo 4 9. Araştırmaya katılan yerel halkın kültürel değişim boyutu algılamalarının bireysel özelliklerine göre karşılaştırılması	108
Tablo 4 10. Ölçeğin alt boyutlarına ait korelasyon sonuçları	109
Tablo 4 11. Araştırmaya katılan yerel halkın Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlamlaştırma boyutu algılamaları ile sosyal ve çevresel problemler boyutu algılamaları arasındaki ilişkiye ait korelasyon matrisi	110
Tablo 4 12. Araştırmaya katılan yerel halkın Turizm altyapısının gelişimi boyutu algılamaları ile Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlamlaştırma boyutu algılamaları arasındaki ilişkiye ait korelasyon matrisi	110

Tablo 4 13. Araştırmaya katılan yerel halkın Ekonomik yararlar boyutu algılamaları ile Turizm altyapısının gelişimi boyutu algılamaları arasındaki ilişkiye ait korelasyon matrisi.....	111
--	-----

KISALTMALAR DİZİNİ

AGE	: Adı Geçen Eser
AGY	: Adı Geçen Yayın
AGM	: Adı Geçen Makale
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AB	: Avrupa Birliği
AAA	: Amatör Atletizm Birliği
AIEST	: Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Birliği
EYOF	: Avrupa Gençlik Olimpiyatları
FA	: Futbol Birliği
FIBA	: Uluslararası Basketbol Federasyonu
FISU	: Uluslararası Üniversite Sporları Federasyonu
GSB	: Gençlik ve Spor Bakanlığı
ICMG	: Uluslararası OyunKomitesi
IOC	: Uluslararası Olimpiyat Komitesi
NFL	: Ulusal Amerikan Futbol Ligi
STIC	: Uluslararası Spor Turizmi Konseyi
TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TUYED	: Turizm Yazarları ve Gazetecileri Derneği
UEFA	: Avrupa Futbol Federasyonları Birliği

ÖNSÖZ

Özellikle tez konusunu seçerken isteklerimi göz önünde bulundurup bana yardımcı olan tez danışmanım sayın Prof. Dr. Hayrettin GÜMÜŞDAĞ'a teşekkürlerimi sunarım. Kaynak aramak için yardım talep ettiğim ve bu zorlu dönem projesi sürecinde benden desteğini bir an için bile esirgemeyen değerli eşim, Funda YILMAZ'a, tüm eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, her zaman yanımda olan sevgili aileme teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Birol YILMAZ
Haziran 2019

1. GİRİŞ

Birçok ülke için turizm, önemli bir gelir meydana getirmekte ve ülkedeki istihdamı olumlu yönde etkilemektedir. Son yıllarda ülkemizde turizmi çeşitlendirerek bölgesel kalkınmayı gerçekleştirmek için birtakım çalışmalar yapılmaktadır. Turizmden en yüksek düzeyde fayda sağlayabilmek için turizmin çeşitlendirilmesi ve yılın belli dönemlerinde değil de tamamına yayılabilecek bir etkinlik olması gerekmektedir. Turizmin çeşitlendirilmesinde ise spor turizmi önemli bir yer teşkil etmektedir. Spor ve spor faaliyetleri insanoğlunun sürekli olarak ilgisini çeken faaliyetler olmuştur.

Sporun turizm ile bağlantısı zamansal safha olarak 1960 yılından itibaren daha da genişlemiştir. Bilimsel olarak spor ve turizm araştırmaları 1970'li yıllara dayanmaktadır. Spor turizminin anlam ve düşüncesi Federal Almanya'da 1980'lerin sonuna doğru şekillenmeye başlayarak 1990'lı yılların ortalarına doğru hızlı yükseliş yaparak ülke sınırlarını aşmıştır. İnsanların spor yapmak veya sportif anlamda düzenlenen bir faaliyeti izlemek için turizm etkinliğine katılmalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütününe spor turizmi denilmektedir. Bir seyahatin spor turizmi olarak değerlendirilebilmesi için seyahatin turizm tanımına uygun olması ve öncelikli olarak sportif amaçlarla gerçekleşmesi gerekmektedir. Büyük spor organizasyonları geçmiş yıllarda ülkeler için ciddi bir masraf olarak görülürken özellikle son yıllarda gelişmekte olan ülkeler tarafından ev sahibi olabilmek için birbirleri ile yarıştıkları bir sektör haline gelmiştir. Çünkü önemli boyuttaki organizasyonlar ülkelerin altyapı, üst yapı, turizm tesisleri, sosyal-kültürel ve ekonomik gelişimleri, tanıtımları için önemli bir fırsat oluşturmaktadır.

Uluslararası spor organizasyonlarını izlemek veya katılmak için dünyanın çeşitli yerlerinden insanlar seyahat etmektedir. Bu seyahatleri sonucunda da sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşim yaşanmaktadır. Bu sebeple uluslararası spor organizasyonları küresel boyutta bir öneme sahiptir. Yapılan seyahatlerde, insanları bazı ülkelere yönlendiren veya oraya gitmeleri için önemli olan bazı çekicilik özellikleri bulunmaktadır. Bunlardan ilki ülkenin doğal yapısı, diğeri de ülkede düzenlenen herhangi bir ulusal veya uluslararası sergiler, yarışmalar, festivaller, turnuvalar gibi etkinliklerdir. Ülkenin doğal güzellikleri içerisinde sayfiye yerleri, tarihi önemi olan yerleri, dağları, plajları, denizleri gibi önemli çekim yerleri bulunmaktadır.

Ulusal veya uluslararası organizasyonlar da çeşitli spor ve kültür dallarında yapılabilmektedir. 1980'li yıllara kadar organizasyon sahibi ülke ve toplumlara büyük Ekonomik yararlar oluşturan uluslararası spor organizasyonları 1984 yılında Los Angeles Olimpiyat Oyunları (215 milyon sterlin getiri) ile birlikte ekonomik kayıptan ziyade ciddi birer ekonomik getiri kaynağı oluşturmuştur. 1996 yılında gerçekleştirilen Atlanta Olimpiyat Oyunları 5,1 milyar dolar ekonomik kazanç oluştururken, 77 bin kişilik de yeni istihdam kaynağı meydana getirmiştir. Spor organizasyonlarındaki ekonomik getiriler ciddi boyutlara ulaşabilmektedir. 1998 yılında spor turizm organizasyonlarının İskoçya'ya getirisi 1,94 milyar sterlin olduğunu ve 1999 yılında Amerika'da yapılan ulusal ve uluslararası spor turizm organizasyonları sonucu 44 milyar dolar kar elde edildiği açıklanmıştır. Ayrıca 1999 yılında Avustralya'da yapılan spor turizmi organizasyonlarında 17 milyar dolar ekonomik katkı sağlandığı araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır.

Güney Kore'de yapılan 2002 Dünya Futbol Şampiyonası'nda Güney Kore'nin ekonomisine satışlardan 135 milyon dolar, 307 milyon dolar gelirlerden ve 713 milyon dolar katma değer üretmiştir. Ayrıca uluslararası spor organizasyonlarının ülke tanıtımı üzerindeki etkileri de bu şampiyonada değerlendirilmiştir. 2002 Dünya Kupası'nı 190 ülkeden 6 milyon insanın televizyon aracılığı ile takip ettiği ve bunun da ev sahibi ülkenin tanıtımı açısından önemli olduğu ifade edilmiştir. Yapılan televizyon yayınları, organizasyonun düzenlendiği ülkenin turizm imajını da olumlu yönde etkileyebilmektedir. Bunun örneklerine bakıldığında, 1996 yılında düzenlenen Olimpiyat Oyunları'ndan sonra Atlanta diğer ülkeler tarafından Dünya Şehri olarak değer görmüştür. Ayrıca, Barcelona'da düzenlenen Olimpiyat Oyunları'ndan sonra şehir birçok spor tesisine kavuşmuş ve böylelikle Barcelona şehri uluslararası spor örgütleri ve spor turistleri için cazip bir şehir konumuna geçmiştir.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler açısından, Olimpiyat Oyunları, Dünya Kupası, Basketbol Şampiyonası gibi uluslararası organizasyonlar büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde gerçekleştirilecek olan organizasyonların ülke açısından sosyal, kültürel ve ekonomik katkıları yadsınamaz bir gerçektir. Ülkemizin, uluslararası organizasyonların düzenlenmesi hususunda daha çok sportif etkinliklere aday olması ve spor turizmindeki payını arttırarak sahip olduğu potansiyelleri açığa çıkartması gerekmektedir.

Bu sebeple Uluslararası Spor Organizasyonlarının kentler üzerine etkisinin spor turizmine, yöre ekonomisine, yörenin tanıtımına, istihdama büyük katkılar sağlayacağı düşüncesi göz önünde bulundurularak planlı bir gelişme amaçlanmalıdır. Turizm sektörünün daha da geliştirilmesi için spor turizmi çerçevesinde Türkiye'nin sahip olduğu sportif organizasyon potansiyelinin ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bu nedenle uluslararası yarışmaların yerli halk tarafından nasıl algılandığı, yarışmaların bölgeye sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerinin nasıl yansıdığı belirlenmesi açısından bu çalışma önem arz etmektedir.

1.1.Araştırmanın Önemi

Araştırmamız, uluslararası spor organizasyonlarının yöre halkına etkilerini araştırmaktır. Spor organizasyonları ve uluslararası spor faaliyetleri insanlar tarafından ilgi gören ve takip edilen etkinliklerdir. İnsanlar spor organizasyonlarını gerek aktif katılarak gerekse pasif katılımcı olarak takip etmeyi sürdürmüşlerdir. Farklı dil, din, cinsiyet, ırk, milletlerden oluşan insanları bir araya getiren ve kardeşlik duygusu oluşturan spor organizasyonlarının küresel anlamda önemli bir işlevi vardır. Spor organizasyonları turizm ile ilişkilendirildiğinde spor turizmi kavramı karşımıza çıkmaktadır.

Spor turizmi kavramı, ulusal veya uluslararası herhangi bir spor faaliyetine katılmak, izlemek ve organizasyonun yapıldığı şehirde bulunmak için gerçekleştirilen seyahatlerdir. Bu sebeple spor organizasyonları ülkeler için turizm potansiyeli oluşturabilmekte ve tüm dünyanın ilgisini organizasyon bölgesine çekmesini sağlayabilmektedir. Katılan sporcu sayısı ve ülke sayısı göz önüne alındığında görsel bir şölen sunan uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla, Olimpiyat Oyunları'nın ardından gelen en önemli uluslararası spor organizasyonudur.

Bu araştırma verileri, analizleri ve önerileri ışığında ülkemizin aday olduğu uluslararası ölçekte büyük spor organizasyonlarının sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerinin ortaya çıkarılarak organizasyonların başarılı ve verimli bir şekilde gerçekleşmesinde etkin olabilecektir. Araştırma sonuçları, ileriki dönemlerde ülkede düzenlenecek olan veya düzenlenmesi için teklif sunulacak olan uluslararası spor

organizasyonları için fikir oluşturması, yerel halkın görüşleri alınarak eksikliklerin veya olumsuzlukların belirlenerek bir daha tekrarlanmaması için gerekli önlemlerin alınması açısından önem arz etmektedir. Ayrıca alışma, bundan sonra uluslararası organizasyonlar ile ilgili yapılacak çalışmalarda kaynak oluşturabilmesi açısından araştırmacılara yardımcı olabilecektir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu alışma, uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Uluslararası spor organizasyonlarının etkilerinin daha iyi anlaşılabilmesi için Olimpiyat Oyunları'nın ardından Dünya'nın en önemli spor organizasyonu olarak kabul edilen uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla örnek olarak seçilmiştir. Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla spor etkinliği olması ve bu organizasyonun da Türkiye'de olması etkili olmuştur.

Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla beraberinde getirdiği sosyal, kültürel ve ekonomik etkiler ortaya çıkarılarak yerel halkta bazı farkındalıklar oluşturulmaya çalışılmıştır. Araştırmada ayrıca, uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla bölgeye sağladığı katkılar, bölgede meydana getirdiği olumsuz sonuçlar ve bölgenin sahip olduğu turizm potansiyeline katkıları belirlenmiştir. Araştırmada, uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla uluslararası oyunlar bölgeye sosyal, kültürel, ekonomik, alt ve üst yapı yatırımları, istihdam, bölge imajı, bölgenin uluslararası tanıtımı, sosyokültürel etkileşim gibi birçok alanda yapmış olduğu katkılar araştırılmıştır. Ayrıca araştırmanın, Türkiye'nin ilerleyen dönemlerde aday olacağı uluslararası yarışmaların ülkeye etkileri hakkında da bilgi verecektir.

Bu çalışma ile uluslararası bir spor organizasyonun yapıldığı bölgeye sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır ve bu etkilere bakılarak uluslararası bir spor organizasyonunun ileriki senelerde tekrardan yapılıp yapılamayacağı, yapıldığında alınması gereken tedbirler varsa bunların neler olabileceği hakkında da bilgi edinilebilir. Araştırma, ilerleyen zamanlarda uluslararası spor organizasyonu düzenleyecek olan ülkelere oyunların ekonomik, sosyal ve kültürel etkileri hakkında bilgi vererek kaynak teşkil edebilir.

1.3.Sayıtlar

Ankete cevap veren kişilerin uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla takip eden kişilerden oluştuğu, böylelikle oyunlar hakkında daha sağlıklı verilerin elde edildiği varsayılmıştır. Ayrıca, anketin uygulama alanı olarak da genellikle oyunların gerçekleştiği spor salonları ve statların yakın çevreleri tercih edilmiş ve anketlerin amacına uygun doldurulması sağlanmıştır. Ankete cevap veren kişilerin soruları anlamlı bir şekilde algılayıp cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.4.Sınırlılıklar

Araştırma, örneklem büyüklüğü il nüfus bilgileri ile hesaplanarak anket sadece uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla yörede yaşayan yerel halka uygulanmıştır. Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla tatil için gelen ziyaretçiler anket dışında tutulmuştur.

1.5.Tanımlar

Spor: Birey, içindeki kazanma azmini harekete geçirerek başarılı olmaya odaklanmakta ve düzenli kurallar çerçevesinde gerçekleştirdiği bedensel aktivitelerle etkinlik sergilemektedir.

Kent: Nüfusun büyük bölümünün ekonomik faaliyet alanı olarak ticaret, sanayi, yönetim ve hizmetle ilgili işlerle geçimini sağladığı, toplumsal ve kültürel bir örgütlenmenin olduğu yerleşim alanıdır.

Olimpiyat: Dört yılda bir yapılan uluslararası spor organizasyonudur.

Organizasyon: Organizasyon, ortak bir amaç çerçevesinde kurulmuş, ortak bir çalışma düzenine sahip, kendi performansını yönetebilen toplumsal bir düzendir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Kent, Spor ve Uluslararası Spor Organizasyonları

Bu bölümde, kent, spor ve uluslararası spor organizasyonları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1.1. Kent Kavramı ve tanımı

Kent terimi konusunda kent bilimciler ve bu konuda araştırma yapan pek çok bilim insanı kendi bakış açıları ışığında bu kavram hakkında çeşitli tanımlamalar yapmıştır. İnsanlık tarihinde bitki ve hayvanların evcilleştirilmesi ve tarımın başlamasıyla yerleşik hayata geçilmiştir (Argan, 2004: 49). Tarımsal faaliyetlerde bulunan kişiler genellikle bir yerde toplanmış ve o bölgede yoğunlaşmaya başlamışlardır. Bu ilk yerleşmelerden sonra şehirlerin tarihi aşağı yukarı medeniyetler tarihiyle aynıdır denilebilir (Asker, 2010: 17).

Arapçada ise medeni kelimesi kent anlamında Medine kelimesinden türetilmiştir. Medeni kelimesi ise dilimizde kentleşme terimine karşılık olarak kullanılmaktadır (Nalçakan, 2009: 10). Kent kelimesi kavramsal olarak incelendiği zaman ilk olarak Orta Asya Türkleri tarafından şehir kelimesini karşılamak üzere kullanılmaya başlandığı ortaya çıkmaktadır (Asunakutlu ve Safran, 2004: 36). Doğu İran kavimlerinden birinden Türklerin diline geçen kend sözcüğü yaygın olarak kullanılmış ve Yarkent, Taşkent gibi büyük şehirler bu şekilde adlandırılmıştır (Argan, 2004: 19; Asker, 2010: 28).

2.1.1.1. Kent kavramının doğuşu ve tarihi

Kentlerin ortaya çıkışı üzerine Childe'in yaklaşımı birçok araştırmacı için temel oluşturan bir açıklama olmuştur. Childe, M.Ö 3000 yıllarında Mısır, Mezopotamya ve İndus vadisinde ortaya çıkan toplumsal değişiklikleri kentsel devrim olarak değerlendirmektedir (Word, 2013: 48). Childe'in kentsel devrim olarak nitelediği gelişmelerin, coğrafya ve toplumsal ilişkiler açısından, Doğu uygarlıklarında meydana geldiği anlaşılmaktadır. Yakın dönemlere kadar kentle ilgili yapılan çalışmalarda bu konuda farklılık olmadığı görülmektedir (Çımat ve Bahar, 2003: 51).

Yine Childe'ın belirttiği gibi arkeolojik bulgular sadece tek bir kültürün değil, ayrı ayrı neolitik kültürlerin varlığını ortaya koymaktadır. Eski Mezopotamya kentleri, genel görünüşleri itibariyle etrafı surlarla çevrilidir (Nalçakan, 2009: 18). Eni iki buçuk metreyi geçmeyen dar sokakları, iki ya da üç katlı evleri, damları, iç avlularıyla ve Müslüman kentlere tepeden bakan cami minaresi gibi tüm kente hâkim zigguratı olan bir kent görünümündedir (Argan, 2004: 48).

Bu dönemde kenti belirleyen değer politiktir. Kenti bir anlamda iktidarlar yaratmış ve siyasi iktidar kendi temellerini bu kent üzerine kurmuştur. Eski çağda kent hem toprağın örgütlenmesine hem de kurumsal ilişkilere hâkim olmuştur. Antik kentin temel özelliği ise, etrafındaki kırsal kesim için ekonomik, hukuki ve kültürel bir merkez oluşturmasıdır (Argan, 2004: 18; Asker, 2010: 16). Bu dönemde kentlerin oluşumunda daima bir din merasimi söz konusu olmuştur. Yunan sitelerinin bugünkü devlet dediğimiz kuruluşa yakın bir yapıya sahip olduğu söylenir (Asunakutlu ve Safran, 2004: 56). Yalnız, bugünkü kentlere ve devletlere nazaran çok daha küçük yerleşim yerleriydi. Antik dönemde Site; sosyal, siyasal, ekonomik ve askeri birliği ayrı, bağımsız hukuki ve siyasi düzene sahip bir yerleşim alanıdır (Ataçocuğu, 2008: 102). Tarihi kronolojide Helenistik dönem olarak adlandırılan bu dönemin sonunda Polis, özelliğini ve önemini kaybetmeye başlamış ve milattan önce birinci yüzyıldan itibaren Roma Kentleri, kentsel gelişim sürecinde dikkat çekmeye başlamıştır (Word, 2013: 14). Ortaçağ kentlerini ortaya çıkaran nedenlerin başında ise ticaretin gelişmesi gelir. Özellikle onuncu yüzyıldan itibaren Avrupa'da ticaretin canlandığı görülür. Ticari büyümenin en önemli sonuçlarından biri kente göçün artması ve kent nüfusunun artmasıdır (Argan, 2004: 24).

Ticaretin gelişmesi ile beraber limanlar başta olmak üzere yol kavşakları, nehir ağzları ve diğer elverişli yerlerde kentler oluşmaya ve var olanlar büyümeye başlar. Ticaret için uzun yolculuklara çıkan tüccarlar, bu seyahatleri sırasında sığındıkları dinsel ve kale kentlerinin etrafında kurulan yeni yerleşim yerlerinde konaklamışlar ve buraları kısa süre içinde çekim merkezi haline getirerek zengin bir kente dönüştürmüşlerdir (Asker, 2010: 29). Orta çağ kentlerinin oluşumunda, rahiplerin ve soyluların yanında, toplumsal ve siyasal yaşamda etkinliği olan yeni bir sınıfın yaratılmasında da ticari hayatın, kentlerin gelişimine yaptığı katkı göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür (Asunakutlu ve Sayran, 2004: 59). Düzenli ve yasal

olarak korunan ticaretin yaygınlaşmasıyla birlikte on yedinci yüzyıldan sonra aşırı kentleşme başladı.

Artık günümüz kentlerini tanımlayan temel faktör, sundukları hizmet, iletişim, haberleşme, vb. olanaklardır. Diğer yandan küreselleşme, kentler arası rekabeti hızlandırmış ve kentler yepyeni ekonomik, politik ve kültürel roller yüklenmiştir (Asunakutlu ve Safran, 2004: 18). Kentler artık günümüzde ekonomisiyle, kültürüyle, sosyal ve siyasal yapılanmasıyla ön plana çıkan birimler olmuşlardır (Argan, 2004: 27). Dünyanın farklı uygarlık alanlarında ortaya çıkan kentsel yaşam, tarihsel ve toplumsal koşullar açısından genel bir birim oluşturmasına rağmen, farklılıkları da içinde barındıran bir yapıyı ifade etmektedir (Word, 2013: 24).

2.1.1.2. Kentin genel özellikleri

Kentler, yapıları açısından farklılık göstermekle birlikte bazı genel özellikleri taşımaktadırlar. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir (Argan, 2004: 19; Asker, 2010: 39).

- Kentte var olan sosyal gruplar heterojen bir yapıya sahiptir.
- Nüfus yoğunluğuna rağmen yerleşim alanı sınırlı olduğundan dolayı nüfus yoğunluğu vardır.
- İnsan mekân olarak yakın olsalar da sosyal mesafe olarak birbirlerine çok uzaktalar. Aynı binada oturanlar bile birbirlerini tanımamaktadırlar.
- Kentte kişinin özgürlük alanı kırsal kesime göre daha geniştir.
- Kentte insanlar arası ilişkiler daha çok rasyonel bir yapıya sahiptir, gelenekler çok fazla etkili değildir.
- Kentte uzmanlaşmaya dayalı iş kolları mevcuttur. Tarım ekonomisine karşı kentte hizmete dayalı iş kolları daha fazla gelişmiştir.
- Yol, ulaşım ve alt yapı hizmetleri gelişmiştir.
- Kent kültürü dinamik bir yapıya sahip olduğundan dolayı sosyal hareketlilik ileri düzeydedir ve kentte değişim çok fazla yaşanır.
- Kentte sağlık, eğitim, bilim, sanat gibi alanlarda ekonomik imkanlar daha çok gelişmiştir.

- Diğer taraftan da kazalar, suç işleme, alkol, uyuşturucu bağımlılığı, yabancılaşıma kentte daha sık rastlanmaktadır.

2.1.1.2.1. Ekonomik özellikleri

Küreselleşme sermayenin dünya çapındaki akışkanlığı ve bunun öne çıkardığı taleplerbütünüdür. Küreselleşme sürecinde yaşanan gelişmelerin en belirginleri ekonomide görülmekte ve ekonomi öncelikli bakış açısıyla yaşamın diğer alanlarına yansımaktadır (Asker, 2010: 48). Esnek üretim örgütlenmesinin gerçekleşebilmesi üretilen özgünürünlerin kendilerine uygun pazara ulaşabilmesi ile mümkün olup, bu pazarın doğalolarak ulusal piyasalarla sınırlı olmadığı görülmekte ve artan iletişim olanakları ile pazar tüm dünya haline gelmektedir (Word, 2013: 49; Büyüköztürk, 2017: 59).

Ülkeler arasında ticaretin ve sermaye hareketlerinin gayri safi milli hasıla içindeki payında görülen büyük artışlar ve yakın zamanda dünya ihracatının artış hızı, GSMH'nin artış hızını aşmaktadır (Nalçakan, 2009: 25). 1986-90 arası dünya ihracatı yılda %14,3, 1991-96 arası %7,4 artarken, üretim aynı dönemde %10,7 ve %6.4 artmış, yabancı yatırımlar ise %24.4 ve %17.1'lik yıllık artış hızına ulaşmıştır. Bu gelişmeler, uluslararası bir dünya ekonomisiyle karşı karşıya olduğumuzu göstermektedir (Word, 2013: 24; Özbaydar, 1983: 102). Son 25 yıllık dönüşümün bir başka sonucu ise, gelişmiş ülkelerle diğer ülkeler arasındaki gelir uçurumunun giderek derinleşmesidir. Nüfusun en zengin %20' sinin gelir dağılımından aldığı pay, 1980'den bu yana artmaya devam etmekte, gelişmekte olan ülkelerde, nüfusun bu kesiminin aldığı pay %50'nin üstüne çıkmaktadır (Asker, 2010: 19).

2.1.1.2.2. Sosyal ve kültürel özellikleri

Küreselleşme sadece ekonomik alanda değil, kültürel ve sosyal alanda da etkisini yoğun olarak hissettirmektedir. Dünya üzerinde tıpkı sermaye gibi, bilgi, kültür ve teknoloji de hızlı bir şekilde akmakta, çok kısa sürelerde dünyanın bir ucundan diğerine yayılmaktadır (Nalçakan, 2009: 17). Küreselleşme ile birlikte yaşanan teknolojik gelişmeler kültürel ve sosyal açıdan toplumları etkileyen faktörlerdendir. Ulaşım ve iletişim olanakları sayesinde toplumlar arasındaki uzaklık da giderek küçülmekte hem coğrafi hem de kültürel farklılıklar azalmaktadır.

Gelişmiş iletişim olanakları kültürlerin karşılaşmasına yan yana akmasına olanak vermektedir (Argan, 2004: 17; Asker, 2010: 39). İletişim ve ulaşım teknolojisindeki gelişmelere sayesinde yerküre üzerinde orası-burası arasındaki ayrımlar kalkmış, uzaklıklar hızla aşınmış ve uzak yerler yakınlaşmıştır (Çon, Yetim, Ağaoğlu ve Teşmektepli, 1997: 25). Artık insanlar arasındaki ilişkileri belirleyen çeşitli kitle iletişim ve haberleşme araçlarıdır. Telekomünikasyon araçlarının yaygınlığı ve internetin özellikle elektronikposta kullanımı günümüzde önemli bir yere sahiptir. Toplumsal ilişkiler bütününde yaşanan değişim süreciyle, bilginin yeri ve anlamı değişmektedir (Çubuklu, 1999: 28; Wergel, 2012: 59).

Bugün bilgi, en önemli üretim güçlerinden biri olarak sermayenin birikim hızını belirlemektedir. Bilgi üretimi hızlanmakta ve mevcut bilgi büyük bir hızla eskimektedir. Küreselleşme ile birlikte toplumsal eşitsizlik kavramı da yeni içeriğe kavuşmuştur (Çubuklu, 1999: 28). Kamunun ekonomik ve toplumsal anlamda etkinliğinin azalmasıyla küresel sermaye toplumdaki eşitsizliği ve adaletsizliği artırmaktadır (Altunel, 2009: 28). Giddens'a göre, küreselleşme sürecinde giderek derinleşen toplumdaki eşitsizlik kent mekânının da yansımasıdır.

2.1.1.2.3. Mekansal özellikleri

Küreselleşmenin diğer alanlarda olduğu gibi mekansal açıdan da etkileri görülmektedir. Endüstri devrimi ve onu takip eden gelişmelerin bir ürünü olan mevcut çevre, kent ve yapı alışkanlıkları, sanayi toplumundan hızla bilgi toplumuna dönüşen nüfusun gereksinimleri doğrultusunda yeniden düzenlenmektedir (Asker, 2010: 48). Yeniden yapılanma süreci içinde, mekanlar eski anlamlarını yitirmeye ve bağımlı birer değişken haline gelmeye başlamıştır (Çımat ve Bahar, 2003: 45). Esnek uzmanlaşma, üretimin mekâna göre düzenlenmesi ilkesini getirmiştir. Sermayenin, mal ve hizmetlerin akışkanlığındaki değişiklikler ve kentlerin küresel anlamda önem kazanmasına neden olan hizmet sektörünün yapısındaki değişim ile birlikte, küreselleşme ekonomik ve sosyal alanın yanı sıra kent mekânını da etkilemektedir (Ren, 2009: 47; Reisenfer, 1994: 47).

Küreselleşme ile birlikte kent mekânındaki benzemeler de ortaya çıkmaktadır. Benetton, McDonalds gibi dünyaya yayılmış şirketlerin zincirleri dünyanın birçok kentinde bulunarak kentsel mekânda benzer yerler yaratmaktadır (Argan, 2004: 58). Kentler küreselleşmenin getirdiği yeni roller çerçevesinde çok yönlü ve hızlı dönüşüm

süreci geçirmektedirken diğer yandan küresel akıflarda kentlerde yaşanan dönüşümlere neden olan ve bunları hızlandıran aktörler olarak öne çıkmaktadır (Nalçakan, 2009: 47; Özbaydar, 1983: 49). Küreselleşme ile birlikte mekansal açıdan bazı kentler çok önemli hale gelirken, bazıları eski önemini kaybetmiştir. Küreselleşmenin mekansal etkileri en çok kentlerde hissedilmektedir, bu konu ayrıca küreselleşme sürecinde kentte değişenler bölümünde incelenecektir (Argan, 2004: 47; Asker, 2010: 39; Asunakutlu ve Safran, 2004: 87).

2.1.1.2.4. Yönetmel ve siyasal özellikleri

Küreselleşme, devletin en önemli dayanaklarından olan ulusal egemenlik kavramının geleneksel içeriğini değiştirici etkiler yapmaktadır. Devletler bazen bunu kendi istekleri doğrultusunda bazı uluslararası kuruluşlara üye olarak, bazen ise küreselleşmenin etkisiyle, kendi istekleri dışında oluşmaktadır (Reisenger, 1994: 28). Devletin otoritesi ve etkinliği, dıştan ve içten gelen baskılarla sarsılmaktadır. Büyük devletler böl ve yönet kuralını uygulayarak diğer devletlerin iç sorunlarına karışmaktadır (Çımat ve Bahar, 2003: 41). 1970 ve 1980'li yıllarda ortaya çıkan neo-liberal devlet anlayışıyla temellenen yeni kamu yönetimi anlayışı, kamu kesiminin örgütlenme ve iş görme tekniklerinde yeni açılımlar ortaya koyarak, kamunun faaliyet alanı daralmaktadır (Nalçakan, 2009: 54). Daha önce de bahsedildiği gibi; küreselleşme ile kamu hizmeti anlayışı yeni bir içerik kazanmakta ve kamu hizmetlerinin özel sektör tarafından da yerine getirilebileceği düşüncesi önem kazanmaktadır. Kamu hizmetlerinin, kamu kuruluşlarınca yerine getirilmesi gereği, eskiden olduğu kadar katı kurallar çerçevesinde yürütülmemektedir (Altunel, 2009: 74). Kamu hizmetlerinin ederlerinin pazar kurallarına göre belirlenerek, mal oluş tümüyle kullanıcıya yüklenmektedir (Avcıkurt, 2007: 59). Kamu hizmetinden yararlananlara müşteri gözüyle bakılırken, özellikle eğitim ve sağlık alanlarında eşitsizlikler ortaya çıkmaktadır. Kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi, bu fonksiyonları kar amacını güden özel sektöre veya firmaya terk edilmesi demektir (Brunt ve Courtney, 1999: 27-28; Nalçakan, 2009: 74).

Bu anlamda, bir yandan çalışanların iş güvenliğini, toplu sözleşmeyi ve kolektif müzakere gücünü azaltıcı etkiler yaratır, öte yandan topluma sunulan mal ve hizmetleri azaltır. Gelişmekte olan ülkelerin, uluslararası kuruluşların daha fazla etkisi altına

girmesine ve bunların ulusal siyasetleri daha fazla belirlemesine verilen ad olan yönetim kavramı, küreselleşmenin en önemli sonuçlarından biridir (Kasman and Kasman, 2004: 47; Velara, 2002: 69). Şeffaflık, hesap verme, katılım gibi demokratik kavramların altına saklanan uluslararası kuruluşların, aslında amaçları, uluslararası sermayenin akışını güvence altına almak ve tek bir pazar yaratmaktır (Argan, 2004: 47). Tüm bunları yaratırken de müdahale siyaseti izlenmektedir. Yani şartlı verilen krediler politik bir araç haline getirilmektedir.

Küreselleşme yönetim anlayışına da yeni içerik getirmiştir (Word, 2013: 41). Devletin kontrolü dışında ulus ötesi ve çok uluslu şirketler ve kuruluşlar, politik ve ekonomik yapıda söz sahibi olmaya başlamışlardır (Çımar ve Bahar, 2003: 45). Piyasa ekonomisi çerçevesinde faaliyet gösteren daha küçük, ekonomik etkinliği ve refahı arttıracak bir kamu kesimi oluşturma sürecinde özelleştirme, düzenleme ve yasal kurumsal serbestleşme politikaları önem kazanmış ve pek çok ülkede uygulama alanı bulmuştur (Nalçakan, 2009: 45-46; Özbaydar, 1983: 74).

2.1.1.2.5. Çevresel özellikleri

Çevre bilim, insan ve çevre sorunlarının kısa sürede tüm yerküreyi sarmış olduğunu kanıtlamış, çevre sorunlarının bütüncüllüğü ve küreselliği çevre söylemine girmiştir. Sorunun küreselliği, çözüm yolunun da küresel olmasını gerektirmiş, çevre sorunları yerellikten küreselliğe geçerken, bunların çözüm aracı çevre politikaları da ulusallıktan uluslararasılığa doğru kaymıştır (Asunakutlu ve Safran, 2004: 49). Küreselleşme bir yandan çevre sorunlarının sınır tanımamasına neden olmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi, küreselleşme, kapitalizmin ortak bir yaşam biçimi olarak yaygınlık kazanmasıdır. Kapitalizm ise çevre sorunlarının asıl sorumlusu olma niteliğini taşımaktadır (Çubuklu, 1999: 45).

Dünyanın Kuzey yarım küresinde bulunan ve doğal kaynakları geniş ölçüde kullanarak, gelişmekte olan ülkelerin de kaynaklarını ülkelerine aktaran gelişmiş ülkeler, çevresel krizin en büyük sorumlusu olarak görülmektedir (Wergel, 2012: 39). Tüketimi ön plana çıkaran küreselleşme, çevreye bu yolla zarar vermekle kalmamakta, aynı zamanda kapitalist üretim ilişkileri çerçevesinde emek ile sermaye arasındaki çelişkilerin bir sonucu olarak da ekosistem bozulmaktadır. Serbest rekabetin, kirliliği artırıcı, hiç değilse, azaltmasını güçleştirici bir etmen olduğu ve üreticinin mal ve

hizmetleri daha ucuza mal etmeye çalıştığı bilinmektedir (Brunt ve Courtney, 1999: 27). Günümüzde nüfus artış oranı %1,7'lik hızla devam etmektedir (Nalçakan, 2009: 54).

Dünya nüfusunun 2015 yılında 8 milyara, 2055 yılında ise 16 milyara ulaşması beklenmektedir. Bu durumda, insanların doğal ve yapay kaynaklara olan ihtiyacı artacaktır. Biyolojik çeşitliliğin yok olmasında en etkin güç küreselleşmedir (Özbydar, 1983: 54; Reisinger, 1994: 58). Bugün dünyanın her yerinde çevresel değerlerin kaybı olmaktadır. Örneğin; Tayland'ın, orijinal bitki örtüsünün %87'sini, sulak alanlarının da %96'sını kaybettiği tahmin edilmektedir 53. Tropik yağmur ormanlarının giderek artan hızla kaybı, 2015 yılında geri kalan türlerin de %13'ünün daha kaybedileceğini göstermektedir. 20. yüzyılın sonlarında küresel ısınma ve iklim değişikliği konuları en çok tartışılan çevre sorunlarından olmuştur (Argan, 2004: 49).

Küreselleşmenin etkisi en belirgin olarak kentlerde yaşanmaktadır. Küreselleşmenin kentler üzerindeki etkisini kaçınılmaz olarak değerlendiren bir görüşün yanında, küreselleşmenin kentler için olumsuz sonuçlar getireceği görüşü ve küreselleşmenin kentlere olan etkisinin özendirilmesi gerektiği görüşü de vardır (Avcıkurt, 2007: 44). Bu çalışmanın temel varsayımlarından birisi, ikinci görüşten hareketle, kentte yaşananların kaçınılmaz olmadığı, bilinçli duruş sayesinde bazı olumsuzlukların engellenebileceğidir. Kentlere yeni roller vermiş, ekonomik, politik ve kültürel anlamda birbirleriyle yarışmaları gereğini aşılamaştır (Özbydar, 1983: 107). Farklılıklarını artırarak sermayeyi çekebilen kentler, bu yarışmayı devam ettirebilen kentler olup ön plana çıkarken, yani yükselirken, yarışmayı devam ettiremeyen kentler ise hızlı bir düşüşe geçmişlerdir (Ren, 2009: 27).

Küreselleşme ile birlikte kentlerdeki farklılaşma, parçalanma ortadadır (Avcıkurt, 2007: 59). Küreselleşmenin hız kazanmasıyla, kapitalist ilişkiler dünyanın en uç köşesine kadar yayılmıştır. Sermayeyi kendine çekmeyi başaran ülkeler ön plana çıkarken, bunu başaramayan ülkeler ise geri plana itilmişlerdir. Aynı şekilde, sermayeyi çekmeyi başaran ülkelerin, başarısında rol oynayan kentler ön plana çıkarken, bunu başaramayan ülkeler ve kentler dışlanmışlardır. Küresel ekonomik sistemin temel birimleri kentler olmuş ve ülkeler güçlerini kentlerden almayı başarmışlardır (Synadinas, 2001: 49; Velara, 2002: 52; Kasman ve Kasman, 2004: 59).

Günümüzde, ülkelerin birbirleriyle rekabeti kentleri aracılığıyla ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu nedenle de kentler arasında eşitsizlik ve adaletsizlik boy göstermektedir. Bu durumda dile getirilmesi gereken başka önemli bir nokta ise; kentsel politik süreçlerin, ulusal politik süreçten özerkleşmesidir (Argan, 2004: 47; Asker, 2010: 69). Kentler, dünya haritasındaki yerlerini daha belirgin hale getirmek amacıyla, kendilerine ait her tür tarihi, turistik, vb. değeri pazarlama yoluna gitmişlerdir (Çon, Yetim, Ağaoğlu ve Taşmektepli, 1997: 54).

Yönetim, denetim ve karar merkezlerinin etki alanı genişlemiş; bu bağlamda üretim etkinlikleriyle dünya pazarları arasında aracılık eden bir dizi kent, küresel iletişim, ticaret ve üretim ağları içinde birbirleriyle ilişkilendirilmiştir (Avcıkurt, 2007: 59). Dünya kapitalizminde uluslararası ölçekte yeni bir iş bölümü gündeme gelmiştir. Uygarlığın doğuşu olarak kabul edilen kentler, günümüzde toplumların bugünkü yaşamlarını tehdit eder bir gelişme süreci içindedir (Nalçakan, 2009: 47).

Kentin mekansal olarak büyüme özellikleri bu hızla devam ederse, kırsal alan yok olacak, betonlaşma ve doğal yaşam kaynaklarının yok oluşu giderek hızlanacaktır 64. Bugünün kentlerinde, kent yönetiminden başlayarak, kent hizmetleri, kent mekanları, kent yaşantısı ve tüketim alışkanlıkları sürekli değişim içindedir (Brunt ve Courtney, 1999: 58).

2.1.2. Spor kavramı ve tanımı

Spor kelimesi İngilizce sayesinde dünyaya yayılmış olsa da İngilizce bir kelime değildir. Latince dağıtmak, birbirinden ayırmak anlamına gelen Disportere veya Deportere kelimesinden meydana gelmiştir (Asunakutlu ve Safran, 2004: 51). Bu şekilde kullanılan sözcük zaman içerisinde değişikliklere uğrayarak Disport şeklinde kullanılmaya başlanmıştır. 17. Yüzyıldan itibaren desport şeklinde kullanılmıştır. Türkçede uluslararası dil etkileşiminden etkilenerek Sport kelimesini zenginliğine ilave etmiştir ve okunuşu gibi spor olarak kullanılmaya başlanmıştır (Word, 2013: 51). Spor, bireysel veya toplu olarak ifa edilen, sahip olduğu kendine has bazı kuralları ile gerçekleştirilen, bedensel ve zihinsel olarak yeteneklerin gelişmesinde etkili olan ve aynı zamanda eğlendiren bir faaliyettir (Nalçakan, 2009: 47).

Spor, kişilerin sahip olduğu yetenekleri geliştirirken insani boyut olarak da kişilerin gelişmesinde etkilidir. Spor, belli başlı kurallar çerçevesinde bireysel veya grup olarak belli bir zaman diliminde veya meslek haline getirilerek yapılan, bireyler arasında sosyalleşme, kaynaşma, birliktelik duygularının oluşturulmasını sağlayan aynı zamanda da fiziği geliştiren yarışmaya dayalı kültürel faaliyetlerdir (Ren, 2009: 107; Nalçakan, 2009: 46). Spor; en dar ve geniş anlamı ile insan yaşamında ve toplum sağlığında önemli bir yeri olan olaylar kümesidir. Toplumsal bir kurum olarak belirtilen spor, katılanların kazanmaları için bazı taktik ve bedensel güç sarf ettikleri, izleyen kişilere görsel şölenler sunan, insanların ait olduğu toplumun özelliklerini yansıtabilen veya bazı zamanlarda yön verebilen önemli bir araç olarak ifade edilebilmektedir (Emekli, 2006: 78).

Sosyal ve kültürel anlamda gelişmenin ana unsuru olan insanın, fizik ve ruh sağlığını geliştirmesi, kişiliğinin belirlenmesi, bilgi ve beceri kazanması, çevre ile uyum içerisinde yaşaması, insanlar içerisinde barış, güven ve huzur ortamının sağlanması, yarışma ve rekabet duyguların kazandırılması spor ile ilgili mümkün olabilmektedir (Nalçakan, 2009: 41-42; Özbaydar, 1983: 59). Aynı zamanda insanlar arasındaki rekabet ve yarış duygusunun geliştirilmesinde de sporun önemi büyüktür. Spor; eylem yetisi, kendine güveni sağlama, sorumluluk üstlenme, yaratıcı olma, performans, macera ve sağlık ile toplumsal özellikleri geliştirme olarak belirtilebilir (Asker, 2010: 69). Günümüzde spor, kitleleri peşinden sürükleyen önemli bir olgu olarak tüm dünyada kabul görmüş, büyük yatırımlar ile her geçen gün önemini daha da hissettiren fizyolojik, kültürel, sosyo-ekonomik ve toplumsal bir süreçtir (Word, 2013: 17; Özbaydar, 1983: 102). Spor İngilizcenin yardımıyla dünyaya tanıtılmış olmasına rağmen İngilizce kökenli değildir. Latince dağıtmak, birbirinden ayrı mekân anlamına gelen dispotore ve deportore sözcüklerinden ortaya çıkmıştır (Asunakutlu ve Safran, 2004: 69). Sporun, fizyolojik, toplumsal, eğitim, boş zamanları değerlendirme, ekonomi, kültür ve yarışma boyutları ele alınarak çok faklı tanımları yapılabilir (Keten, 1974: 28).

Günümüzde spor, kişisel ve toplumsal sağlığı koruyucu ve geliştirici nitelikleriyle önemli bir hizmet sektörü olarak kabul görmektedir. Ayrıca, günümüzün kitle iletişim araçları ve özellikle de medyanın etkisiyle karlı bir reklam ve tanıtım aracı haline gelen spor, bir taraftan geniş kitlelerin yoğun ilgisini çeken bir gösteri ve eğlence faaliyeti olarak tüketim sektörüne dönüşürken, diğer taraftan müteşebbisler için önemli

miktarda finans hareketlerinin yaşandığı cazip bir ekonomik faaliyet alanı haline gelmektedir (Ataçocuğu, 2008: 46; Nalçakan, 2009: 18).Spor topluları etkilerken kendisi de toplumsal yapıdaki ilişkilerden etkilenir.

2.1.2.1. Dünya spor tarihi

İnsan hayatı ile yaşıt olan spor, insanın kendisini korumak, yaşamını devam ettirmek için yaptığı meşgaleler ile başlamıştır. İnsanın kendini koruyabileceği araç ve gerece sahip olmadığı için sadece ellerini, kollarını ve vücutlarını kullanmışlardır. İşte bu meşgaleler sporun temelini oluşturmuş ve disipline edilerek birer spor branşı oluşmuştur (Ataçocuğu, 2008: 47). Önceleri bireysel bir faaliyet olan spor, zamanla yayılarak insanlık tarihinin en önemli toplumsal olgularından biri olmuştur. Spor etkinliklerinin anavatanı olarak Yunanistan gösterilebilir (Büyüköztürk, 2017: 57). Homeros'un İlliada isimli eserinin yirmi üçüncü bölümünde, Yunan kahramanı Patroclus'un ölümü üzerine cenaze oyunları şeklinde sergilenen oyunlardan bahsedilebilir (Wergeland, 2012: 49). Eski Yunan kültürü dinsel olarak aynı zamanda da din dışındaki sporları içerir.

Eski Roma ve Bizans'ta araba yarışları en fazla ilgi gören spor olmuştur ve bu dönemlerde spor daha çok savaş çıkma ihtimaline karşın hazır bir şekilde bekleme olarak önem kazanmıştır (Word, 2013: 69). Daha çok güreş, boks, mızrak atma gibi spor dallarına önem verilirken, koşu ve disk atma gibi spor faaliyetlerine fazla ilginin olmadığı söylenebilir. M.Ö. 2000 yıllarında Girit Medeniyetinde başladığı tahmin edilen spor hareketlerine, bin yıl sonra Yunanlılarda rastlanılmıştır (Çımar ve Bahar, 2003: 59). Sporun halk arasında yayılması ise M.Ö. 4. ve 5. Yüzyıla dayanmaktadır. Tarih kaynakları ilk olimpiyatların M.Ö. 776'da başladığını ve M.S. 394'e kadar devam ettiğini savunur (Kasman ve Kasman, 2004: 69). Tarih öncesinde avcılarının avlanmayı bir spor olarak kabul edip etmedikleri bilinmemekle birlikte Antik toplumlarda avcılık becerisi bir soyluluk göstergesi olmuştur. Tarih içerisinde sportif etkinlikler Eski Mısırdaki da gelişme göstermiştir (Nalçakan, 2009: 47). Firavunlar, ok atma gösterileri yaparak avcılık becerilerini belli etmeye ve sahip oldukları güçleri göstermeye çalışmışlardır. Sporun beş bin yıllık tarihsel süreci ile ilgili yapılan çalışmalarda, yeniçağa kadar spor organizasyonlarının şölenler veya spor şenlikleri şeklinde düzenlendiği görülmektedir (Argan, 2004: 45; Asker, 2010: 39).

Yine bu araştırmaların sonuçlarına bakıldığında sporla dzenli olarak uğraşan ve ilk defa spor faaliyetleri dzenleyen toplulukların Mısırlılar ve Eski Yunanlılar oldukları belirtilmiştir (Asker, 2010: 58). Eski Yunanlılar tarafından organize edilen Antik Olimpiyat Oyunları M.Ö. 7. ve 8. Yzyıllarda bugun Yunanistan sınırları içerisinde yer alan Olympia bølgesinde dzenlenmiştir (Ataçocuğu, 2008: 47-48; Nalçakan, 2009: 71). Bu oyunlar, araba ve at yarışları, uzun atlama, cirit ve disk atma, boks gibi spor dallarından oluşan yarışmalardan meydana gelmiştir (Ren, 2009: 47). Bu oyunların amacı; bu oyunlar aracılığı ile bir araya gelen izleyici ve yarışmacıların yzyıllar boyunca tanrılar tarafından korunması ve aynı zamanda oyunların sürekliliğinin sağlanması olmuştur.

Eski Yunanlılarda tanrı şerefine spor organizasyonları, müzik dinletileri gibi faaliyetlerin dzenli olarak yapıldığı görölmektedir (Asker, 2010: 39). Yapılan araştırmalarda, Ege bølgesinde en fazla da Girit'te tanrılar için spor, dans yarışmalarının dzenlendiği belirtilmiştir. Ayrıca bunlara örnek teşkil etmesi açısından Girit'te dzenlenen boęa oyunları örnek olarak gösterilebilir (Büyüköztürk, 2017: 51). İlk zamanlarda her yarışma alanının kendine özgü ve yarışanların uyması için konulmuş kuralları vardır. Yarışmaya katılmak, yarışmayı kazanmak veya yarışmadan elenmek, kuralları ihlal edince cezalandırılmak gibi kurallar her yer için ayrı ayrı uygulanmıştır. İlerleyen dönemlerde bu farklı uygulamaların ortadan kaldırılması benimsenerek Olimpia ismini alan yarışmaların kuralları tüm yarışma yapılan yerler için benimsenmeye başlamıştır (Nalçakan, 2009: 47; Argan, 2004: 74).

Yapılan bu dzenlemeler tarihteki ilk spor organizasyonlarının örneğini oluştururken, bugun dzenlenen spor organizasyonlarının da temelini oluşturmuştur. Yapılan birçok spor organizasyonları tanrılara bağlılık olarak da gösteriliyordu. Bu sportif organizasyonlar için çeşitli bölgelerden yarışmacılar gelir ve kazananlar yağ, gümüş, altın gibi ödülleri alırlardır (Argan, 2004: 59). Bu tür yarışmalarda izleyicilerin rahat bir şekilde spor organizasyonlarını izleyebilmeleri için stadyumlar yapılmış ve daha fazla sayıda yerli ve yabancı izleyici gelebilmesi için yarışmalar Nisan ayı sonrasında ve 3-7 günlük süreçlerde geręekleřmiřtir (Özbydar, 1983: 52). Bu dönem ile ilgili yapılan bazı kazı çalışmalarında farklı yarışmalar için dzenlenmiş stadyum boyutlarına rastlanılmıştır. 18. ve 19. Yzyıllarda farklı türde spor dalları gelişme göstermiştir (Çok, Yetim, Ağaoğlu ve Taşdemir, 1997: 41). Bu spor dallarında kuralları

belirli bir düzene koymak amacıyla ulusal örgütler kurulmaya başlandı. Gelişen şehirler ve şehir mahalleleri arasında rastgele oynanan müsabakaların belirli bir düzene göre yapılması için farklı ligler oluşturulmuştur. Komite, kuruluşundan iki sene sonra olimpiyat oyunlarını düzenlemiştir (Çubukçu, 1999: 28). Bunun yanı sıra çağdaş anlamdaki ilk spor müsabaka örneklerinin de bilhassa İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nden bütün dünyaya gelişme gösterdiği ifade edilebilir (Özbaydar, 1983: 78).

2.1.2.2. Türkiye'de spor tarihi

Türkiye'de sporun tarihsel gelişimi üç dönem olarak incelenmektedir. İlk dönem, Türklerin Orta Asya'dan başlayıp Türkiye sınırları içerisinde Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar olan dönem; ikinci dönem, Cumhuriyet Dönemi ve üçüncü dönem ise Planlı Kalkınma Dönemi'dir (Argan, 2004: 47). İlk dönem araştırma kaynaklarındaki tarihi belgelere bakıldığında Orta Asya'da yaşayan Türklerin vücut kültürüne ve spora büyük önem verdiği anlaşılmaktadır (Özbaydar, 1983: 47). Özellikle binicilik, cirit, okçuluk, avcılık ve top oyununun Türklerin töresel sporları olduğu kabul edilmektedir. Avcılık, göçebelik ve savaşa hazırlık için uygulanan binicilik oyunlarının en yaygınları; bugün Anadolu'nun değişik yerlerinde farklı şekillerde oynanan; bir tür atlı hokey oyunu olan çöğenvecirittir (Kasman ve Kasman, 2004: 107). Ayrıca batıda polo olarak bilinen çevgan adı verilen top oyunu, Türklere ait eski ve milli bir oyundur.

Osmanlı dönemine gelindiğinde, Osmanlı Türklerinin özellikle saray ve saraya yakın çevrelerde spor organizasyonları yaptığı tarihi belgelerde mevcuttur. Osmanlı şehzadelerinden spora yapısı uygun olanlar ata binme, ok atma, cirit atma gibi sporlarla eğitim görmüşlerdir (Özbaydar, 1983: 27). Osmanlı Devleti'nin Amasya, Edirne ve Manisa gibi önemli valiliklerine atanan küçük yaştaki şehzadelere; o illerin sporcuları eğitici olarak verilir ve her yönden en iyi biçimde yetiştirilmeleri sağlanmıştır (Asker, 2010: 41). Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesine dayanarak verilen bilgilere göre; Osmanlı Devleti'nin otuz ilinde bulunan stadyumların sürekli olarak bakımı yapılırdı. Bağdat ve Mısır'da bir savaş durumu belirdiğinde merkezden kuvvet göndermemek için yetenekli bazı kişilerin özel olarak yetişmesi öngörülmüş ve bu yüzden 14 yerde stadyum yapılmıştır (Çımar ve Bahar, 2003: 74). Türkiye'de faaliyet gösteren ilk spor örgütü, 1922 yılında İstanbul'da kurulan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakıdır. İlk

kurulan spor teşkilatının yöneticilerine seçim ile karar verilmiş, seçilen yöneticiler de bulunan her federasyon için yine seçimle yönetici seçmiştir (Altunel, 2009: 74).

2.1.2.3. Spor ve sosyal kavramlar

Spor insanlık tarihinin en eski aktivitelerinden biridir. Mısır ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında M.Ö 300 yıllarına ait olduğu belirtilen bulgularda güreş sporunun toplum hayatında önemli bir yeri olduğu görülmüştür (Argan, 2004: 78). Bunun yanı sıra M.Ö. 1000 yıllarında Asurlular'ın ilk ok atma ve kılıç kullanma becerilerini geliştirmek amacı ile yarışmalar yapmış oldukları bildirilmiştir (Nalçakan, 2009: 74; Asker, 2010: 39). Platon, devlette gençlerin gelişmesine yönelik en önemli aktivitelerin müzik ve beden eğitimi olduğunu belirtmiştir. Bu Yunanistan, İngiltere, Fransa gibi birçok ülkede açıkça görülmekte, sportif aktivitelere verilen önem ve yapılan yatırımların ülkelerin gelişimi üzerinde de önemli katkısı olduğu izlenmektedir (Word, 2013: 39).

Spor, bireylerin fizyolojik, ruhsal gelişiminde önemli etkileri olan, sosyal kültürel ve ekonomik yanları ile değerlendirilen bir olgudur. Günümüzdeki popülerliği ve toplum hayatındaki önemli rolü ile araştırmacıların ilgi odağı olmaktadır. Sosyalizasyon bir etkileşim ve öğrenmenin gelişimi sonucu meydana gelir (Çubukçu, 1999: 74; Nalçakan, 2009: 78). Buna göre sosyalizasyon, bir tarafta kişinin sosyal durumuna uyumu üzerinde yoğunlaşırken, diğer taraftan kişilerin değişik sosyal olaylarla nasıl bir sosyal kişilik kazandığı üzerinde durur. Spor sosyal bir olgu olduğu için formal ve informal gelişimler sporun sosyalizasyonunda yer alır (Asker, 2010: 48). Spor sosyolojin çalışma alanlarından biri olarak toplum ile ilgili tüm kavramlarla ilişkilidir (Çok, Yetim, Ağaoğlu ve Taşmektepli, 1997: 85).

2.1.2.4. Spor ve kültür

Bir toplumun yaşama tarzı olarak nitelendirilen ve bilgi, inanç, gelenek, örf, adet, sanat, ahlak, araç-gereç, teknik gibi maddi ve maddi olmayan unsurlardan oluşan karmaşık bütüne kültür denir (Durgun, 2007: 47; Nalçakan, 2009: 78). MacIver'a göre kültür; ideoloji, din, edebiyat gibi toplumsal yaşamın belirtilerini kapsar. Buna karşılık uygarlık, bir toplumun teknoloji, toplumsal örgütlenme vb. yollarla kendi yaşam

koşullarını kontrol altına alabilmesi ile ilişkili bulunmaktadır. Spor toplumda var olan bütün sosyal kurumlarla ilişki içerisindedir (Özbaydar, 1983: 74).

Toplumun mevcut hukuk, siyaset, ekonomi, kültür, sanat ve coğrafi yapısından farklı olarak düşünülemez. Açıkada ya göre kültür bir değer ölçüsüdür ve toplumlarda özellikle yaratıcılık özelliği olan sanatsal formda etkinliklerle sınırlandırılmıştır (Argan, 2004: 52). Bu nedenle spor kültürel etkinlikler içerisinde ele alınabilir de alınmayabilir. Spor, kültürün bir parçası olarak hem ondan etkilenmekte hem de popülerliği ve sosyalliği nedeniyle onu etkileyebilmektedir (Ren, 2009: 47). Sporun kültürü etkilemesinde etkili olan faktörler spor organizasyonlarının çokluğu, katılımcıların çeşitliliği, sporcuların ve antrenörlerin başka ülkelerde görev alması, insanların farklı kültürleri tanıyıp bilmeleri yönünde kültüre etkisi son derece önemlidir (Nalçakan, 2009: 74; Argan, 2004: 29).

Bazı spor organizasyonlarının aylarca sürmesi bu etkiyi son derece artırmaktadır. Birey çocukluktan itibaren içinde yaşadığı toplumun kültürel değerlerini yansıtan oyunlar ve fiziksel aktivitelerle birlikte büyür (Özbaydar, 1983: 58). Bu aktiviteler bir yandan bireyin becerilerini, kişilik özelliklerini, duygusal yapısının gelişmesini sağlarken, diğer taraftan çevresindeki bireylerin rollerinin, normlarının ve kurallarının farkınavarmasına katkıda bulunur (Çok vd. 1997: 58).

Kültürün spor üzerine etkinliği ise uzun yıllar süren bir gerçekliktir. Özellikle toplumların değer yargıları, gelenek ve görenekleri, inançları, bireylerin spor yapıp yapmamalarına önemli bir etki etmektedir. Ülkemiz açısından da kültürün spor üzerindeki etkilerinin açık bir şekilde görüldüğü söylenebilir. Bilindiği gibi ülkemizde özellikle güreş, atıcılık, cirit, ata binme, yüzme gibi birçok spor branşı kültürümüzün bugüne kadar taşıdığı önemli organizasyonlar olarak düşünebilir (Asker, 2010: 59). Bu alanlarda dünya çapında başarılı sporcular yetişmiş ve dünya şampiyonlukları yaşamıştır (Çubukçu, 1999: 24).

2.1.2.5. Spor ve sosyoloji

Sosyalleşme, kişinin toplumsal kültürle bütünleşmesini ve içinde yaşadığı toplumla uyum sağlamasını mümkün kılan bir mekanizmadır. Yeni doğan bir çocuk toplumsallaşma süreci ile sosyal davranışları öğrenip toplumsal sistemin bir üyesi haline

gelir. Toplumsallaşma, kişinin toplumun değerlerini ve ideallerini benimsemesi, sosyal hayatta oynayacağı rolleri öğrenmesi anlamını taşır (Ataçocuğu, 2008: 48; Reisinger, 1994: 78). Bir çocuğun sosyalleşmesini sağlayan araçlar; ailesi, komşuları, oyun arkadaşları, okul arkadaşları, öğretmenleri ve kitle iletişim araçlarıdır. Sosyalleşme toplum açısından bir kontrol süreci ve grup yaşamında düzenlilik sağlama yoludur (Çımar ve Bahar, 2003: 69). Bu anlamda toplumsallaşma yaşam boyu süren bir süreçtir.

Spor sosyolojisi, sosyolojik yaklaşımın spor olgusuna tatbik edilmesidir. Sportif faaliyetlerin toplumdaki yerini ve işlevini belirlemek, spor olgusunun diğer sosyal kurumlarla olan ilişkilerini farklı gruplar ve kategorilerde oluşturduğu görüntüleri ortaya koymak spor sosyolojisinin başlıca amaçlarıdır (Wergeland, 2012: 48). Gelişmiş ülkelerde sportif yarışmalar da sosyalleşmenin önemli bir aracı olarak kabul edilir. Spor bir yandan popüler ve yaygın oluşuyla diğer yandan genç kuşaklar ve çeşitli sınıflar üzerinde etkisiyle önemli bir toplumsal olgudur. Kimi için bir eğlence, saygınlık, dinlenme kaynağı olan spor, kimi için de bir kazanç ya da sömürü kaynağı olmaktadır (Altunel, 2009: 58).

Toplumsal açıdan yönetenler için bir yönetim aracı olarak araç görevi gördüğü gibi kapitalist toplumlarda spor ya boş zamanları değerlendirme etkinliği ya da kazanç aracı olarak ortaya çıkmakta ya da spora daha çok bu gözle bakılmaktadır (Özbaydar, 1983: 108). Bu toplumların sınıfsal niteliğine bağlı olarak spor; egemen güçlerin elinde onların çıkarları doğrultusunda kullanılmaktadır. Spor; kolektif bir uğraş olması nedeniyle insanlar arası ilişkilerin gelişmesine ve toplumsal katılımın artmasına hizmet eder. Aynı zamanda özgürlük bilincinin yerleşmesine de katkıda bulunur (Asker, 2010: 29; Nalçakan, 2009: 47; Ren, 2009: 102). Spor toplumun yapısına ve yöneticilerinin spor politikasına bağlı olarak kitleler arasındaki olumlu ya da olumsuz birikimlere neden olabilir.

2.1.2.6. Spor ve aile

Aile, tüm toplumlardaki en küçük sosyal kurumdur. Şehirleşmiş sanayi toplumlarında genellikle anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile tipi yaygınken yaşamın tarım ekonomisine dayandığı kırsal bölgelerde büyük anne, dede, çocuk ve torunların bir arada yaşadığı geniş aile tipi çoğunluktadır (Synadinas, 2001: 47). Bireyin kişiliğinin gelişmesi aile ile başlar. Toplumsal değerler ailede öğrenilmeye başlar. İlk

beş yılda aile bireye bilinçli ya da bilinçsiz bir şeyler öğretir. Bu dönem bireyin ilk sosyalleşme dönemidir (Çımat ve Bahar, 2003: 48). Aynı zamanda bireylerin toplumdaki rollerinin ilk etkisi aile ile başlar ve buradaki gelişme ve yönlenme ile şekil alır. Aile hakkında yazan birçok sosyolog, günümüzde kapitalizmin gelişmesi ile ailenin boyutunda meydana gelen küçülme arasında bağlantı olduğunu varsaymaktadırlar (Çok, Yetim, Ağaoğlu ve Taşmektepli, 1997: 58). Günümüz çağdaş gelişmelerinin aile hayatına yön veren bir ilke olarak sevgi ve duyguya dayalı bireyciliğin akla yatkın olduğu söylenebilir. Aile, yüz yüze ve samimi, ilişkilerin en güçlü olduğu birincil gruplardandır (Nalçakan, 2009: 47; Özbaydar, 1983: 47). Bu nedenle bireyin tutum ve değerlerinin oluşumunda birincil etkileşimi sağlaması yönünden ayrı bir öneme sahiptir. Boş zamanın değerli olarak kullanılması ailede başlar. Bir ailenin bireylerine öğretimde bulunacağı boş zaman değerlendirme eylemleri genellikle o ailenin ekonomik düzeyine bağlıdır. Özellikle çocukların eğitiminde oyun kavramı en önemli olgudur. Aile içinde ekonomik durumda bu oyunla eğitimde bir esnekliği çok rahat bir şekilde göstermektedir (Nalçakan, 2009: 74). Türk aile yapısında ailenin yeri sosyalleşme açısından son derece önemlidir. Son yıllarda meydana gelen sportif gelişme ve yararları bütün ailelerin de dikkatini çekmektedir. Çocukların sağlıklı bir birey olması için aile içinde spor kavramının dikkatle ele alınması gerekmektedir (Çubukçu, 1999: 47; Özbaydar, 1983: 47).

Aile, çocukluk ve ergenlikte hatta gençlik yıllarında kişi üzerinde en etkili çevredir. Bunda da iki önemli sebep vardır. Birincisi aile insan türünü üretmek ve devam ettirmekle görevli, ikincisi aile ekonomi, eğitim, ahlak gibi öbür kurumların da kaynağı olmuştur (Wergeland, 2012: 48). Aile aynı zamanda birinci sosyalleşme ortamı olma işlevini de sürdürmektedir. Sosyal psikoloji ve sosyolojinin temel kavramlarından biri olan sosyalleşme, topluma yeni katılan bireylerin toplumla uyum içinde yaşayabilecek ve toplumdaki görevlerini yerine getirebilecek bir olgunluğa ulaşma süreci olarak tanımlanabilir (Brunt ve Courtney, 1999: 47-48).

2.1.2.7. Spor ve örgüt

Spor toplumsal boyutlarıyla ele alınıp incelenirken çağımızda karşımıza çıkan en önemli boyutu örgütsel boyutudur. Büyük kitlelerin ilgi odağı olması, ekonomi, sağlık, kültür, eğitim ve teknolojiyle olan yakın ilişkisi nedeniyle spor günümüzde hem ulusal

hem de uluslararası örgütler arasında yer almaktadır (Argan, 2004: 47; Nalçakan, 2009: 71). Örgüt; iş bölümü, fonksiyonların belirlenmesi, yetki ve sorumluluğun basamaklaştırılması yoluyla açıkça belirlenmiş, ortak bir amacın gerçekleştirilmesi için belli sayıdaki kişinin davranışlarının akılcı bir şekilde düzenlenmesine denir (Word, 2013: 74; Nalçakan, 2009: 78).

Spor kulüpleri, ulusal ve uluslararası federasyonlar, Gençlik Spor Genel Müdürlüğü ve illerdeki şubeleri ile Olimpiyat Komitesi spor örgütlerinin ilk akla gelen örnekleridir. Sportif örgütlerin hepsi aynı niteliği göstermezler (Çımat ve Bahar, 2003: 74). Bazı örgütler resmi olduğu halde bazı spor örgütleri gayri resmî bir nitelik gösterirler. Klasik örgüt yapısının formal-informal örgüt tipleri özellikle spor alanında kendini gösterir. Örgütlerde açıkça belirlenmiş olan hedefler ve bunlara ulaşmak için akılcı bir koordinasyon vardır (Asker, 2010: 47). İnfomal örgüt ise herhangi bir örgüt içerisinde bireyler arasında meydana gelen ve faaliyet planında belirlenmemiş koordinasyon şekillerini ifade etmektedir örneğin bir spor federasyonu, o spor dalını tanıtmak, yaygınlaştırmak, ulusal ve uluslararası düzeyde başarı seviyesini yükseltmek amacıyla kurulur (Reisenger, 1994: 52). Bu amaçlara ulaşabilmek için belirli bir hiyerarşi ile izlenecek yol, yapılacak çalışmalar akılcı bir şekilde düzenlenir (Wergeland, 2012: 39). Tüm görevlilerin yetki ve sorumlulukları açıkça belirlenir. Bu federasyonun formal örgüt kısmıdır. Federasyonda yer alan bireylerin, bireysel davranışları ve organizasyonel davranışları ile grup dinamikleri ise infomal örgüt kısmıdır. İnfomal örgüt ne kadar verimli, tutarlı ve başarılı ise formal örgüt o kadar güçlü ve başarılıdır (Ren, 2009: 74). Bu anlamda bir federasyonun amaçlarını istenilen düzeyde gerçekleştirebilmesi, federasyon başkanından, teknik komitesi, hakem komitesi ve eğitim komitesi üyelerine, memurlarından antrenör, hakem hatta sporcularına kadar olan ilişkilerin güvenilirliğine ve sağlıklı ve samimi ilişkilerine bağlıdır (Reisenger, 1994: 78).

2.1.2.8. Spor ve toplum

Spor hangi düzeyde ele alınırsa alınsın her zaman bir takım toplumsal ilişkiler şeklinde ortaya çıkmaktadır. İnsan sporcu olarak içinde yaşadığı gruba sürekli bir etkileşim hâlinindedir (Asker, 2010: 49). Toplumun bir üyesi olması nedeniyle insan sürekli olarak grubun parçası olarak yaşamakta, davranışları onun diğer bireylerle

etkileşiminin bir fonksiyonu olmaktadır (Nalçakan, 2009: 59). Grup, sosyolojinin temel kavramlarından biridir. Çünkü toplumsal yaşamın temelinde sosyal gruplar yer alır. İnsanlar doğduğu andan itibaren önce aile olmak üzere giderek eğitim, meslek ve diğer alanlardaki değişik sosyal gruplar içinde yer alırlar. Toplum içindeki grupların bileşimi de bir bütün olarak toplumu meydana getirir (Word, 2013: 11). Fichter'e göre bir sosyal grup, ortak amaçların izlenmesi hususunda, sosyal normlara, yararlılara ve değerlere uygun olarak, karşılıklı rolleri yerine getiren kişilerden oluşmuş, bir yapıya sahip ve benzerlerinden ayrıлып bütünleşebilen bir topluluktur (Özbaydar, 1983: 54).

Bir insanın yaşamı sosyal bir grupla başlar ve sosyal grup içinde sona erer. Birey kendi gereksinimlerini karşılamak ve yaşamını devam ettirebilmek için başkalarının yardımına, desteğine ve iş birliğine gereksinim duyar (Büyüköztürk, 2017: 58). Bireyler tek başına yaşayamaz ve soyunu devam ettiremez. O halde her birey her zaman ve her yerde bir veya daha fazla sosyal grupla dolaylı ya da dolaysız ilişki halindedir (Nalçakan, 2009: 47). İnsan fizyolojik ve zihinsel açıdan geliştikçe gereksinimleri artar. Buna bağlı olarak daha çok sayı ve çeşitte grubun üyesi olmaya başlar ve kendi sorunlarına çözüm bularak üstünlük sağlayan gruplarıyla giderek özdeşleşir. Bireyin en fazla özdeşleştiği gruplara referans grupları adı verilir (Asker, 2010: 59). Çocuk ve genç için sosyal kabul çok önemlidir. Bu nedenle, birlikte duyan, birlikte davranan yaklaşık aynı yaştaki kişilerden oluşan arkadaş gruplarına girer. Bu grupların çoğu toplumun kültürü ile bağdaşan, istenen, benimsenen türdeki arkadaşlık gruplarıdır. Arkadaşlık grupları genç üzerinde büyük etkisi olan referans gruplarıdır (Word, 2013: 54).

Sporun bütünleştirici, birleştirici ve eğitimsel işlevi yanında günlük yaşamın kimi ihtiyaçlarını güvence altına almaya yönelik bir işlevi olduğu da görülmektedir (Asker, 2010: 58). Toplumsal ilişkiler çok farklı biçimde ortaya çıkmasına rağmen sosyologlarca belirli gruplandırmalar yapılabilmektedir: yarışma, uyuşma, yardımlaşma, diyalektik (karşıtlık) ve çatışma vb. Spor bir toplumsal olay olarak ele alındığında gruplandırılan toplumsal ilişki tiplerinin hepsini içerdiğini görmek mümkündür (Büyüköztürk, 2017: 41).

2.1.2.9. Spor ve ekonomi kavramı

Günümüzde sporun yapılanması, devletlerin siyasal ve ekonomik örgütlenmesindeki yapılanmaya paralellik göstermektedir. Bu çerçevede spor; ekonomi, finans, sağlık ve kamu güvenliği, çevre, işçi ilişkileri, mekân kullanımı yasaları ve düzenlemelerini etkileyen kamu politikalarının da konusu olmaktadır (Ren, 2009: 47; Reisenger, 1994: 71). Doğal olarak modern dünyanın bütün ekonomik ve sosyal değişimleri spor örgütü ve organizasyonlarında da görülmektedir. Sporun örgütlü eğlence olarak çıkışı ve gelişmesi hem siyasal yönetim hem de ekonomik amaçlara hizmet rolüyle ilişkilidir ve insanın toplu yaşamıyla birlikte başlamıştır (Nalçakan, 2009: 74). Günümüze gelindiğinde spor siyasal ve ekonomik örgütlenmede oldukça karmaşık bir yapıya ulaşmıştır. Siyasetin, sanatın, çevrenin ve daha nice konunun gündemi meşgul ettiği dünyamızda, spor ağırlıklı konumunu ticarileşerek başlı başına bir sektör haline gelmekle sürdürmektedir (Argan, 2004: 49).

Yirmi birinci yüzyılda uluslararası spor endüstrisinin, spor pazarında mevki olarak algılanmaktan çok spor yatırımlarını temsil etmeye doğru kayacağı söylenmektedir (Büyüköztürk, 2017: 59). Uluslararası ticari anlaşmaların spor sanayine doğrudan etkisinin olması, çoğu spor dalında ve her rekabet düzeyinde uluslararası spor federasyonları, profesyonel ligler ve ekiplerin tescilli marka lisansları ile ticaret konusunda rekabete girişmeleri, bu federasyonların aynı zamanda dünya çapında uydu yayınları düzenlenmesi sayesinde büyüyen televizyon gelirlerinden önemli karlar elde etmeleri, yatırım yapılan yetenekli sporcuların ve büyük harcamalar yapılarak inşa edilen spor alanları ve tesislerin olması, rekabet için elde edilen yayın haklarının görkemli bir şekilde sunulması sporun ekonomik boyutuna olan ilgiyi kaçınılmaz kıldığı vurgulanmaktadır (Velara, 2002: 71; Synadinas, 2001: 39).

Spor, ekonomi ve politika birbiriyle sıkı bir ilişki içindedir. Politika ve ekonomi, kendilerinin oluşturduğu toplumsal ve ekonomik sistemi ön plana çıkarmak için performanstan değil başarıdan yararlanır (Özbaydar, 1983: 74). Sporla politika arasındaki ilişkide ise önemli olan spora sadece kamuoyunda etkili olan yüksek performans değil, verilen açılım olanağıdır. Bu açılım olanağı da spora demokratik sorumlulukta üzerine düşen görevleri yerine getirmesi için tanınmıştır. Ekonomi ve spor, çalışan halkın mutluluğunu tamamlamalıdır ve dengeli bir ilişkiyle çalışma

yaşamına katkıda bulunmalıdır (Asker, 2010: 19). Günümüzde spor, kişisel ve toplumsal sağlığı koruyucu ve geliştirici nitelikleriyle önemli bir hizmet sektörü olarak kabul görmektedir. Ayrıca, günümüzün kitle iletişim araçlarının etkisiyle karlı bir reklam ve tanıtım aracı haline gelen spor, bir taraftan geniş kitlelerin yoğun ilgisini çeken bir gösteri ve eğlence faaliyeti olarak tüketim sektörüne dönüşürken, diğer taraftan girişimciler için önemli miktarlarda finans hareketlerinin yaşandığı cazip bir ekonomik faaliyet alanı haline gelmektedir (Nalçakan, 2009: 58; Özbaydar, 1983: 107). Spor hem hizmet üretimi boyutuyla hem de mal üretimi ve tüketim sektörleri boyutuyla, işletmecilik ve spor işletmeciliği bilimlerinin araştırma konusunu oluşturmaktadır (Çımat ve Bahar, 2003: 94). Bugün spor ve ekonomi birbirini tamamlayan hatta birbirinin vazgeçilmez ögesi durumundadır.

Günümüz dünyasında spor pazarı milyar dolarlar ile ifade edilen bir bütçeye ulaşmıştır. Pazar içerisinde yer alan şirketler hem ulusal hem de uluslararası pazarlardan daha büyük paylar almak için yeni stratejiler geliştirmektedir (Durgun, 2007: 48; Ketten, 1974: 13; Ehsani, 2009: 78). Artık spor pazarı kavramı diğer pazarlama alanlarından ayrılarak kendine özgü yapısı ve politikası ile pazarlama dünyasında yer edinmiştir. Birçok spor aktivitesinin malzeme veya hizmet özellikleri yönünden ekonomi ile iç içe olduğu görülmektedir (Wergeland, 2012: 47). Spor tesisleri, spor yayınları, spor aletleri, spor turizmi, spor giysileri gibi birçok alan spor ve ekonomiyi birleştirmektedir. Spor organizasyonlarının ekonomik değerlendirmesi de spor ekonomisinin ilgi alanlarından ve çalışma alanlarından biridir (Nalçakan, 2009: 28). Olimpik dünya kupası organizasyonu örneğine bakılacak olursa bu organizasyon için spor altyapıları gerekli olacaktır. Bu yatırımlar genellikle bölgesel özel sektör tarafından hükümet finansmanı ile yapılır.

2.1.2.10. Spor ve turizm kavramı

Spor olayına aktif veya pasif olarak katılmak amacıyla yer değiştirenler, spor turistlerini oluşturmaktadır. Spor turistleri, sporcular, spor kabileleri, kamu görevlileri, teknik komiteler, basın mensupları, sponsor marka temsilcileri, gönüllüler ve seyircilerden oluşmaktadır (Ketten, 1974: 74; Kılıçgil, 1985: 52). Spor turizminin çok değişik çeşitleri olabilir. Yapılış amacına göre incelendiğinde organize bir spor etkinliğine katılım; bazı spor etkinliklerine çok sayıda katılım olmaktadır. Örneğin

Boston Maratonuna 2005'te 20.405 kişi katılmıştır. Birçok benzer organizasyonlara katılım ödülünden çok böyle bir organizasyonda yer almak ve prestij amaçlı olmaktadır.

Avrasya Koşusu da ülkemizdeki güzel örneklerden biridir. Belirli bir bölgedeki spor etkinliğine katılım; birçok kişi spor ya da fizik aktivite amacı ile özel yerlere seyahat ederler. Örneğin kayakçılar çoğunlukla bu bölgelerin doğası ve pistleri nedeni ile Avusturya ve İsviçre'de buluşurlar (Ataçocuğu, 2008: 45). Golfçuların dünyanın belirli noktalarındaki sahalarda buluşmaları söz konusu olmaktadır. Seyirci olarak bir spor etkinliğine katılım; ensık karşılaşılan türdür. Herhangi bir spor fanatığı olanlar özel noktalara seyahat ederler. Amerika Açık ya da Wimbledon tenis turnuvası, dünya futbol şampiyonası ya da Olimpiyatlar gibidir.

Geçmişten bugüne Olimpiyatlar çok büyük evrim geçirdi. Örneğin 1896 yılında Atina'da yapılan ilk Olimpiyat 9 gün sürmüş ve 13 ülkeden 295 sporcu katılmıştır. Atina'da 2004 yılında yapılan Olimpiyat ise 16 gün sürmüş ve 202 ülkeden 11.000 sporcu katılmıştır. Dünya Futbol Şampiyonası için de aynı örnekler verilebilir. 1930'da Uruguay'da yapılan ilk şampiyona 17 gün sürerken 13 ülke katılmıştır. 2006 yılında Almanya'da yapılan şampiyonada bu süre 1 aya, katılan ülke sayısı da 32'ye çıkmıştır (Nalçakan, 2009: 21). Bu değişiklikler hem ülkelere gelen, konaklayan spor turistlerinin ve gelirlerin artmasına, hem daha uzun sürelerde yayın ve dolayısı ile tanıtım yapılmasına olanak sağlamaktadır (Asker, 2010: 48). Dünyada spor endüstrisini oluşturan önemli kalemlerden biri olan spor turizmi, ülkemizde maalesef yeteri kadar yatırım yapılmamış atıl duran alanlardan biridir. 2006 yılında toplam 20 milyon turist çeken bir ülke için bu durum tezat oluşturmaktadır (Velara, 2002: 74). Turistler tatilleri sırasında gittikleri ülkenin coğrafi durumuna göre spor amaçlı turizm yapabilir ya da seyircisi olarak gideceği sportif organizasyonlar öncesi ya da sonrası tatillerine devam ederek kalış sürelerini uzatabilmektedirler (Büyüköztürk, 2017: 58).

Spor turizmi, dünyada toplam turizm aktivitesinin %32'sini oluştururken, ülkemizde bu oran %1,5'lerden ileri gidememektedir. 2004 ve 2005 verilerine göre, Türkiye'ye gelen turistlerin geliş nedenlerinin gezi-eğlence, kültür-din, alışveriş ve yakınlarını ziyaret amaçlı olduğu görülmektedir (Çon, Yetim, Ağaoğlu ve Taşmektepli, 1997: 107). Eğer bir spor branşında tesisleşme az ise doğal olarak sporcu sayısı ve ulusal veya uluslararası spor etkinliği sayısı da o oranda az olmaktadır. Bu yetersizlik

aktif katılım yapan spor turistlerinin de sayıca az olmasına neden olmaktadır. Spor turizmini geliştirmek için tesisleşme en önem verilmesi gereken konulardan biridir (Wergeland, 2012: 39).

Son yıllarda ülkemizde yapılan önemli uluslararası şampiyonalara baktığımızda bunu daha net görebiliyoruz. Örnek vermek gerekirse, İstanbul Park gibi A sınıfı bir yarış pisti olmasa ne Formula-1 ne de Moto GP gibi dünyanın en çok ilgi ve seyirci çeken yarışlarının ülkemizde yapılması mümkün olmazdı veya Atatürk Olimpiyat Stadı, Şükrü Saraçoğlu Stadı olmasa, Şampiyonlar Ligi finali, UEFA Finali'nin Türkiye'de yapılması hayal olurdu. Tabii buradan önce tesis yap sonra bu organizasyonlara başvurabilirsin anlamı çıkmamalıdır (Asunakutlu ve Safran, 2004: 39). Olimpiyatlar, futbol, basketbol dünya şampiyonaları organizasyonlarına talip birçok ülke gibi biz de önce başvuruyu yapıp ardından tesisleşmeyi yapabiliriz. Fakat bunun için dahi asgari bazı gereklilikleri yerine getirebiliyor olmamız gerekiyor. Spor, geniş ölçüde turizm sanayini de destekleyen bir unsurdur (Asker, 2010: 29).

Sidney 2000'de sadece madalya değil, beraberinde pazarlama rekorları da kırıldı. 220 ülkede yayınlanan oyunlar, 29.600 saat boyunca 3,7 milyar kişi tarafından izlendi. Oyunların internet sitesine, dakikada 1,2 milyon giriş yapıldı. Gerek ülke yetkilileri gerek sponsorlar büyük kazanımlar elde ettiler. Avustralya verilerine göre ülkeyi ziyaret eden turist sayısı %11 artarken, oyunlardan bir sene sonra da %15 artış göstermiştir (Nalçakan, 2009: 17). Yani oyunlar sayesinde ülkeyi tanıyan turistler, oyunlar sırasında gelenlerden daha fazla olmuştur. Daha önceki yıllarda yapılan Olimpiyatlardan, Dünya Şampiyonaları'ndan ülkelerin o etkinlik için zarar ettikleri de görülmüştür. Ama hiçbirinin bundan şikâyeti olmamıştır. Öncelikle mevcut spor alanlarını ve tesislerinin envanterinin çıkarılması gerekmektedir. Nerelerde hangi sporlar yapılabilir, bu alanlarda tesisleşme yeterli mi bunlar saptanmalıdır. Ardından bunların yazılı ve görsel arşivi çıkarılmalıdır. Daha çok Uluslararası spor etkinliklerine talip olunmalıdır (Asker, 2010: 89). Şampiyonlar Ligi, Karadeniz Oyunları, Universiade vb. Bu etkinliklerin yurtdışı tanıtımları Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından, gerekirse medya ve mecra satın alınarak yapılmalıdır. Bu etkinliklerin Türkiye'de yapılabilmesi için Tanıtım Fonu'ndan kaynak ayrılmalıdır. Ülke tanıtımı için kullanılması gereken en önemli unsurlardan biri de spor kahramanlarıyla yapılması gereken iş birliği ve onların yapacağı iletişimidir (Ren, 2009: 74; Özbaydar, 1983: 29).

2.1.3. Uluslararası spor organizasyonları

Bilim adamları tarih yazı ile başlar derler. Bir bakıma da dünya tarihi Sümerler ile başlamış denilebilir. Yunan tarihi ise, bu tarife göre, M.Ö. 776'da başlamıştır. Zira eldeki en eski yazılı belgeler, kayıtları tutulmuş ve o yıl yapıldığı saptanmış olan Olimpiyatlara aittir (Asunakutlu ve Safran, 2004: 48). Bu açıdan spor insanlığına ait en eski bilgilerin var olduğu dönemlerde bile karşımıza çıkmakta, toplumsal hayatın bir parçası olmaktadır (Nalçakan, 2009: 84). Spor organizasyonlarına ait elde edilen ilk bilgiler Yunan kaynaklarına dayanmakta ve Olimpiyatlar adını düzenlendiği şehir olan Olimpia'dan almaktadır (Büyüköztürk, 2017: 59). Bu bölümde spor organizasyonları, Olimpiyatlar ve Universiade hakkında bilgi verilmekte, bazı Olimpiyat örnekleri ile ilgili veriler yer almaktadır (Reisenger, 1994: 84).

2.1.3.1. Olimpiyat oyunları

Olimpiyatlar dünyanın en büyük ve popüler spor organizasyonudur. İletişim, ulaşım ve teknolojiye gelinen noktalar insanları bir araya getirme ve kültürleri paylaşma amacı ile yola çıkan Olimpiyat oyunlarının misyonunu düşünülenin de çok ötesine taşımış durumdadır (Kasman ve Kasman, 2004: 58). Bu spor şöleni her yapıldığında daha görkemli olmakta bütün dünya tarafından ilgi ile izlenmektedir (Word, 2013: 47).

2.1.3.1.1. Antik olimpiyatlar

Eldeki veriler ışığında tarihte ilk kez düzenlendiği düşünülen MÖ 776 tarihinden MS 393 yılına kadar olan dönemde Yunanistan'da yapılmış spor etkinlikleri eski Olimpiyatlar olarak adlandırılmaktadır (Asunakutlu ve Safran, 2004: 49; Nalçakan, 2009: 71). Günümüzde, dünyanın en büyük spor şöleni olarak kabul edilen Olimpiyat oyunları, aynı zamanda üzerinde en çok konuşulan ve yazılan konulardan biridir. Bir kısmı efsane olan, tam olarak tamamlanamayan, gerçek bulgulara dayanan bir geçmişi vardır (Word, 2013: 49). Antik Olimpiyatların tarihinin MÖ XIV. yüzyıla kadar uzandığı ve oyunların Yunanistan'ın Olympia yöresinde başladığı tahmin edilmektedir. MÖ 776 yılından itibaren ise oyunların tarihi kesin olarak tutulmaya başlanmıştır. Oyunlar 12 yüzyıl boyunca hiç ara verilmeden, her dört yılda bir yapılmıştır (Çon, Yetim, Ağaoğlu ve Taşmektepli, 1997: 74). Bir süre Yunan yarımadasının, daha

sonraları da Yunanistan'ı ele geçiren Romalılar yoluyla tüm Roma İmparatorluğu'nun katılması ile devam etmiştir. Tanrılar veya yöresel bir kahraman adına yapıldığı tahmin edilen bu büyük şölenin, ilkel de olsa, mutlaka dine dayalı bir başlangıcı bulunmaktadır (Reisenger, 1994: 58). MÖ 776 yılında yapılan ve I. Olimpiyatlar olarak adlandırılan bu oyunların programında yer alan ve 192 metrelik sahanın boyuna eşit Stadion olarak tanımlanan yarışmanın galibi Coroebus ilk Olimpiyat şampiyonudur (Çımat ve Bahar, 2003: 49).

Geleneklere göre, her Olimpiyat oyunu bu yarış kazanan atletin adı ile anılmaktadır. Zamanla, yarışma sayısı artırılmış, program bir günden beş güne uzatılmıştır (Özbydar, 1983: 28). XIV. Olimpiyatları'ndan sonra, sahanın geliş-gidişini kapsayan bir yarış eklenmiş, sonraları mesafe koşuları, boks, güreş, boks ve güreş karışımı Pankration, Pentatlon denen 5'li yarışma, zırhları ile yarışan askerlerin koşuları ve atlı araba yarışları ile program genişletilmiştir (Nalçakan, 2009: 74). Olimpiyat Oyunları'nın ilk 600 yılı içinde, Yunan günlük hayatının vazgeçilmez unsuru olan kölelerin yarışmalara katılmasına izin verilmemiştir. Katılacak yarışmacıların tamamının Yunan kanından gelmesine özen gösterilmiştir (Ren, 2009: 41).

Yunan yarımadasının romalılar'ın eline geçmesi ile durum değişmiş ve imparatorluk sınırları içinde yaşayan herkese Olimpiyatlara katılma hakkı tanınmıştır. M.Ö. 146 yılından itibaren, o zamana kadar genellikle Peloponez yörelerinden gelen Olimpiyat şampiyonları, zamanla, Küçük Asya denen Anadolu'dan gelenlere boyun eğmişlerdir (Word, 2013: 108). Antik Olimpiyatlarda kadın sporculara yer verilmemiş, hatta kadınların seyirci olarak dahi sahaya girmeleri yasaklanmıştır. Zaman içinde Olimpiyatlar sırasında, ancak Olimpiyat alanı dışında olmak üzere Tanrıça Hera adına bayanlar için yarışmalar düzenlenmiştir (Büyüköztürk, 2017: 49). Oyunlar, Romalılar Yunanistan'daki gücünü arttırdıkça kademeli olarak etkisini kaybetmeye başlamıştır. Hıristiyanlık Roma İmparatorluğu'nun resmi dini olunca oyunların din dışı ve Hıristiyan etkisine karşı bir durum olduğu düşünülmeye başlanmıştır (Özbydar, 1983: 51).

2.1.3.1.1.1. Olimpiyat oyunları için tasarım

Antik Olimpiyat oyunlarının kaldırılmasını takip eden zaman içerisinde Fransa ve İngiltere'de oyunları tekrar canlandırmak isteyen organizasyonlar meydana gelmiştir. Bunlardan ilki Fransa'da L'Olympiade De La Republique adıyla gerçekleştirilen ulusal

bir festivaldir. Antik oyunlardan etkilenecek 1796-1798 yılları arasında düzenlenen festival içerisinde Antik Yunan Oyunları'na yer verilmiştir (Çımat ve Bahar, 2003: 74; Synadinas, 2001: 16). Olimpik hareketin oluşmasında yer alan önemli isimlerden biri William Penny Brookes'tur. Doktor olan Brooks aynı zamanda içinde bulunduğu toplumun gelişebilmesi için çalışmalarda bulunmuştur (Nalçakan, 2009: 78). 1840'ta Much Wenlock'ta bölge insanların eğitim alabilmeleri için toplum örgütlenmesinde görev almıştır (Argan, 2004: 59). 1850'den itibaren Wenlock Olimpik Sınıfı'nı kurarak toplumu beden gelişimine teşvik etmiştir. Brooks, ahlaki, fiziksel ve entelektüel gelişimi destekleyerek Wenlock atletizm yarışlarını düzenlemiştir. Kimilerince ilk Modern Olimpiyat Oyunları olarak kabul edilen Wenlock oyunları günümüze kadar varlığını devam ettirmiştir (Özbydar, 1983: 47).

Wenlock Olimpiyat Topluluğu halen faal olarak çalışmakta ve her yılın temmuz ayında Wenlock Oyunları'nı düzenlenmektedir. Fransa ve İngiltere'de gelişmeler yaşanırken modern olimpiyatların kurucusu olarak kabul edilen Pierre de Coubertin'in düşünceleri olgunlaşmaya başlamıştır (Özbydar, 1983: 45). Fransız bir eğitimci olan Coubertin modern oyunların saf spor oyunlarının ötesine geçmesi gerekliliğine inanmıştır. Oyunların, kültür ve inançlar ile birleşerek kentsel bağlamda ele alınması gerektiğini düşünmüştür. 1906'da yayınladığı kitapçıkta da belirttiği üzere sporun, edebiyatın ve sanatın ahenkli bir şekilde birleştiği, insan ve doğanın iç içe olduğu bir kentin hayalini kurmuştur (Büyüköztürk, 2017: 58). İlk modern olimpiyat olarak kabul edilen oyunlar 1896'da Atina'da gerçekleştirilmiştir. Dönemin Yunan hükümeti oyunlar ile birlikte ülkenin modernleşme sürecine girmesini hızlandırmak ve batı gücünün karakterini kazanmasını istemiştir (Reisenger, 1994: 41). Atina'nın ev sahipliği yaptığı organizasyonda 13 farklı ülkeden 311 sporcu yer almıştır ve 80.000 seyirci oyunları takip etmiştir. M.Ö. 2. yy.'da inşa edilmiş olan Panathenian Stadyum'u Georg Averoff'un başışı sayesinde restore edilebilmiştir (Nalçakan, 2009: 78; Özbydar, 1983: 47).

1896 Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmaya az para harcama mottosuyla hazırlanan Atina'da yarışların çoğuna ev sahipliği yapan Panathenian Stadyumu'nun da dahil olduğu az sayıda tesis yer almıştır (Erdem ve Girgin, 2008: 47). Şehrin güneyinde, Faliron bölgesinde, bisiklet yarışlarına ve tenis karşılaşmalarına ev sahipliği yapması için yeni bir velodrom inşa edilmiştir (Gibson, 1998: 21). Coubertin, oyunlar sonrasında

neredeysse hiç kullanılmayacak bu yapının inşa edilmesinin boşa harcanacak para olduğun iddia etmiştir. Bu iddia üzerine velodromun inşa sürecinde birçok tartışma meydana gelmiştir. Oyunlar sonrası süreçte bisiklet sporunun gündemden düşmesiyle velodromun kullanımında belirgin bir azalma gerçekleşmiştir. Bunun üzerine velodrom bir futbol sahasına dönüştürülmüştür (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 49). 1936'da Karaiskakis adını alan stadyum hem futbol hem de atletizm organizasyonlarına ev sahipliği yapabilecek alt yapıya sahip olmaya devam etmektedir. Atina şehri, spor yapılarının ötesinde bakıldığı zaman oyunlarla birlikteliğini düzgün bir şekilde sağlayabilmiştir (Evren, 1994: 84; Getz, 2008: 57). Yetkililer, şehrin sokaklarının süslenmesi, Akropolis'in aydınlatılması ve içinde meşale taşınması, havai fişek gösterileri ve Atina Filarmonik Orkestra'sının konserinin de yer aldığı eğlence programları düzenlemiştir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 74). Maraton ilk defa koşulmuştur. Seyirciler Büyük Atina bölgesini bir hat boyunca doldurup, bitişini görebilmek için stadyumda yerlerini almıştır. İlk yarışı Spiridon Louis isimli yerel birisinin kazanması ileriki oyunların takvimine yeni bir yarışın girmesini sağlamakla kalmayıp, kentin olimpiyatlarla arasındaki bütünlüğü sağlamıştır (Ginson, 1998: 41). Maraton koşusu Atina sonrasında gelenekselleşip, önemli bir sembol olarak yerini almıştır. 1896 Atina Olimpiyat Oyunları'nda yüksek standartlarda oyun performansı yakalanamamış olsa bile yeni bir uluslararası festivalin ortaya çıkabileceğini göstermiştir (Saltuk, 1999: 19). Buna rağmen 1896 Atina Oyunları'nı takip eden 1900 Paris ve 1904 St Louis organizasyonları Cobertin tarafından canlandırılmaya çalışılan olimpik hareketi sekteye uğratıp, oyunlar ile kent arasındaki ilişkiyi zayıflatmıştır (Schiffman and Konuk, 1991: 58; Jansen, 1980: 39).

Her iki organizasyon da gelişmekte olan spor oyunları olarak kendini ispat etmiş Dünya Fuarları karşısında yenik düşmüştür. Coubertin, Olimpiyat Oyunları'nın 1900 Paris Dünya Fuar'ının Olimpiyat Oyunlarını finanse edeceğine inandığı için iki organizasyonu aynı tarihe denk getirmek istemiş ve II. Yaz Olimpiyatları için Paris'i ev sahibi seçmiştir (Diamond, 1977: 69). Tapınaklarıyla, stadıyla, heykelleriyle ve tüm arkeolojik görüntüsüyle Olimpia kentinin bir replikasını Paris'e kurdurmak istemiş ancak bu fikri organizatörler tarafından ilgi görmemiştir (Erdem ve Girgin, 2008: 48). 1900 Paris ve 1904 St Louis Oyunları süresince oyunlar için az sayıda anlamlı mekân üretilirken, oyunlar sonrasında kent mirası olarak neredeyse hiçbiri kalmamıştır. 1900

Paris oyunları yüzücülerin çamurlu Sen Nehri'de mücadele ettikleri, çekiç atıcılarının ağaçlar tarafından engellendiği fazlasıyla doğal bir ortamda gerçekleşmiştir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 69).

Modern olimpiyat oyunlarının düzenlenmeye başladığı dönem içerisinde Paris ve St Louis kentlerinde göz ardı edilemeyecek boyutlarda endüstrileşme, kentleşme ve ekonomik büyüme yaşanmıştır (Getz, 2008: 59). Bu kentlerde Dünya Fuarları ile çakıştırılan Olimpiyat Oyunları spor yapılarının inşa edilebilmesi için aradığı fırsatları yakalayamayıp, organizasyon açısından beklentileri karşılayamamıştır (Erdem ve Girgin, 2008: 84). Coubertin 1900 Paris ve 1904 St Louis oyunlarını sportif açıdan bir felaket olarak nitelendirmiştir. 1908 Oyunlarına yaklaşıırken, oyunlara ev sahipliği yapması için Londra kenti seçilmiştir. Seçim yapılmasında en büyük etken kentin sahip olduğu spor yapılarının varlığı olmuştur (Getz, 2008: 69). Tenis maçlarının yapılacağı Wimbledon, polo karşılaşmaları için Hurlingham ve atıcılık oyunları için Bisley Atış Alanı hazır bir şekilde oyunlar beklemiştir (Diamond, 1977: 71; Demirhan, 2001: 69). Yetkililer mevcut spor yapılarına ek olarak spor yarışlarının çoğunun yapılabileceği ve açılış, kapanış seremonilerinin düzenleneceği çok amaçlı olimpik stadyum inşası için karar almıştır (Serçeoğlu, 2011: 36). 1900 Paris ve 1904 St Louis oyunlarına benzer şekilde Dünya Fuarı ile Olimpiyat Oyunları aynı yıla denk gelmiştir. Dünya Fuarı Organizasyon komitesi ile Britanya Olimpiyat Komitesi arasında yapılan anlaşma doğrultusunda Fuar Organizasyon Komitesi Olimpiyat Oyunları'na hizmet edecek büyük ölçekteki stadyumu inşa etmiştir ve karşılığında oyunlardan elde edilen hasılatın %75'ini kendi gelirlerine eklemiştir (Erdem ve Girgin, 2008: 84). 1908 Londra Oyunları bu bağlamda ele alındığında oyunlar için büyük ölçekte ve sadece oyunlara özel yapıların üretildiği ilk olimpiyat organizasyonu olmuştur (Karakoç, 2011: 49).

Dönemin teknolojik başarılarını vurgulayabilmek için devasa ölçülerde ve avantgarde endüstriyel estetiği barındıran bir stadyum inşa edilmiştir. Stadyumun fazla sayıda spor dalına hizmet etmesi ve bazı fonksiyonların birbirleriyle üst üste gelmesi sebebiyle inşaat aşamasında bazı sıkıntılar ortaya çıkmıştır (Getz, 2008: 74; Erdem ve Girgin, 2008: 108). Zamanının en büyüğü olarak dev bir beton kâseye benzetilen White City Stadyum'u, atletizm ve bisiklet yarışları için gerekli parkurları, yüzme yarışlarının gerçekleşeceği saha içinde yer alan 100 m uzunluğunda bir havuzu, güreş ve jimnastik platformlarını ve hatta okçuluk alanını içerecek şekilde tasarlanmıştır (Getz, 2008: 63).

Soyunma odaları, restoranlar ve acil servisler tribünlerin altında yer almıştır.1908 Londra Oyunları, dikkat çekici bir festival geliştirebilmesi ve bütüncül aynı zamanda bağımsız Olimpik festival sunabilmesi açısından Olimpik hareket bağlamında olumlu bir miras bırakmıştır (Gibson, 1998: 47; Ritchie, 1984: 28). Bu başarının yanı sıra oyunlar sonrası ardında devasa ölçülerde fazla kullanılmayan ve istenilmeyen bir yapı bırakmıştır. Stadyum, yıkılmasında da fayda görülmediği için yaklaşık 20 yıl boyunca varlığını devam ettirmiştir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 29). 1926 yılından sonra seyirci kapasitesi 93.000 kişiden 80.000 kişiye düşürülmüştür. Bununla birlikte bisiklet pisti ve yüzme havuzu stadyumun işlevleri arasından kaldırılmıştır. Stadyum, 1933-1971 yılları arasında İngiliz atletlerin hizmetine açılmıştır. 1970'lerde yıkılıp, 1985'te yerine ofis ve konut alanları inşa edilmiştir (Saltuk, 1999: 26). 1912 Olimpiyat oyunları Stockholm'ün ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. Organizasyon komitesi şehrin önceki oyunlara ev sahipliği yapan şehirlere kıyasla çok daha küçük olmasından faydalanıp, spor festivalinin kent ile ilişkisi daha sağlam şekilde kurulabilmiştir (Karakoç, 2011: 49; Karaküçük, 1995: 47).

Londra'daki organizasyondan çıkarılan dersler ile birlikte yeni bir yaklaşım ortaya konulmuştur. Stockholm oyunlarında farklı spor dallarına hizmet edecek spor yapıları şehrin kuzeyinde yer alan banliyö bölgesine dağıtılmıştır (Erdem ve Girgin, 2008: 47). Bu spor yapılarından en göz alıcısı İskandinav şehirleriyle bütünlük sağlaması açısından kırmızı taşlardan neo-gotik tarzda inşa edilmiş olan atletizm stadyumudur (Ritchie, 1984: 52). Bu artistik tasarım yaklaşımı ile olimpiyat tesisleri ev sahibi kentlerin kültürlerini sembolize eden yapılar haline dönüşmeye başlamıştır (Getz, 2008: 74). Londra'daki White City Stadyumu'na göre daha alçakgönüllü olan stadyum, 22.000 kişilik seyirci kapasitesiyle kraliyet bahçesi Djurgarden'deyer almıştır. 28 ülkeden, 2407 atlet 14 dalda yarışılan Stockholm Oyunları, modern çağın en güzel olimpiyatlarından biri olmuştur (Schiffman and Konuk, 1991: 84; Karaküçük, 1995: 27). Stockholm'ün organizasyon şeması 1912 sonrasındaki ev sahipliği yapacak kentler için bir prototip oluşturmuştur. 1920'lerin sonlarına kadarki süreç içerisinde kentlerin Olimpik gelişim modelini aşağıdaki şekilde devam etmiştir (Saltuk, 1999: 47). Yarışmaların çoğunun düzenlenebileceği Olimpik Stadyum az sayıdaki kapalı salon oyunları için kiralanan küçük salonlar su sporları için özel olarak hazırlanmayan

nehirler ve su yolları Sonraki oyunlar Stockholm'ü takiben 8 yıl sonra düzenlenmiştir (Alaeddinoğlu, 2007: 48).

Birinci Dünya Savaşı sebebiyle ertelenen oyunlara 1920 Antwerp Oyunları ile devam edilmiştir. Kentin hazırlık süreci içerisinde Beerschot Stadyumu hızlıca yenilenecek 30.000 kişilik seyirci kapasitesine ulaştırılmıştır (Erdem ve Girgin, 2008: 74). Ayrıca 10.000 kişilik bir su oyunları stadyumu da inşa edilmiştir. Brüksel yakınlarında Willebroek'te bulunan kanalda kürek yarışmaları yapılmıştır. Ancak kanalın yer aldığı endüstriyel bölge sebebiyle Coubertin yarışları anti-olimpik olarak nitelendirmiştir (Evren, 1994: 52). 1924 Oyunları'na uzanan süreç içerisinde Olimpiyat Oyunları'nın saygınlığı artmıştır. 1924 Oyunları'na ev sahipliği yapacak kentin belirlenmesi sürecinde Los Angeles, Chicago, Roma, Barselona, Paris gibi Amerika'dan ve Avrupa'dan toplamda 9 kent aday olmuştur (Getz, 2008: 49). Aday kentler arasında 1900 Olimpiyat Oyunlarını düzenleyen Paris öne çıkmıştır. 1900'de yaşanan kötü tecrübenin aksine Olimpiyat Oyunları'na gereken özenin gösterileceğine dair sözler Paris Olimpiyat Komitesi'nden alınmıştır (Gibson, 1998: 25). Bu çerçevede şehirde mevcut olan eski stadyumun kullanılması yerine yeni bir stadyumun inşasına karar verilmiştir. 20.000 oturan ve 40.000 ayaktaki seyirci kapasitesine sahip Yves-du-Manoir Olimpiyat Stadyumu inşa edilmiştir (Saltuk, 1999: 24). Bu stadyum daha sonra 1972'deki Prens Park'ının açılışına kadar ulusal futbol ve rugby maçlarının oynandığı yer olmuştur (Gibson, 1998: 74).

2.1.3.1.1.2. Olimpiyat oyunları yerleşkelerinin önem kazanması

Yaz Olimpiyat Oyunları ev sahibi kentlerin işleyişlerine etki eden önemli bir uluslararası festival olma özelliğini Paris ve Amsterdam oyunları sonrasında tamamlamıştır. 1932 oyunları Los Angeles'ın ev sahipliğinde gerçekleşmiştir (Serçeoğlu, 2011: 49). Oyunlara hazırlık sürecinde yaşanan maddi kriz özel sektörün desteğiyle aşılmıştır. Ek olarak sporcuların ulaşım olanakları artırılıp, konaklayabilmeleri için olimpiyat köyü oluşturulmasıyla oyunlara katılımın maksimum düzeyde olması sağlanmıştır (Sencer, 1979: 56). 1924 Paris oyunlarında sporculara tahsis edilen kulübelere benzer özellik taşısa da, Baldwin Hills'te konumlanan 550 ahşap kulübenin oluşturduğu gerçek anlamdaki ilk olimpiyat köyü, olimpik şehircilik anlamında bir dönüm noktası olmuştur (Schiffman and Konuk, 1991: 74). Bu hareketle

Coubertin'in Modern Olimpiyası Olimpik kentsel dönüşümün kapsamının büyük spor sahalarından konut alanlarına kadar uzanması sağlanarak tamamlanmıştır (Erdem ve Girgin, 2008: 39; Gibson, 1998: 41; Sencer, 1979: 102).

1908 Londra Oyunları ile başlayan olimpiyatlar için özel inşa edilen spor yapıları geleneği 1932 oyunlarına gelen süreçte ve 1932 oyunlarında devam etmiştir. Organizasyon komitesi Los Angeles Oyunları için yeni yapılar üretmek yerine mevcut yapıların yenilenmesi yoluyla kullanıma açılmalarını tercih etmiştir (Sencer, 1979: 45; Sunay, 2010: 39). 1923 yılında hizmete açılan Colliseum, seyirci kapasitesinin 105.000 kişiye çıkartılması ve yenilenmesiyle birlikte 1932 oyunlarında birçok yarışmaya ev sahipliği yapmış olan Memorial Stadyum'una dönüştürülmüştür (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 59). Ana stadyum ile birlikte yüzme ve eskrim salonlarının yer aldığı olimpik park içerisinde tarih, bilim ve sanat müzeleri de yer almıştır. Memorial Stadyumu, diğer ismiyle Coliseum, 2000 Sydney Oyunları'na kadar en büyük olimpiyat yapısı olarak tarihe geçmiştir (Karakoç, 2011: 47). 1936 Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliğini Berlin yapmıştır. Bu hakkın kazanılmasına kadar ki süreç içerisinde Naziler olimpiyatlar karşıtı çalışmalar yürütmüştür (Evren, 1994: 48).

1933 Şubat'ta Ulusal Sosyalist öğrenci grubu oyunların Berlin'de düzenlenmemesi için protestolarda bulunmuştur (Meyer, 2011). Protestoların üzerinde çok kısa bir vakit geçmesinin ardından seçimleri kazanan Hitler, Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapılmasının Nazi propagandası yapabilmek için büyük olanaklar sunduğunu fark edip, oyunlara destek veren çalışmalarda bulunmuştur (Schiffman and Konuk, 1991: 58). Hitler'in yükselişinin ev sahipliği hakkının kazanılmasında sorun yaratabileceği düşünülse de Berlin ev sahibi kent olarak seçilmiştir. Oyunlara hazırlık sürecinde olimpiyat yapılarının bütünleşerek oluşturacağı olimpik yerleşke düşüncesi ortaya konulmuştur (Serçeoğlu, 2011: 107). Olimpiyat Stadı ve diğer spor tesisleri için kentin batısındaki ağaçlık alan seçilmiştir. Bu alan kent merkezinin dışında yer alan bir bölge olsa da S-Bahn tren hattı ve U-Bahn metro hattı ile sahip olduğu gelişmiş ulaşım olanakları sayesinde kent merkezine bağlanmıştır (Ritchie, 1984: 42). Olimpik yerleşke içinde kalan Olimpiyat Stadyumu 110.000 kişilik seyirci kapasitesine sahiptir. Yapının inşasında taş ve çelik bir arada kullanılmıştır. Yerleşke içerisinde stadyum haricinde, yüzme ve atlama havuzlarının oluşturduğu su sporları merkezi, binicilik, tenis ve hokey için tesisler ve açık hava amfisi yer almıştır (Karaküçük, 1995: 41; Kar, Zorkirişçi ve

Yıldırım, 2004: 39). Tüm özellikleri düşünüldüğünde batı Berlin'deki bu alan spor ve kültür merkezi olarak tasarlanmıştır.

Spor tesislerin yer aldığı yerleşkenin 14 kilometre batısında Olimpiyat köyü kurulmuştur. Oyunlara kadar askeri amaçlarla kullanılan alan oyunlara özel olarak antrenman tesisleri, ortak alanları, dilenme tesisleri ve peyzaj ile bütünlüğü sağlanacak şekilde tasarlanmıştır ve genişletilmiştir (Erdem ve Girgin, 2008: 74). Köy içerisinde kapalı yüzme havuzu, 2 adet jimnastik salonu ve antrenman sahası yer almıştır. Restoranları, mutfakları, iletişim ve telefon ağları hatta güvenlik elemanlarına kadar her detayı düşünülmüştür (Sencer, 1979: 28). Savaş sonrası yıllarda Berlin Olimpiyat Köyü kadar fiziksel yapılar ve fonksiyonel tasarımları ile detaylı, kompleks bir proje 1960'lara kadar uygulanamamıştır. Berlin Oyunları, 1936 yılına kadar gösterişsiz, mütevazı bir şekilde düzenlenen Olimpiyat Oyunları için bir dönüm noktası olmuştur (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 48). Nazi rejimi, kent için etkilerini ikinci planda tutarak sadece harcanan miktara önem verip diğer ülkelere göz dağı vermeye çalışmıştır (Karakoç, 2011: 28).

Eğer Almanya tüm dünyaya ev sahipliği yapacak ise hazırlılar tam ve muhteşem olmalıdır hedefi konulmuştur. Almanya'nın mimari gücünü ve kültürel geçmişini vurgulamak için önceki oyunlara kıyasla fazlasıyla gelişmiş spor tesisleri ve altyapı olanakları ortaya çıkarmıştır (Karaküçük, 1995: 25). Çeşitli hedefler doğrultusunda planlanan tesislerin inşasında yerel Alman malzemeleri kullanılmasına dikkat edilmiştir. Oyunlar için hazırlanan Olimpiyat yerleşkesi, mevcut ulaşım ağı ile ülkedeki iktidarın çok sayıda insanı bir araya getirebileceği bir alan haline dönüşmüştür. 400.000 kişiye ev sahipliği yapabilecek bir ortam yaratılmıştır (Alaeddinoğlu, 2007: 54). Oyunlardan sonra kent, sosyalistlerin gösterilerinin yapılacağı ve askeri amaçlara hizmet edecek muazzam bir komplekse sahip olmuştur. Nazi rejiminin politikaları ile şekillenen 1936 oyunları, nitelikli kentsel mekânları ile uzun yıllar tekrar edilemeyecek bir organizasyon olmuştur (Alpullu, 2011: 40). Savaş sonrası süreç içerisinde başta Baltimore, Los Angeles, Minneapolis ve Philadelphia kentleri olmak üzere çok sayıda Amerikan kentinin 1948 oyunları için adaylık başvuruları olmuştur (Erdem ve Girgin, 2008: 105). Bu isteğe rağmen savaş sonrası tasarruf döneminde Amerika'ya ulaşımın bütçeye uygun olamayacağı düşünülmüştür. Bu gelişmelerin üzerine 1948 oyunlarına ev sahipliği yapması için Londra seçilmiştir (Gibson, 1998: 42).

Savaş sonrası yaşanan ekonomik zorluklar oyunlar için özel yapıların yapılması yerine kent içinde mevcut durumdaki yapıların yenilenmesi düşüncesini doğurmuştur. 1924 yılında inşa edilmiş, Wembley'de bulunan Krallık Stadyumu yenilenip Olimpiyat Stadyumu'na dönüştürülmüştür (Saltuk, 1999: 28). Aynı şekilde stadyumun bitişindeki Krallık havuzu uzun bir tadilattan sonra oyunlar için kullanılmıştır. 1948 oyunları için spor tesislerindeki yaklaşıma benzer şekilde özel olarak olimpiyat köyü inşa edilmemiştir (Erdem ve Girgin, 2008: 47). Londra çevresindeki askeri tesisler ve çeşitli okullar sporcuların konaklama ve antrenman ihtiyaçları doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 41). Oyunların savaş sonrası döneme denk gelmesi ve eldeki mevcut yapıların değerlendirilmesi sebebiyle kentin fiziksel çevresinde bir etkisi gözlemlenememiştir. Yine de savaştan çıkan bir kent için uluslararası düzeyde bir organizasyon düzenleyebilmiş olmak savaşın etkilerinin giderilmesinde itici bir güç olmuştur (Jansen, 1980: 26; Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 71). 1952 Olimpiyat Oyunları, 1940 yılında savaş sebebiyle iptal edilen oyunlara aday kentlerden olan Helsinki'de gerçekleşmiştir. O dönemki adaylık sürecinde kent içine stadyum, su sporları merkezi ve olimpiyat köyü inşa edilmiştir (Alpullu, 2011: 59; Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 69).

Bu sebeple hali hazırda savaş sonrası ekonomisi içerisinde tasarruf yapmaya çalışan ülke, 1952 oyunları için mevcut yapıların yenilenmesiyle yetinmiştir. Organizasyon komitesinin görüşleri arasında Courbetin'in düşüncesi olan geniş bir perspektifte tüm tesisleri kapsayan bir olimpiyat köyünün yapılmasının, o dönemin ekonomik koşulları içerisinde imkansız olduğu yer almıştır (Erdem ve Girgin, 2008: 39). İptal edilen 1940 oyunları için hazırlanan olimpiyat köyü 1952'ye gelindiğinde organizasyonun ihtiyacını karşılayabilecek yeterlilikte olmadığından, sporcuların konaklayabilmeleri için mevcut köye ek olarak belediye tarafından tahsis edilen toplu konutlar kullanılmıştır (Evren, 1994: 25). Olimpiyat köyü yaklaşımına benzer şekilde 1940 oyunları için inşa edilen ana stadyumun 50.000 kişilik seyirci kapasitesinin yetersiz kalması sebebiyle, stadyumun kapasitesini arttırabilmek için ahşap tribünler eklenmiştir (Gibson, 1998: 42). Eklenen tribünler oyunlar sonrasında 1953 yılında yıkılmıştır.

Savaş sonrası ekonomisi sebebiyle Londra Oyunları'nın ve Helsinki Oyunları'nın kentin yapılı çevresine çok az etkisi olmuştur. Olimpiyat Köyü ve Belediye konutlarının

birlikte kullanımı, Olimpiyat köylerinin gelişimi için bir kazanım olmuştur ve ileriki oyunlarda da benzer kullanımlar görülmüştür. Savaş ekonomisi sebebiyle kısıtlı imkânlar ile düzenlenen son oyunlar olan 1956 Oyunları Melbourne kentinde düzenlenmiştir (Seçeoğlu, 2011: 39; Karakoç, 2011: 48). Oyunlar öncesinde tam donanımlı bir kültür şehri yaratılması için sözler verilmiş olsa da, hazırlık aşamasında bütçede kayda değer kısıntılara gidildiğinden yüzme havuzu ve velodrom gibi yeniden inşa edilmesi planlanan çeşitli spor tesislerinin inşasından vazgeçilmiştir (Erdme ve Girgin, 2008: 41; Evren, 1994: 43; Getz, 2008: 71; Gibson, 1998: 102).

Planlardaki değişiklikler doğrultusunda Melbourne Kriket Sahası genişletilip 100.000 kişilik seyirci kapasitesine çıkartılmıştır. Olimpik Park futbol, hokey ve atletizm oyunlarına hizmet edebilecek şekilde düzenlenmiştir (Alaeddinoğlu, 2007: 47; Alpullu, 2011: 39). Velodrom içerisindeki bisiklet parkuru oyunlar içerisinde beklentileri karşılayamamıştır ve oyunlar sonrasında yıkımına karar verilmiştir. Organizasyon Komitesi öncelikli olarak kentte bulunan üniversitenin ana stadyuma yakın olan tesislerini kullanmayı düşünmüştür (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 45). Köy, oyunlar sonrasında bakımı açısından zorluklar çekmiştir ve kullanım hakları özel sektöre devredilmiştir. 1950'lere gelene kadar Olimpik kentleşmenin boyutları dikkat çekici düzeye ulaşamamıştır (Karakoç, 2011: 109). Olimpik hareketin olgunlaşmamış şekilde sunulması ve kentsel gelişim düşüncesinin yeterli motivasyona sahip olmaması bu durumu tetiklemiştir. Keza bu etmenler aynı şekilde reklam sektörünün ve politik girişimlerin etkilerinin kısıtlı kalmasına sebep olmuştur (Saltuk, 1999: 28; Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 59). 1960'dan itibaren Olimpik kentsel planlama olgunlaşmış hedefleri doğrultusunda, kente daha büyük etkilerle devam etmiştir (Erdem ve Girgin, 2008: 71).

2.1.3.1.1.3. Olimpiyat oyunları'nın kentlerin dönüşümünde rolü

1948-1956 Oyunları ülkeler tarafından önemsenmiş olsa da ekonomik sıkıntılardan ötürü ev sahipliği yapan Olimpik kentlerde kalıcı etkiler bırakamamıştır. Savaş sonrasında tekrar barışın yakalanmaya başladığı bir dönemde, 1960 Oyunları'na Roma ev sahipliği yapmıştır (Erdme ve Girgin, 2008: 71; Evren, 1994: 42). Barış ile birlikte uydu iletişiminin çığır açması Olimpiyat Oyunları'nı dünya çapında takip edilen bir organizasyon haline dönüştürmüştür (Getz, 2008: 78). Bu dönüşüm ile birlikte

oyunlarda yarışan 84 farklı ülkeden 5.902 sporcu ile rekor katılım sağlanmıştır. Roma Oyunları, Faşist rejim sonrasında sıkıntılı bir politik ve ekonomik dönemi atlatıp yeniden güçlü bir ülkenin var olduğunu tüm dünyaya gösterebilmek için İtalya'ya fırsat vermiştir. Antik tarihe verilen önem ve anıtsal klasik mimarinin varlığı doğrultusunda İtalyan Olimpiyat Komitesi antik imparatorluk başkenti ile dönemin kenti Roma arasında bağa dikkat çekmek istemiştir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 59; Karako, 2011: 39). Oyunlara hazırlık sürecinde kente kazandırılacak spor altyapısı için aralarında yeni bir Olimpiyat Yolu kurulması ile bağlanacak iki ayrı bölge seçilmiştir. Bu iki bölgenin seçiminde ve buralara yerleştirilecek tesislere karar verilmesinde Roma kentinin şehir planlaması etkili olmuştur (Karaküçük, 1995: 71). Bu bölgelerden ilki kentin kuzeyinde yer alan Foro Italico bölgesidir.

Oyunlar için seçilen Olimpiyat tesislerinin merkezini oluşturan diğer bölge ise kentin güneyinde yer almıştır. Bu merkez alan içerisinde, Spor Sarayı (Palazzodello Sport), velodrom, yüzme havuzu ve Fontane Spor Bölgesi antrenman alanı yer almıştır. Bu yapıların haricinde on tane spor tesisi şehrin çeşitli yerlerinde oyunların prestijinin gösterilmesi için kullanılmıştır (Alaeddinoğlu, 2007: 78). Spor tesislerinin yanı sıra Roma Oyunları için kurulan olimpiyat köyü, oyunlar tarihindeki "ilk modern konut bölgesi olarak nitelendirilmiştir (Alpullu, 2011: 28). 1960'a kadar düzenlenen oyunlarda ana stadyumlar kent planının içerisindeki noktasal dokunuş olup, beraberinde ufak etkiler ortaya çıkarmıştır. Bu planlama içerisinde olimpiyat köyleri kentsel müdahalenin dışında kalıp, sporcuların konaklaması için geçici çözümlerden öteye geçememiştir (Gibson, 1998: 71; Saltuk, 1999: 42).

1960 Oyunları beraberinde Olimpik kentlerin olimpiyatlar üzerinden kentleşmeye bakış açısında kırılma yaratmıştır. Kentsel yoğunluğa bölgesel yaklaşımlar ortaya konmuştur (Erdem ve Girgin, 2008: 78). Olimpiyat tesislerinin yerleşiminde kentin genişlemesi düşünülerek bölgesel çözümler sunulmuştur. Olimpiyat köyünün içine bakıldığında ise, bir köyün ihtiyacı olabilecek banka, postane, alışveriş alanı, hastane gibi tüm gereksinimler düşünülmüştür (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 59). Köy, oyunlar sonrasındaki süreçte ise az gelirliler için konut alanı olarak değerlendirilmiştir. Kent planlaması paralelinde kurulan bütün olimpik tesisler, Roma'nın sportif ve kültürel hayatına doğrudan etki etmiştir (Erdme ve Girgin, 2008: 39).

Tüm bu katkısına rağmen, organizasyonda kullanılan tesislerin hayata geçirilmesinde fazlasıyla savurgan davranılmıştır. Altyapı çalışmaları ile kent önemli kazanımlar sağlamıştır. Yeni yollar ve köprüler yapılarak Olimpiyat Köyü ile tesisler arasında ulaşımın sağlanması, havaalanının yenilenmesi, telefon, telgraf ve radyo ağlarının kuvvetlendirilmesi, yeni otellerin ve kent içine belediyeye ait su hattının kazandırılması, toplu taşımanın geliştirilmesi, sokakların aydınlatılması, anıtların temizlenip sunuma hazırlanması ve kent içerisine yerleştirilen çeşitli dekoratif çalışmalar yapılan altyapı çalışmaları arasında yer almıştır (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 49; Karkaoç, 2011: 74).

Tüm bu gelişmeler ile birlikte finansal açıdan da çeşitli gelişmeler yaşanmıştır. Oyunların yayın hakları ilk defa Amerika'ya ve Avrupa'ya satılmıştır (Evren, 1994: 25). Satış sonrası elde edilen büyük miktardaki gelir sayesinde Olimpiyat Oyunları'nın ekonomik potansiyeli ortaya çıkmıştır. Olimpiyat Oyunları döneminde ve oyunlar sonrasındaki dönemde Roma'nın nüfusu ve nüfus artışıdaki değişimler savaş sonrasında Roma'da yaşanmış olan hızlı kentleşme sürecini göstermiştir (Karaküçük, 1995: 41; Alaeddinoğlu, 2007: 78). Bu süreç içerisinde çeşitli hedefler doğrultusunda oyunlar için planlanan tesisler ve altyapı olanakları artan nüfusun talepleri paralelinde hızlıca kent tarafından benimsenmiştir (Erdem ve Girgin, 2008: 41-42; Evren, 1994: 26).

2.1.3.1.2. Modern olimpiyatlar

Modern Olimpiyatların başlangıç tarihi olarak 1896 yılı kabul edilmektedir. Günümüze kadar bu organizasyon değişimler geçirerek sürmüş ve günümüzdeki büyük spor şöleni halini almıştır. Oyunları tekrar organize etme çabası 19. yüzyılın ortalarında Alman arkeologların Olimpia antik kentinin kalıntılarını bulmasından itibaren artmıştır (Saltuk, 1999: 25; Dalles and Söderman, 2008: 29; Doğu, 2014: 24). Bu dönemde, Baron de Coubertin 1870-1871 yıllarında Almanya ve Fransa arasındaki savaşı Fransa'nın kaybetme nedenlerini araştırmaktaydı. Baron de Coubertin'in düşüncesine göre yenilginin sebebi Fransa'da gerçek anlamda fiziksel eğitimin verilmemesiydi. Ona göre gençlik sadece kapalı sınıflarda değil aynı zamanda, açık havada spor yaparak yetişmelidir (Doğan, 2004: 19; Doğan ve Üngüren, 2010: 102). Baron, Fransa'da çağın gerisinde kalan eğitim ve spor kuruluşlarına yeni bir sistem getirmek istenmiştir.

Modern Olimpiyatların kurucusu Baron Pierre de Coubertin 1894 yılında dünyaya şöyle seslenmiştir. İnsanların birbirlerini sevmelerini istemek ütöpik bir düşünce olabilir (Karakoç, 2011: 52).

Olimpiyatlar, Klasik Yunan'da olduğunun aksine, tüm dünya sporcularına açık olacak ve yarışma programı, günün sporlarını içerecektir. Yarışmalarda sadece büyükler yer alacaktır. Amatörlük kuralları, kesinlikle uygulanacaktır (Erdem ve Girgin, 2008: 74; Evren, 1994: 15). Olimpiyat organizasyonu gezici olacak ve her Olimpiyat başka bir ülkede yapılacaktır. İlk oyunlar Atina'da 1896'da başarı ile tamamlanmıştır. Toplam katılan sporcu sayısı 250'den az olmasına rağmen, oyunlar o tarihe kadar yapılan en çok katılımlı spor organizasyonu olmuştur (Getz, 2008: 78). 1896 yılında 15 ülkeden 245 sporcu ile başlayan 9 gün süren oyunlar, 2002 yılına gelindiğinde Sidney'de 200'ü aşkın ülkeden 10.500 katılımcıya kadar çıkmıştır (Getz, 2008: 24; Gibson, 1998: 107). Yine Sidney'de 16.000 gazeteci ve televizyon muhabiri bu organizasyonu takip etmiştir. Böylece oyunlar dünyanın en büyük medya olaylarından biri durumuna gelmiştir. Bugün oyunları 4 milyara aşkın kişinin televizyonlardan izleyebildiği bilinmektedir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 24).

1960 Roma Oyunları ile kentsel dönüşümü tetiklemeye başlayan olimpiyatlar, 1964 Tokyo Oyunları ile bu özelliğini geliştirerek devam ettirmiştir. Roma örneği üzerinden ilerleyerek önemli dönüşüm projeleri ortaya çıkarılmıştır (Evren, 1994: 74). Oyunlar altyapısal olarak fakir durumdaki şehir için önemli bir fırsat yaratmıştır. Bu fırsat dahilinde oyunlar için üretilen projeler, kentin 10 yıllık kalkınma planı ile bir araya getirilmiştir (Sencer, 1979: 26). Böylece Tokyo'nun 2000 yılına kadar faydalanabileceği alt yapı yenilikleri 2,7 milyar dolarlık bütçe ile konaklama alanları, oteller, liman düzenlemesi, raylı ulaşım sistemi, su ve atık dönüşüm sistemi ile kamu sağlığı programı içeren bir planla gerçekleştirilmiştir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 69).

Tüm bu planların merkezinde ise kentin her türlü bağlantısını sağlayan ulaşım olanakları yer almıştır. Bu çalışmalar arasında sekiz adet yeni hızlı otoban, 22 otoban yolu, 90km'lik metro hattı ve Tokyo, Kyoto ve Osaka arasını bağlayan 500km'lik hızlı tren yer almıştır (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 47; Karakoç, 2011: 47). İnşa edilen yollar ve otobanlar olimpiyat oyunları ile birlikte kentin artan nüfusun ile ortaya çıkan

trafiğin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ön görülmüştür (Erdem ve Girgin, 2008: 47). Bazı öneriler mevcut soruna odaklı olup o günü hedeflerken, bazıları ileriki yıllara yönelik uzun dönemli planlamaları içermiştir. Olimpiyat oyunları yollar, otobanlar gibi alt yapı yatırımlarının desteklenmesiyle birlikte, kentsel dönüşüm çalışmaları için önceki oyunlarda hiç olmadığı kadar büyük bir fırsat oluşturmuştur (Gibson, 1998: 25).

Başka bir bakış açısıyla kentin ani şekilde büyümesi çeşitli ulaşım problemlerine sebep olmuştur. Ulaşım problemlerinin oyunları aksatmaması için sadece altyapı yatırımları ile yetinilmemiştir. Spor tesislerinin kent içi yerleşim kararları bu sorunu ortadan kaldıracak şekilde verilmiştir. Kent içerisinde 3 bölgede odaklanan 13 adet büyük ve toplamda 30 adet spor tesis oyunlara hizmet etmiştir. Bu bölgeler Olimpiyat Stadyumu'nun yer aldığı Meiji Olimpiyat Parkı, yüzme yarışlarının düzenlendiği Yoyogi Spor Merkezi ve Komazawa Spor Parkı olarak sıralanmıştır (Alpullu, 2011: 104; Karaküçük, 1995: 26). Olimpiyat köyü ise öncelikli olarak Asaka bölgesinde yer alacak şekilde planlanmış olsa da inşa sürecinde yaşanabilecek aksaklıklar ön görülerek eski bir askeri bölge olan Yoyogi'nin yeniden yapılandırılmasıyla oluşturulmuştur. Önceki oyunlarda kurulan olimpiyat köylerine birçok yönüyle benzeyen Tokyo Olimpiyat Köyü ile kentsel boyutlarda yeni seçenekler sunulmaya çalışılmıştır. Oyunlara hazırlık aşamasında Olimpiyat Köyü'nün yeni inşa edilen havaalanına yakın bir bölgede yer alması ile birlikte kente gelen Olimpiyat takımlarının ulaşımını ve artan ulaşım olanakları ile sporcuların tesislere ulaşımını kolaylaştırması hedeflenmiştir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 29). Ancak Yoyogi bölgesinde konumlanan köy ile spor tesislerinin arasındaki mesafede sporcuların ulaşımında sorunlar çıkmasından endişelenen komite ana Köy'den kopuk şekilde iki yeni Olimpiyat Köyü oluşturmuştur (Erdme ve Girgin, 2008: 41). Bu gelişmelere rağmen Yoyogi Olimpiyat Köyü içerisinde banka, postane, sinema salonu, hamamlar, buhar salonları, hastane, antrenman salonları gibi çeşitli imkânlar sporculara sunulmuştur (Saltuk, 1999: 25). Oyunlar için yapılan yatırımın büyüklüğü her alanda kendini göstermektedir. 1968 Oyunları'na ev sahipliğini Mexico City yapmıştır (Alaeddinoğlu, 2007: 59).

Oyunlar ilk defa Latin Amerika'da ya da gelişmekte olan bir ülkede ya da Üçüncü Dünya ülkesinde gerçekleşmiştir. 1964'te Tokyo'nun aşırı harcamalarından sonra Mexico City Olimpiyatları göreceli olarak az harcamanın yapıldığı bir organizasyon olarak görülmüştür (Prosper, Moudan and Claesense, 2007: 48). Yapılan

harcamanın büyüklüğü gelişmekte olan bir ülke için oldukça fazla olsa bile Tokyo'da yaşanan gelişmeler yakalanamamıştır. Hazırlık aşamasında önceki oyunlara ev sahipliği yapan kentler incelendikten sonra spor yapılarını kent içinde çeşitli bölgelere dağıtma fikri benimsenmiştir (Evren, 1994: 26). Kent içi merkezileşmeden uzak olarak konumlanan tesisler ile birlikte kentin yapılaşmadan uzak alanlarının dönüşümden faydalanılması hedeflenmiştir. Kent içerisinde çeşitli noktalarda yer; Ulusal Stadyum, Basın Evi, Tokyo Kent Jimnastik Salonu, Park Alanı, Tokyo Kent Kapalı Havuzu, Bayrak Direkleri, Tokyo Kent Koşu Pist, Antrenman Sahası, Sanat Galerisi, Tenis Kortu, MeijiJingu Beysbol Sahası, Bowling Merkezi, MeijiJingu Beysbol Sahası, Prens Chichibu Futbol Stadyumu, Basın Merkezi alan birçok tesis oyunlar için yenilenerek kullanılmıştır (Doğu, 2014: 59; Doğan, 2004: 18).

1953 yılında inşa edilmiş University City Stadyumu atletizm oyunlarında kullanılan ana tesis olmuştur (Evren, 1994: 45). Birçok tesiste olduğu gibi yenilenerek hazırlanan stadyum, genişletilerek seyirci kapasitesi 80.000 kişiye çıkartılmıştır. Kent içinde gelişmesi beklenen alanlar ve tesislerin konumları göz önüne alınarak iki adet Olimpiyat Köyü planlamasına gidilmiştir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 59). Bunlardan biri sporcuların ve gazetecilerin konakladığı Miguel Hidalgo Köyü, diğeri ise hakemler ve organizasyonda görev alanların konakladığı Narciso Mendoza Köyü olmuştur (Getz, 2008: 15). Her iki köyde 1960'larda Avrupa'da yayılan toplu konut yapılarından esinlenilmiştir. Kent için Olimpik tesisler, Olimpiyat Köyü gibi yatırımların yanı sıra alt yapı çalışmaları da yapılmıştır. Toplu taşıma ağı genişletilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda metro hattı inşaatına başlanılmıştır. Ancak yapılan çalışmalar oyunlara yetişmemiştir (Karaküçük, 1995: 17). Hattın ilk 12 km'lik kısmı oyunlar sonrasında 1969 tarihinde hizmete girebilmiştir. 1968 Mexico City Oyunları, Tokyo Oyunları'na kıyasla daha az bütçeye sahip olup ve yatırımları hedefe yönelik yapmış olsa da birçok eleştiri ile karşı karşıya kalmıştır (Alpullu, 2011: 102).

Yatırımların ülkedeki sosyal-ekonomik eksikliklerin giderilmesi yerine, mevcut alt yapının yenilenmesi ya da yeni binaların inşa edilmesi üzerine olması eleştirilerin odağı haline gelmiştir (Karakoç, 2011: 105). 1960'larda düzenlenen Olimpiyat Oyunları'nda birbirinden farklı kentsel yaklaşımlar planlanmış olsa da üretilen yapılar kentlerin bölgesel genişlemelerini dikkate almıştır (Saltuk, 1999: 41). Oyunlar, yollar ve otobanlar gibi alt yapı çalışmaları ile birlikte yürütülen kent planlaması yatırımları için

önceki oyunlarda olmadığı kadar büyük bir fırsat yaratmıştır. 1972 Oyunları'nın ev sahipliği hakkını Münih'in kazanması, kentin yaşamakta olduğu hızlı ekonomik büyüme ve nüfus artışının yaratmış olduğu planlama ihtiyacının karşılanabilmesi doğrultusundaki planlarda genişlemeye sebep olmuştur. Arz doğrultusunda oluşan ihtiyaçları karşılayabilmek için kent içerisinde çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmiştir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 96). Münih'in tarihi merkezinin restorasyonu, toplu taşımada yapılan yatırımlar, yer altı otoparklarının oluşturulması, oteller ile birlikte bir alışveriş merkezinin inşa edilmesi Olimpiyat Oyunları'nın kazanılması ile kent içindeki çalışmalardandır (Dickinson and Shipway, 2007: 59). 1960'larda Roma, Tokyo ve özellikle Meksika oyunlarında kent içine yayılcı politika ile kentsel gelişimi hedefleyen yaklaşımın aksine, Münih Oyunları'nda fazlasıyla merkezci bir çözüm ile olimpiyat-kent ilişkisi kurulmuştur. Münih örneğinde, kentin gelişime açık ancak yetersiz alt yapıya sahip bölgelerinde inşa edilen spor tesislerinin oluşturacağı canlılıktan faydalanarak dönüşümü hedefleyen Meksika'dan farklı bir yol izlenmiştir (Gibson, 1998: 25).

Kentin uzun dönemli planlama sürecinde var olan ve oyunlar ile birlikte hız kazanan kent planı ile âtil durumdaki bölgenin yeniden kente kazandırılabilmesi için o bölgenin kullanımına yeni tanımlamalar getirerek kentsel yenileme yaratılmak istenilmiştir (Erdem ve Girgin, 2008: 41). Bu merkezci çözüm doğrultusunda Olimpiyat Köyü'nün ve spor tesislerinin birçoğunun birlikteliği ile oluşturulan Olimpik Park, kent merkezinin kuzeyinde yer alan ve oyunlar öncesinde çöplük olarak kullanılan bir alan üzerine planlanmıştır (Saltuk, 1999: 59). Planlama dahilinde oluşturulan trenler ve metro hattı ile park ve kent merkezi arasında bağ kurulmuştur. Kent içi ulaşım ağlarının gelişmesi dahilinde gerekli transfer noktalarında yayalaştırma çalışmaları yapılmıştır (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 69). Kentin kuzeyinde yer alan Olimpik Park, 1936 Berlin Oyunları ile vurgulanan kibrin aksine anıtsal olandan uzak durarak daha birleştirici tarzda ve insancıl bir ortam yaratma hedefi doğrultusunda tasarlanmıştır (Evren, 1994: 26). Projelendirilmeden önce düzlük olan alan içerisinde peyzaj öğeleri olarak tasarlanan tepeler ve çukurlar, ağaçlar ve suni bir göl yer almıştır. Yapılar dalga formu ve ağ strüktürlü çatı örtüleriyle oluşturulmuş olmasından ötürü akış ve özgürlük hissi uyandırır (Doğan ve Üngeren, 2010: 129). Yapay gölün etrafında yerleşen park içerisinde, sporcular için antrenman tesisleri, yüzme havuzu, küçük spor tesisleri,

restoranlar, tiyatro, Olimpiyat Köyü, basın merkezi ve stadyum yer almıştır (Getz, 2008: 41). Gölün etrafında yer alan Olimpiyat köyü konut alanı ve ortak alanlar olacak şekilde iki bölgeye ayrılmıştır. Konutların yer aldığı bölgede, oyunlar sonrasında az gelirli ailelerin ve yalnız yaşayan bireylerin kullanması planlanarak çeşitli boyutlarda ve sayıda odaya sahip daireler oluşturulmuştur (Sencer, 1979: 105).

Yaklaşık 12.000 kişilik kapasiteye sahip, sporcuların ve hakemlerin konakladığı Olimpiyat Köyü'nün beklentileri karşılamış olmasına rağmen 1968 Oyunları'ndaki Olimpiyat Köyü'nün seviyesine ulaşamadığı açıklanmıştır (Erdem ve Girgin, 2008: 39). 1972 Oyunları, İsraili sporcuların rehin alınması şeklinde gelişen bir terör olayı ile gölgelenmiştir. Yaşanan bu olay sonrasında Olimpiyat Oyunları güvenlik kapsamında tartışmaya açık hale gelmiştir ve sonraki oyunlarda daha dikkatli davranılmıştır (Evren, 1994: 45). 1976 Montreal Oyunları ile merkezci çözümler ile kentsel gelişim yaratma isteği devam etmiştir. Yerel yetkililer büyük ölçekli projeler üreterek kenti yeniden şekillendirmeyi hedeflemişlerdir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 59). Bu hedefler doğrultusunda, yapılan protesto gösterileri göz ardı edilerek, Olimpiyat Köyü'nü de kapsayan Olimpiyat Park yerleşimi için kent dokusu içinde az sayıdaki yeşil alanlardan olan Viau Parkı seçilmiştir (Evren, 1994: 26).

Kent merkezinden yaklaşık 6,5 km uzaklıkta yer alan Olimpiyat Parkı, yapılan yeni metro hattıyla kente bağlanmıştır ve Park içerisine 3.000 araçlık yer altı otoparkı yerleştirilmiştir. Ulaşım alt yapısını geliştirebilmek için yapılan çalışmalar doğrultusunda kente yeni bir havaalanı kazandırılmıştır (Karakoç, 2011: 41; Alaeddinoğlu, 2007: 59). Sınırlı sayıdaki alt yapı çalışmasının kentin gelişimi ve büyük ölçekli organizasyonların kente kazandırılabilmesinde etkisi çok az olmuştur. Olimpiyatlar özelinde inşa edilen yapılar, 70.000 kişi kapasiteli Olimpiyat Stadyumu, bisiklet yarışlarının yapıldığı velodrom, yüzme havuzu ve Olimpiyat Köyü olmuştur. Bu yapılar bir araya gelerek Olimpiyat Parkı'nı oluşturmuştur (Saltuk, 1999: 41). Yerel yetkililer tarafından "devrimsel" nitelikte bir stadyum tasarlaması için Fransız mimar Roger Tailibert görevlendirilmiştir. Tailibert'in tasarımları bugüne kadar oyunlar için tasarlanmış en karmaşık beton yapılar olarak nitelendirilmiştir. Olimpiyat Parkı'nın finans ve inşaat organizasyonları süreci içerisinde çeşitli sıkıntılar meydana gelmiştir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 105). 1970 yılında yapılan planlamada tüm parkın maliyeti 120 milyon dolar olarak açıklanmış olsa da, 1976'ya gelindiğinde tüm

harcamalar 1.5milyar doları bulmuştur (Saltuk, 1999: 11). Park içerisindeki inşaat çalışmaları ise oyunlar başladıktan sonra devam etmiştir. İçlerinde parkın önemli parçalarından olan stadyumun hareketli çatı örtüsü ancak oyunların bitiminden sonra kullanılmaya başlanabilmiştir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 47). Ana stadyumun projelendirilme aşamasında dönemin inşa tekniklerinin özellikleri düşünülmemiştir.

Bu sebeple inşa sürecinde yapının iç kısmına iskele kurulamadığından, kullanılan vinç sayısı planlama sürecindeki iki katına çıkarılmıştır. Tüm çabalara rağmen iş verimliliği %25'ten fazla artmamıştır. Yapının formundan kaynaklanan sıkıntılar, tehlikeli inşaat tekniklerinin kullanılmış olması, planlama yanlışları, zemin etüdü eksiklikleri sebebiyle maliyetler artmıştır (Evren, 1994: 45). Aynı dönemde New Orleans'ta inşa edilen benzer özellikteki bir stadyumda seyirci başına maliyet 2.400 dolar iken, Olimpiyat Stadyumu'nda seyirci başına maliyet 13.000 dolar olmuştur.

Yaşanan sıkıntılara rağmen stadyumun tasarımında yer alan eğik kule dikkatleri üzerinde toparlamıştır (Getz, 2008: 41). 18 katlı kule inşasında çeşitli sıkıntılar yaşanmış olsa bile yerel yetkililerin beklentisi olan tasarımdaki vuruculuk, kule ile sağlanmıştır. Yarışmaların çoğunun düzenlendiği park içerisinde yer alan Olimpiyat Köyünün spor tesisleri ile yakın mesafede oluşu takdir toplamıştır (Alpullu, 2011: 74). Bu sayede sporcular yarışmalara yürüyerek ulaşabilmişlerdir. 19 katlı, 4 adet yarı-piramit biçimindeki bloktan oluşan Olimpiyat Köyü için öncelikle 2 katlı geçici yapılar önerilmiştir ancak; bu fikir kabul görmemiştir. Oyunların sonrasında bu bloklar konut olarak kullanılmak istenilmiştir (Evren, 1994: 78). Blokların bir kısmı yaşlılar ve az gelirli aileler için tahsis edilmiştir. Geriye kalan boş kısımlar ise satılmaya çalışılmıştır. 1980 itibariyle tüm daireleri kiralanmış ve 2.000 kişinin yerleşmiş olduğu bloklar, 1998'de özel sektöre satılmıştır (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 49). Büyük çabalar harcanarak, bölgesel ve ulusal yarışmalar düzenlenebileceği, yerel halkın faydalanabileceği, dünya çapında bir spor merkezi olarak planlanan tesislerden yerel halk çok az yarar sağlayabilmiştir (Karakoç, 2011: 47).

Yapıların özgün kullanımlarının sürdürülebilir olması, hizmetin devam edebilmesi için gereken miktarı Montreal halkı karşılayamamıştır. Oyunlardan 30 yıl sonra özgün kullanım nitelikleri devam ettirilmekte zorlanılan Olimpiyat Parkı'nın yıkılması önerilmiştir (Evren, 1994: 47). Spor tesisleri haricinde yapılan gereksiz

altyapı yatırımları da oyunlar sonrasında atıl duruma düşmüştür. Oyunlara hazırlık sürecinde inşa edilen uluslararası havaalanı 2004'te kapatılmıştır (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 59; Karakoç, 2011: 71).

1976 Oyunları sonrasında, Olimpiyat Oyunları gibi dev organizasyonlara hazırlık aşamasında yerel halkın katılımının önemi ortaya çıkmıştır. Alınacak kararların kapalı kapılar arkasından alınması Montreal örneğinde birçok sıkıntıyı beraberinde getirmiştir (Getz, 2008: 39). Sorumluk sahibi yerel yönetimlerin önemi anlaşılmıştır. Plansızca yapılan yatırımlar, kente ve kentte yaşayanlara yüklü miktarda borcu ileriki yıllara taşımıştır. Savurgan şekilde harcamaların yapıldığı oyunlardan alınan dersler sonrasında 1980 Moskova Oyunları, birkaç oyundur süre gelen devasallık dönemini sonlandırmıştır (Doğu, 2014: 78; Erdem ve Girgin, 2008: 71). Mümkün olabildiğince mevcut yapıları yenileyerek kullanma düşüncesi benimsenmiştir.

Yapıları ilerleyen dönemlerde kullanılmaz duruma getiren anıtsallıktan uzaklaşıp, yapılarda verimliliği üst seviyelere çıkarabilmek için sadece gerekli eklemeler yapılmıştır. Yeniden inşa edilen yapılarda ise tek bir işlevin programda olması yerine, çok işlevli yapılar meydana getirilmeye çalışılmıştır (Evren, 1994: 74; Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 59). Bu düşüncenin yanında Sovyet teknolojisi kullanılarak ülkenin gücü vurgulanmak istenilmiştir. Bu bağlamda Moskova'nın kuzeyinde inşa edilen 45.000 kişilik seyirci kapasitesine sahip basketbol ve boks karşılaşmaları için kullanılabilen stadyum başarılı örneklerdendir (Evren, 1994: 45; Getz, 2008: 59). Çok amaçlı bir yapı olarak tasarlanan spor tesisi, oyunlar sonrasında iç mekânın kurgusunun esnekliği sayesinde sportif, politik ve kültürel organizasyonlar için kullanılmıştır. 1971-1990 tarihleri arasında Moskova kalkınma planına göre kent sekiz bölgeye ayrılmıştır (Karaküçük, 1995: 74).

Her bölge sahip olduğu ekonomik, sosyokültürel özellikler göz önünde bulundurularak kalkınmaya olanak sağlayacak ve kendi içinde daha küçük alt kent merkezleri oluşturacak şekilde planlanmıştır. Olimpiyat Oyunları ev sahipliği hakkının kazanılması ile birlikte, Moskova'nın kalkınma planına spor altyapısı gereksinimleri dahil edilmiştir (Gibson, 1998: 25). Bu plan doğrultusunda her bölgeye sosyal merkez oluşturulması ön görülmüştür. 1979-1980 tarihleri arasında 6 bölgeye spor merkezi yapılması konusu ivme kazanmıştır. Bölgelere yayılan Olimpik tesislerin haricinde, kent

kalkınma planı doğrultusunda konut bölgesi olarak planlanmış yedinci bölgeye ise Olimpiyat Köyü inşa edilmiştir. Her biri 16 katlı, 18 adet bloktan oluşan Köy içerisinde antrenman alanlarının bulunduğu büyük spor tesisi, hastane ve mağazalardan sinemaya kadar birçok işlevi barındıran kültür merkezi yer almıştır (Serçeoğlu, 2011: 41; Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 102; Karakoç, 2011: 59).

Tüm ihtiyaçların düşünüldüğü ve kendine yetebilecek özelliklere sahip bir mahalleye dönüşmesi planlanan Köy, oyunlar sonrasında 15.000 Moskovalı için konut bölgesi olarak kullanılmıştır. Farklı bölgelere dağılmış durumdaki tesisler hizmet temini konusunda sıkıntı yaratmıştır (Gibson, 1998: 58). Yeni yolların inşa edilmesiyle bu sorun ortadan kalkmıştır. Altyapı çalışmalarında yollardan daha çok yeni bir medya merkezinin inşa edilmesi, havaalanının yenilenmesi ve uluslararası havaalanına yeni bir terminal eklenilmesine odaklanılmıştır (Getz, 2008: 71). Tarihinde ilk defa 1932 Oyunları'na ev sahipliği yapan Los Angeles, 1984'te bir kere daha oyunlara ev sahipliği yapma hakkı kazanmıştır. 1976 Olimpiyat Oyunları sonrasında Montreal'in yüzleşmek zorunda kaldığı 1.5milyar dolarlık fatura, Los Angeles halkını ürkütmüştür. Yerel halk oyunlara ayrılacak bütçenin ek vergiler ile dengelenmesini istememiştir (Saltuk, 1999: 26; Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 58). Kamunun maddi desteğini çekmesi ile 1984 Oyunları özel sektörün maddi desteği ve harcamaların az küçük miktarlara çekilmesiyle gerçekleştirilmiştir (Evren, 1994: 25; Karakoç, 2011: 36). Benzer bir şekilde kamu fonu olmadan gerçekleştirilen Moskova Olimpiyatları, oyunların maliyet bilinci içerisinde gerçekleştirilebileceğini göstermiştir.

Bu bilinçle oyunlar süresince sağlık uygulamalarından akreditasyon işlemlerine kadar sayısız alanda çok sayıda gönüllü çalışana görev vermeye ve mümkün olabildiğince mevcut tüm tesislerin kullanılmasına karar verilmiştir. Oyunlara aday olan kentlerin, ev sahipliği yapabilmeleri için toplamda sayıları 24 ile 31 arasında değişen tesise sahip olması ön görülmüştür (Getz, 2008: 47; Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 54). Los Angeles ise hazırlık sürecinde sadece, aralarında kürek, bisiklet, yüzme ve atıcılık yarışmalarının yapılacağı, 4 adet spor tesisi inşa etmiştir. Aralarında bir hamburger zinciri ve süpermarketinde bulunduğu özel sektör firmalarının maddi desteği ile inşa edilen bu dört spor tesisi, firmaların isimleri ile anılmıştır. Binalar için yapılacak harcamaları azaltıp, mevcut yapıları en etkin şekilde oyunlara hazırlama düşüncesi ile birlikte 1932'de kullanılan Memorial Stadyumu yenilenecek tekrar Olimpiyat Stadyumu

olarak kullanılmıştır (Evren, 1994: 74). Bu gelişmelere paralel bir kararla Organizasyon Komitesi Olimpiyat Köyü inşa etmekten vazgeçmiştir (Karakoç, 2011: 104). Yeni bir köy inşa etmeden, yeterli teknik, hizmet ve tesis altyapısına sahip üniversite kampüsleri geçici olarak sporcuların konaklaması için düzenlenmiştir (Karakoç, 2011: 45; Alaeddinoğlu, 2007: 65). Konaklama için kullanılan 3 üniversite kampüsünde de yaya ve araç trafiği düzenlenmesi, binaların çok uzakta olması gibi sorunlar mevcuttu ancak Olimpiyat Komitesi bu sorunları ikinci planda tutmuştur. Onlar için süsleme-dekorasyonların kimliğini ve bütünlüğünü vurgulaması sebebiyle öncelikli olarak ele alınmıştır (Alpullu, 2011: 84).

Olimpiyat Oyunları'nın kentin biçimlenmesine etkisi oldukça asgari düzeyde olmuştur. Los Angeles Oyunları'nda Olimpiyat Köyü'ne yeni bir bakış açısı getirilmiştir (Getz, 2008: 45; Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 41). Üniversite kampüslerinin kapasite konusunda fazlasıyla esnek olabileceğini göstermiş ve oyunlar sonrasında oluşan yönetim sıkıntısını ortadan kaldırmıştır. Los Angeles Oyunları'nın en büyük başarı ise oyunları finanse etme sürecinde ortaya çıkmıştır. Örneğin, oyunların ana gelir kaynaklarından biri olan yayın gelirlerinden toplamda 276 milyon dolar gelir elde edilmiştir (Evren, 1994: 47; Gibson, 1998: 26). Artan yayın gelirleri ve özel sektörün desteği ile yürütülen pazarlama girişimleri sayesinde, oyunlardan 225 milyon dolar kar elde edilmiştir. Bazı görüşlere göre 1984 Oyunları'nda Olimpik hareket, reklamcılığın ittirici gücü ile özel sektörün ekonomik gücü karşısında zayıf kaldığı düşünülmüştür (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 59). Bu görüşün aksine 1984 Los Angeles Oyunları'nın Olimpik hareket için hiçbir Olimpiyat kentinin bırakmadığı mirası bıraktığını savunanlar da olmuştur (Evren, 1994: 47).

Dyreson ve Llwellyn'e (2008) göre Los Angeles, modern adaylık sürecini yaratmış, Olimpiyat Köyü uygulamasını mükemmelleştirmiş, oyunları modern eğlence sektörü ile birleştirmiş ve oyunları karla kapatan ilk iki şehir arasında yer almıştır. Oyunlardan elde edilen kâr miktarı Amerikan spor programına yönlendirilmiştir. (Doğu, 2004: 47) Bu şekilde ülkedeki birçok üniversite önemli spor tesisleri kazanmıştır. 1932 tarihli oyunlarla birlikte uluslararası alanda kendine yer edinen Los Angeles kenti, 1984 Oyunları ile kent imajını yenilemiştir. 1988 Olimpiyat Oyunları'na Seul kentinin ev sahipliğinde gerçekleşmiştir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 41). Soul'ün 1988 Oyunları'nı istemesinde Los Angeles Oyunları'nda yakalanan finansal başarıdan ziyade

ülkenin siyasal ve ekonomik gelişimini tüm dünyaya duyurabilmek önemli yer tutmuştur. Ayrıca 1980'lerin sonlarına gelmesi ile birlikte sanayi kentlerinin sanayileşme süreci sonrasında kent merkezlerinin yenilenme ihtiyacı oluşmuştur (Karakoç, 2011: 39). Seul'ün de yaşadığı çevresel ve ekonomik problemlerin giderilebilmesi için Olimpiyat Oyunları fırsat yaratmıştır. Oyunların 1981 yılında kazanılmasının ardından, 1982 yılında Seul için 7 etaptan oluşan kapsamlı bir kent planı hazırlanmıştır (Alpullu, 2011: 41-42; Dickinson and Shipway, 2007: 84). Bu plan kapsamında Han Nehri'nin güneydoğusunda yer alan Chamsil, Olimpik kalkınmanın merkezi olarak belirlenmiştir. Sıkça sel problemi ile boğuşan bir gecekondu bölgesi olan Chamsil dönüştürülerek, Seul Spor Kompleksi'nin ve Olimpiyat Köyü'nün inşa edilmesiyle birlikte yeni bir kimlik kazanmıştır. Olimpiyat Komitesinin almış olduğu kararla, kent içerisinde kullanılabilir tesisler yenilenecek ve güncelleştirilerek oyunlara hazır hale getirilmiştir (Dalles and Söderman, 2008: 59).

Antrenman tesisleri ile birlikte toplamda kullanılan 112 spor tesisinin sadece 13 tanesi 1988 Oyunları'na özel inşa edilmiştir. Seul Spor Kompleksi'nin içinde 100.000 seyirci kapasiteli Olimpiyat Stadyumu ve 50.000 seyirci kapasiteli beysbol sahası inşa edilmiştir. Ayrıca, Olimpiyat Parkı'nın içerisine bisiklet, tenis, ağırlık kaldırma, yüzme ve jimnastik yarışmalarının yapılabileceği spor tesisleri yer almıştır. Olimpiyat Köyü ise yükseklikleri 4 ila 6 kat arasında değişen toplamda 86 bloktan oluşan bir merkez olmuştur (Erdem ve Girgin, 2008: 47; Evren, 1994: 45). Köy içerisinde yer alan konutlar oyunlar sonrasında üst-orta sınıf ailelerin kullanımına açılmıştır. Olimpiyat Parkı'nın yer aldığı kalkınma projesine getirilen en önemli eleştiri, yüksek gelirliyle yönelik konutlar inşa edebilmek için az gelirli yerel halkın yaşam alanlarından koparılması üzerinden yapılmıştır (Kar, Zorkirişçi and Yıldırım, 2004: 18). Az katlı, yüksek yoğunluklu, dar sokaklı, yerel mimari öğeleri taşıyan ve zamanla hırpalanarak gecekondu bölgesine dönüşen alan, ticari kalkınma yaşanabilmesi için yok edilmiştir. Olimpiyat Parkı bölgesi için böyle eleştiriler yapılırken, kent kalkınma planı doğrultusunda çevresel kirlilikle mücadele edilmiştir. Nehrin temizlenmesi, sel bölgesi alanların rehabilite edilmesi ve doğal çevrenin yenilenmesi çalışmaları yapılmıştır (Erdem ve Girgin, 2008: 39).

Kalkınma bölgesi haricinde kentin geneline yerleşmiş yıpranmayı silebilmek için çalışmalar yürütülmüştür. Chamsil bölgesinde yaşananların aksine kent genelinde

tarihi koruma çalışmaları kapsamında tarihi anıtlar restore edilmiştir. Kent sokakları yenilenmiş, drenaj çalışmaları yapılmıştır ve çiçeklerle süslenmiştir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 107). Metro hatları yenilenip, havaalanları yeniden tasarlanıp genişletilmiştir. Yaşanan tüm olumsuz gelişmelere karşın Olimpiyat Oyunları, kentin ulaşım başta olmak üzere altyapısını geliştirmesi, su sistemlerinin temizlenmesi, çevresel kirlenme karşıtı programların yürütülmesi ve hava kirliliği kontrolü için önemli olanaklar yaratmıştır (Gibson, 1998: 74; Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 69; Karakoç, 2011: 41). 1992 Olimpiyat Oyunları Barselona'nın ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. Barselona, Olimpiyat Oyunları ile birlikte gerçekleşen en başarılı kentsel kalkınma ve yenileme örneklerinden biri olmuştur. Franco'nun 40 yıllık otoriter rejimi süresince kent planlaması ve altyapı çalışmalarında eksiklikler yaşanmıştır (Evren, 1994: 25; Getz, 2008: 47). Otoriter düzeni takip eden demokratikleşme sürecinde öncelikli olarak kamusal alanların ve tesislerin geri kazanılması amaçlanmıştır. 1970'lerde ve 1980'lerde küresel çaptaki ekonomik sorunlar ve dünya ekonomisinin yeniden şekillenmesi kent içi çalışmaları yavaşlatmıştır (Dickinson and Shipway, 2007: 48).

Yeniden ekonomik yapılanma içerisine giren Avrupa'nın diğer eski endüstri kentleri gibi Barselona'da her alanda yeni arayışlar içine girmiştir. Büyük projeler üreterek yeniden yapılanmaya çalışan Avrupa'nın önemli kentlerinin aksine Barselona kent içi kalkınmayı küçük projeler geliştirerek denemeyi hedeflemiştir (Evren, 1994: 47). 1980'lerin başlarında yapılan denemelerin başarılı olmasıyla birlikte kentsel planlama reformu başlatılmıştır. Oluşturulan kentsel kalkınma planları doğrultusunda özelliğini yitirmiş fabrika alanları, tren yolları gibi kentin âtıl kalan bölgelerine yeni kullanım olanakları yaratılmaya çalışılmıştır (Serçeoğlu, 2011: 39). Barselona'nın yeniden yapılandırılması olarak görülebilecek bu süreç içerisinde aynı zamanda kent meydanları ve sokaklar yenilenmiştir (Saltuk, 1999: 24). Monclus (2003), Barselona'nın küçük ölçekli çalışmaları takiben büyük ölçekli kent planlama projeleri üretmesi sürecindeki başarısının, projelerde nicelikten önce nitelik arayışında saklı olduğunu belirtmiştir. 1986'da oyunlara ev sahipliği hakkının kazanılmasıyla, 80'lerin başlarında ortaya çıkan kentsel kalkınma stratejileri daha kararlı şekilde uygulanmaya başlamıştır (Saltuk, 1999: 17).

Oyunlar için yapılan planlamalar oyunlar sonrasında Barselona'nın geleceğine yön verebilme doğrultusunda yapılmıştır. Kent kalkınma planı doğrultusunda, kentin

tümüne yayılan yaklaşık on iki bölge içerisinde Olimpiyat Oyunları'na hizmet etmesi üzerine dört bölge seçilmiştir (Sencer, 1999: 41). Bölge seçimleri yapılırken kentin sıkıntılı bölgelerini birincil düzeyde etkileyebilecek olmasına ve seçilecek bölgenin çevresi ile birlikte dönüşüm geçirebilme potansiyeline özen gösterilmiştir. Bununla birlikte tüm bina ve kamusal alanların oyunlar sonrası için belirgin net kullanıma sahip olmaları ve kentin dönüşümü için temel parçaları oluşturmaları hedeflenmiştir (Demirhan, 2001: 39; Karakoç, 2011: 74). Planlama sürecinde, kentlere fazlasıyla külfetli işletme yükü yaratmasından ötürü, anıtsal spor tesisleri yapılmasından vazgeçilmiştir. Ayrıca on altı gün süren oyunlar sürecinde tek bir alanda toparlanmış tesisler kullanışlı oldukları düşünülse de oyunların ardından sosyal kazanımları pek olmamıştır (Erdem ve Girgin, 2008: 71).

Kent içine dağılan alt-merkezler içerisinde Montjic ve Valld'Hebron bölgelerinde spor tesisleri yoğunlaşmıştır. Montjic bölgesi 1929'da kültür ve spor bölgesi olarak tasarlanmıştır. Oyunlar için kullanılacak ana tesis burada yer almıştır (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 47; Erdem ve Girgin, 2008: 94). Bir diğer bölge Valld'Hebron ise yarı gelişmiş bir alanda yer almıştır. Bölgenin çevresinde yer alan farklı kullanım olanakları bu bölgenin seçilmesinde etkili olmuştur. Ana merkezlerin haricinde kent içerisindeki mevcut tesislerden faydalanan "Diagonal" bölgesi prestijli bir hat üzerinde yer almıştır. 4. bölge ise stratejik yerleşimi ile Olimpiyat Köyü bölgesi olmuştur (Evren, 1994: 54; Ritchie, 1984: 28).

Bölgelerin oluşturulması sırasında dönüşümün yaşanması planlanan çevrenin haricinde ulaşım olanakları ve mevcut tesislerin durumları da rol oynamıştır. Seçilen dört bölgenin tamamı beş kilometrelik yarıçapa sahip bir çemberin içinde yer almıştır (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 71). Bölgeler arası makul uzakların yakalanması ve özel ve toplu taşıma olanaklarının varlığı ile seyirciler ve sporcular rahat yolculuk yapabilmeleri sağlanmıştır. Organizasyon Komitesi oyunlar sürecinde yarışmalar için ihtiyaç duyulacak otuz iki tesisten yirmi yedi tanesinin kent içerisinde mevcut olduğunu belirtmiştir (Evren, 1994: 29). Yirmi yedi tesisten bazıları yenilenirken bazılarının işlevleri ihtiyaç doğrultusunda değiştirilmiştir. Oyunlarla birlikte en büyük değişim Olimpiyat Köyü'nün yer aldığı Poble Nou sahil kesiminde yaşanmıştır (Karakoç, 2011: 102). Sanayinin işlevini yitirmesi ile birlikte çürümeye bırakılmış sanayi ve liman bölgesi olan Poble Nou, mevcut sahillerin değerini kaybettirmekle birlikte içinden

geçen tren yolları sebebiyle kenti denizden koparmıştır. Bölgede yer alan ve çürümeye bırakılan endüstri yapıları ise, sahiller özelinde ve kent genelinde, çevresel kirliliğe sebep olmuştur (Doğan ve Üngören, 2010: 39; Getz, 2008: 74).

Poble Nou, oyunlar etkisiyle oluşturulan büyük ölçekli kalkınma planı doğrultusunda rehabilite edilirken öncelikli olarak bölgeden geçen tren yolu hatlarının rotaları yeniden düzenlenmiştir (Erdem ve Girgin, 2008: 49). Alternatif bir rota üzerinden kentin çeperine iki istasyon yerleştirilmiştir. Ulaşım ağındaki değişiklikler ile birlikte eski sanayi yapılarının yerine sporcuların ve hakemlerin konaklamaları için yeni binalar inşa edilmiştir (Evren, 1994: 47). Bölgede yapılan değişiklikler ile birlikte Barselona kenti denize açılmıştır. Barselona'da da Seul'de olduğu gibi kent kalkınma planlarının yanı sıra metro ağları genişletilmiş, iletişim ağları modernize edilmiş, havaalanları yenilenmiştir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 39). Birçok Olimpiyat kentinde de benzer çalışmalar yürütülmüştür. Barselona'yı oyunlar üzerinden kısa dönemde kar elde etmeye çalışan önceki organizasyonlardan farklı kılan özellikler uzun dönemli stratejik planlamaları, kentsel tasarımdaki başarıları ve finanse edilmiş sosyal programları olmuştur (Gibson, 1998: 27). 1992 Oyunları'nda yetkililer bütçenin sadece %17'sini doğrudan spor için harcamıştır. Geriye kalan %83'lük kısım altyapı çalışmaları için harcanmıştır (Alaeddinoğlu, 2007: 38; Alpullu, 2011: 84).

2.1.3.1.2.1. Modern olimpiyat oyunları'nın doğuşu

Kent planında da yer aldığı üzere yarışmaların düzenleneceği tesisler Atina içerisinde iki farklı bölge üzerinde konumlandırılmıştır. Bu bölgeler; Maroussi'de yer alan Atina Olimpik Spor Kompleksi ve Hellinikon Olimpik Kompleksi ile Faliron Olimpik Kompleksi'ni kapsayan sahil bölgesi olmuştur (Sencer, 1979: 54; Karaküçük, 1995: 41; Alaeddinoğlu, 2007: 49). Oyunlardan önce konut bölgesiyle arasından geçen sahil yolu sebebiyle kent ile fiziksel ilişkisini yitirmiş, yasadışı çöp döküm yeri olarak kullanılmasından ötürü ise çevresel kirlilik yaşayan bir bölge olarak kullanılmaz duruma gelmiştir. Bu bölgenin yeniden canlandırılması ile birlikte Atina tekrar denize açılmış ve kentin ihtiyacı olan açık mekâna kavuşması planlanmıştır (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 47). Bölgedeki yer alan voleybol karşılaşmalarının gerçekleştirildiği Dostluk ve Barış Stadyumu ve futbol müsabakalarının bir kısmının düzenleneceği Karaiskaki Stadyumu Atina Oyunları'nda kullanılmak üzere yenilenmiştir (Erdem ve

Girgin, 2008: 39). Kıyı kesimi canlandırma çalışmalarına yön veren düşünceler kapsamında Helleniki'de bulunan havaalanı bölgesinin dönüşüm çalışmaları yürütülmüştür. Bölgede yer alan hangarlar dönüşüm kapsamında basketbol ve eskrim karşılaşmalarına hizmet edebilmesi için yeniden yapılandırılmıştır (Saltuk, 1999: 24).

Olimpiyat Köyü ise Parnitha Dağı'nın eteklerinde inşa edilmiştir. Bu bölgenin Atina'nın kuzey-batı kesiminin kalkınmasına etkisi düşünülmüş olsa da seçilen arazinin yarısının önceden devlet arazisi olması seçim sürecinde rol oynamıştır (Dickinson and Shipway, 2007: 49). 17.428 kişiye hizmet edebilecek şekilde tasarlanan Olimpiyat Köyü düzeninde güneş enerjisinden, su düzenleme sisteminden faydalanarak ve nadir peyzaj öğelerinin ekimi gerçekleştirilerek çevresel duyarlılığı yüksek yapı grubu elde edilmiştir (Erdem ve Girgin, 2008: 105). Oyunlar sonrasında ise Köy'ün orta gelir grubundan ailelere hizmet etmesi planlanmıştır. Oyunlar; kent içi sıkışıklık, park yeri sıkıntısı, uzun süreli seyahatler, kirlilik ve toplu taşımının az kullanılması gibi problemler yaşayan Atina için yeni bir sayfa açma fırsatı vermiştir (Gibson, 1998: 24; Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 107). Olimpiyat bölgeleri ve kentin çeşitli bölgeleri arasında bağlantı kuran yeni metro ve tren hatları, kentin kuzey ve güney bölgeleri arasındaki akışı kuvvetlendirmiştir. Yeni çevre yolu ile Olimpik Tesisler, uluslararası havaalanı ve kent arasındaki bağlantı kuvvetlenmiştir. Ayrıca yeni havaalanı terminalleri, iş merkezi ve oteller kente kazandırılmıştır. Kentin kültürel altyapı olanakları da Olimpiyatlardan faydalanmıştır (Erdem ve Girgin, 2008: 47). Ulusal Arkeoloji Müzesi, Bizans Müzesi ve Ulusal Galeri çeşitli seviyelerde yenilenmiştir. Ancak; inşaatlarda yaşanan gecikmeler ve hesaplanan bütçenin aşılması Atina'nın kentsel kalkınma planlarına gölge düşürmüştür. Sydney Oyunlarında yakalanan çevresel duyarlılık ile şekil alan tasarım anlayışı Atina Oyunları'nda yakalanamamıştır (Gibson, 1998: 71; Karakoç, 2011: 104; Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 108).

İnşa süreçlerinde kullanılması hedeflenen yeşil teknolojilerin uygulanmadığı görülmüştür. Bunlar ile birlikte oyunlar sonrası süreç içerisinde oyunlar için kurgulanan spor tesisleri, dev organizasyonlara ev sahipliği yapılmadığı sürece, neredeyse hiç kullanılmamış ve yerel halk için genellikle ulaşılamaz durumda olup kullanılamamıştır (Gibson, 1998: 47; Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 45). Bazı tesisler vandal hareketleri engelleyebilmek için polisler tarafından korunmaktadır. Tüm bu gelişmelerin izleri doğrultusunda tek bir sonuca varılmaktadır. Atina oyunlar sonrası süreç hakkında

düşüncelerini olgunlaştıramamıştır (Getz, 2008: 26). 1990'lardan itibaren büyük değişikliklere sahne olan ve uluslararası kimlik kazanmaya başlayan Pekin, 2008 Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmıştır (Scheffman and Konuk, 1991: 47).

Oyunlara ev sahipliği hakkının kazanılması Çin'in güçlendiğini, diğer ülkeler tarafından dışlanmadığını ve dünyanın önde gelen ülkelerinden olduğunu gösterme şansını beraberinde getirmiştir. 2008 Pekin Oyunlarını yüksek teknolojlili Olimpiyatlar, yeşil Olimpiyatlar ve halkın Olimpiyatları sloganlarıyla tanıtan yetkililer, ülkenin sahip olduğu bu tutkuyu adaylık sürecindeki çalışmalarıyla desteklemiştir. Adaylık dosyasında yer alan bilgilere göre; kent içerisinde oyunlara ev sahipliği yapacak yirmi üç ana tesisin dahil olduğu toplamda 5.750 adet tesisin yer alması ön görülmüştür (Erdem ve Girgin, 2008: 71). Toplamda 72.000 odanın yer aldığı 241 otelin tamamlanması ve Tianamen Meydanı'nda yer alacak, inşaat sürecine 500 milyon dolar bütçe ayrılan, kültürel organizasyonlara ev sahipliği yapacak ulusal tiyatro projesi planlanmıştır (Gibson, 1998: 47).

Azimle yapılan çalışmalar sonrasında, kentte bulunan mevcut yapıların irdelenmesi ile birlikte Oyunlar için yapılan tesis planlamasının şu ilkeler doğrultusunda yönetilmesi hedeflenmiştir (Saltuk, 1999: 47). Tesisler arası mesafelerin makul ölçülerde kalması, Tesislerin planlamasının kentsel gelişim ile aynı doğrultuda ilerlemesi, Oyunlar süresindeki işletim ile oyunlar sonrası sürecin birleştirilmesi, tesislerin inşaatları ile çevre korumasının dengelenmesi Adaylık sürecindeki başarı sonrasında büyük bir iş gücü ve yatırımlar ile birlikte Olimpiyat rüyası gerçekleştirilmeye çalışılmıştır (Karakoç, 2011: 104).

Olimpiyatların etkisini tek bir kentten ulusal alan çekebilmek için bazı spor tesisleri Pekin dışına inşa edilmişti. Bunlardan en çok dikkat çekenleri Qingdao ve Shandong bölgesindeki yelkencilik tesisleri, Hong Kong'daki binicilik tesisi ve Shanghai, Tianjin ve Shenyang'daki futbol tesisleri olmuştur (Erdem ve Girgin, 2008: 49). Oyunlar için kullanılacak tesislerin çoğunluğu kent merkezinin kuzeyinde ve eski Asya Olimpiyat Oyunları Parkı'na komşu olan Olimpiyat Parkı'nda yer almıştır. Park için yer seçimi yapılırken Asya Oyunları'ndan geriye kalan yapıların olabildiğince tekrar kullanılması ön görülmüştür (Getz, 2008: 74). Ayrıca Pekin'in merkezinde yer alan Tiananmen Kapısı'ndan başlayarak kentin kuzey-güney doğrultusunda uzanan hattın

kuzey ucuna Olimpiyat tesisleri konumlandırarak Oyunların sembolik vurgusu kentsel ölçekte kuvvetlendirilmiştir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 59).

Pekin Uluslararası Havaalanı yenilenmiş, devasa bir terminal binası eklenmesiyle genişletilmiştir. Yeni metro hatları kente kazandırılmıştır. Yeni otellerin inşası, ulaşım altyapısının güncellenmesi ve geri dönüşüm merkezleri gibi gerekli ek tesislerin inşası hızlıca tamamlanmıştır (Saltuk, 1999: 47). Kent özelinde gerçekleştirilen altyapı çalışmalarına destek olarak, Pekin'in kirlilik probleminin azaltılması yönünde sanayilerde kömür kullanımı yasaklanmış, sanayi atıkları için filtreleme sistemleri kullanılması zorunlu hale getirilmiş ve eski araçların kent içi trafiğe çıkması yasaklanmıştır (Alaeddinoğlu, 2007: 47). Yeni bir Pekin mottosuyla oyunlara hazırlanan kent içerisinde politik-mimari ilişkisinde de yenilikler yaşanmıştır. Oyunlara hazırlık sürecinde altyapı yatırımları ve yeni binaların inşası yerel yönetim tarafından finanse edilmiştir (Gibson, 1998: 45; Karaküçük, 1995: 47). Yeni metro hatlarının oluşturulması, ulusal stadyum, müze ve kütüphane ve Pekin Uluslararası Havaalanı finanse edilen projelerden bazılarıdır. Bölge yerel yönetimi örneklendirilen önemli yatırımların projelendirilmesinde adı duyulmuş uluslararası mimarların desteğini almıştır (Erdem ve Girgin, 2008: 47). Ulusal Tiyatro Binası Fransız mimar Paul Andreu, Ulusal Stadyum İsviçreli mimarlar Jacques Herzog ve Pierre de Meuron, CCTV Ana merkezi Hollandalı mimar Rem Koolhaas ve Uluslararası Havaalanı terminal binası İngiliz mimar Sir Norman Foster tarafından tasarlanmıştır. Bu projeler mimarlık ve tasarım açısından kentin sosyalist yönetim zamanlarında tecrübe edilmemiş yenilikler olmuştur (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 39). Bu şekilde Pekin sahip olduğu sosyalist imaj değiştirmiş ve mimarlık sahnesinde uluslararası bir metropol olarak kendine yer edinmiştir. Otoriter yönetimin desteğini alınarak tasarlanan projeler, ülkenin politik yönü ve ülke yapısının şekillenmesi hakkında yeni fikirler ortaya çıkarmıştır (Karakoç, 2011: 109). Pekin, Olimpiyatların hemen öncesinde, modern yapıların dev inşaatları, yabancı nüfusun hızla artışı ve azalan yerel kent formları ile birlikte hızlı gelişen güzelleştirme sürecine girmiştir. Güzelleştirme ile birlikte yeni yapılara yer açmak için kentin bazı bölgelerinde gerçekleştirilen yıkımlar tartışmalara yol açmıştır (Kar vd. 2004: 39; Erdem ve Girgin, 2008: 74). Eski, genel olarak bakımsız durumda, tek katlı evlerin dar sokaklar boyunca sıralanmış olduğu Hong Tong bölgesi kent plancıları tarafından kent için hastalıklı bir bölge olarak görülmüştür. Dev yapılar

inşa ederek uluslararası bir Olimpiyat metropolü yaratabilmek için bölge temizlenmiştir.1991 ve 2003 yılları arasında yaklaşık 1.5 milyon kişi Hong Tong bölgesinden banliyölerde yer alan yüksek katlı konut bloklarına taşınmıştır (Karakoç, 2011: 47; Erdem ve Girgin, 2008: 36).

Bu ve benzeri gelişmeler sonrasında kent, yüksek katlı kapalı siteler tarafından ele geçirilmiştir. Sayıları azalan, az katlı hutong evleri yabancılar tarafından tekrar gündeme getirilmiştir. Takip eden süreçte tarihi mirasın kültürel değeri tekrar anlaşılmaya başlamıştır. Hong Tong bölgesinde hızlıca yaşanmış soylulaştırma süreci, bölgedeki konut biçimlerini değiştirerek gösterişli tüketimin sembolü olmuştur. 2012 Oyunları ev sahipliğini Londra gerçekleştirmiştir (Karakoç, 2011: 38; Alaeddinoğlu, 2007: 59).

Londra'nın oyunlar için planları Olimpiyat Parkı, ulaşım, sürdürülebilirlik, seremoniler, teknoloji, güvenlik, konaklama ve bilet satışları dahil çeşitli alanları kapsamıştır. Olimpiyat Parkı, ulaşım ve sürdürülebilirlik gibi kentsel kalkınma ile ilgili konular için yapılan planlamalar yedi yıllık hazırlık sürecini, oyunların yapıldığı süreci ve oyunlar sonrasındaki dönemi kapsamıştır (Gibson, 1998: 24). Yapılan Olimpiyat planlarının temelinde Londra'nın doğu yakasının yenilenmesi ve sürdürülebilirliği yer almıştır. Planlar içerisinde yapısal yenilenme vurgusu yapılmış olsa da, Londra'nın hedefleri mevcut fiziki koşulların iyileştirilmesinin ötesinde olmuştur (Sencer, 1979: 47). Yenileme ve dönüşüm hedefleri doğrultusunda gelişmiş iş ve çalışma fırsatları, gelişmiş yaşama alanları ve gelişmiş kamu hizmetleri yaratılmak istenilmiştir (Karakoç, 2011: 104; Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 49).

Olimpik kalkınmayı ve dönüşümü hızlandıran tesisler için bir kalkınma planı oluşturulmuştur. Bu planın kent genelinde uygulanacak dört temel ilkesi belirlenmiştir. Bunlar; Oyunlar için çok bakım gerektiren, yüksek maliyetli ya da az kullanıma maruz kalan whiteelephanttesisler üretilmeyecektir (Saltuk, 1999: 28). Oyunların kalbinde sporun yer aldığı ve sporcuları yarışmalara katılmakla kalmayıp mücadele ettiği tesisler üretmek, Londra'nın vitrine çıktığı ve Oyunlara arka planda Londra'nın, tarihi binaların ve dünya mirası bölgelerin fon olarak yer alacağı tesis anlayışı ortaya çıkarmak, Olimpiyat Parkı'nı ve Olimpiyat Köyü'nü şehrin gelişmemiş bir bölgesi olan doğu yakasına yerleştirerek bölgenin kalkınmasını sağlamak Bu ilkeler doğrultusunda

Oyunlar için üç farklı tipte tesisler kurulmuştur (Erdme ve Girgin, 2008: 47; Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 39). Wimbledon, Wembley gibi dünya çapında bilinirliği olan tesisler oyunlar için hazırlanmıştır. Oyunlar sonrasında miras yaratılmak istenilen bölgelerde sadece kalıcı tesisleri inşa etme düşüncesi doğrultusunda, önceki oyunların hiçbirinde olmadığı kadar çok geçici tesisler inşa edilmiştir (Karakoç, 2011: 47). Oyunlar için kullanılan 34 ana tesisten sadece 12 tanesi mevcut tesislerden olmuştur ve bu 12 tesisin 6 tanesi de futbol stadyumu olmuştur.

Birçok spor tesisi ve Olimpiyat Köyü, olimpiyat bölgesi planlarında yer alan park ve yaklaşık iki kilometre uzunluğunda kuzey-güney doğrultusunda uzanan kalkınma bölgesi etrafında yer almıştır (Erdem ve Girgin, (2008: 41). Olimpiyat Stadyumu, Su Sporları Merkezi, Olimpiyat Köyü, Velopark, Basketbol Arena, Paralimpik tenis ve okçuluk tesisleri, hokey merkezi, medya merkezi ve sporcular için ısınma tesisleri Olimpiyat Parkı içinde yer almıştır. Ana Olimpiyat Stadyumu 80.000 seyirci kapasitesine sahip olacak şekilde tasarlanmıştır. Oyunlar sonrasında kapasite azaltılıp 25.000 seyircinin kullanabileceği bir tesise dönüştürülmesi planlanmıştır ve stadyumun sökülebilen tribünlerinin gelecekteki oyunlar için satılıp sürdürülebilirliğin sağlanması planlanmıştır (Getz, 2008: 39). Zaha Hadid tarafından tasarlanan Su Sporları Merkezi ise simgeselliği ile beğeni kazanmış olsa da inşası sırasında bütçenin aşılmış olmasından ötürü eleştirilmiştir. Olimpiyat Parkı'nın güney doğu girişinde yer alan tesis, yanındaki köprü ile beraber toplamda 300 milyon pound'a mal olmuştur. 3.500 sabit ve 17.000 sökülebilir geçici koltuğa sahip merkezin, oyunlar sonrasında seyirci kapasitesinin azaltılması planlanmıştır (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004: 59).

Velodrom ise Hopkins tarafından tasarlanmıştır. 6.000 seyirci kapasitesine sahip tesisin bir bölümünün oyunlar sonrasında dağ bisikleti yarışlarına hizmet etmesi planlanmıştır. Park içerisinde yer alan bir diğer tesis olan Basketbol Arena, 12.000 seyircinin maçları takip edebilmesi için tasarlanmıştır (Goldmann, 1977: 47; Güçlü, 2001: 18). Hazırlık aşamasında alınan kararlar, tüm yapı sökülebilir bileşenlerle tasarlanmıştır ve oyunlar sonrasında sökülüp başka bir bölgeye taşınması planlanmıştır. Olimpiyat Köyü de oyunların geneline hâkim olan sürdürülebilirlik düşüncesi kapsamında tasarlanmıştır (Gürbüz, 2002: 39). Yaklaşık 4.000 adet dört yataklı dairenin yer aldığı tesis içinde 17.000'den fazla sporcu ve hakem konaklamıştır. Park içerisinde yer alan Köy, sporcuların yarışmalara yürüyerek ulaşabilmesini sağlamıştır (Gürdal,

1987: 47). Oyunlar sonrasında Köy'ün satışa çıkarılarak Stratford bölgesinin dönüşümüne destek olacak bir konut bölgesi haline gelmesi planlanmıştır. Olimpiyat Parkı'nın kent ile bağlantısı Statford'da yer alan istasyonlar ile sağlanmıştır. Bölgede metro, tramvay ve tren hatlarında yenileme çalışmaları yapılmıştır (Güvenç, 1979: 41; Hazar, 2007: 29). Ayrıca bölgeye toplu taşıma araçlarından otobüslerle de bağlantı sağlanmıştır. Olimpiyat Oyunları'nın yaratmış olduğu fırsatlar doğrultusunda Londra'nın doğu yakası dönüşüm geçirmeye başlamıştır (Hazar, 2007: 30).

1896'da Atina'da gerçekleştirilen ilk modern Olimpiyat Oyunları dahil olmak üzere takip eden birkaç organizasyon oyunların kurucusu Pierre de Coubertin'in ortaya koymuş olduğu spor ile kalkınma beklentilerinin çok uzağında kalmıştır. 19.yy. sonu itibariyle düzenlenmeye başlayan Dünya Fuarları ise bilim, teknoloji, sanat ve mimari alanlarındaki güncel başarıların sergilendiği organizasyonlar olmuştur (Goldmann, 1977: 47; Güçlü, 2011: 39). Dünya fuarlarının dünya genelinde önem kazanması, organizasyonların hazırlıkları için ayrılan bütçelerin miktarlarında artışı beraberinde getirmiştir. Yeterli kaynağa sahip olan Fuar organizatörleri ile yapılan anlaşmalar sonrasında Olimpiyat Oyunları bütçesinde artış görülmüştür (Gürbüz, 2002: 39). Dünya Fuarları'ndan alınan destek sonrasında Olimpiyat Oyunları özelinde yapılar üretilmeye başlanmıştır. Birinci Dünya Savaşı sebebiyle iptal edilen oyunlar sonrasında ise Olimpiyat Köyü ve Olimpiyat Kompleksi fikirleri hayat bulmuştur. 1936 Berlin Oyunları'nın siyasi propaganda aracı olarak görülmesi, oyunlar için yapılan hazırlıkların önemini arttırmıştır (Gürdal, 1987: 25). O zamana kadar görülmemiş bir bütçe ile hazırlanan oyunlar, Olimpiyat Oyunları'nın ev sahibi kentler ile oluşturduğu karmaşık ilişki örgüsünün ilk adımları atılmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden yıllarda savaş sonrası süreçte iptal edilen oyunlar ve Dünya genelinde yaşanan ekonomik sıkıntılar sebebiyle Olimpiyat Oyunları'nın, oyunlara ev sahipliği yapan kentler üzerindeki etkileri minimum düzeyde gerçekleşmiştir (Hazar, 2007: 48). 20.yy.'ın ikinci yarısından itibaren Dünya ekonomisindeki canlanma, büyük kentlerin nüfusundaki artışı ve artan nüfusla birlikte kentlerde çeşitli yapısal sorunları beraberinde getirmiştir (İçöz, Günlü ve Yılmaz, 2007: 47). Yaşanan teknolojik gelişmeler ile birlikte tüm Dünya tarafından takip edilmeye başlanılan Olimpiyat Oyunları, oyunlara ev sahipliği yapan kentlerin yapısal sorunlarının çözülebilmesi için fırsat olarak görülmeye başlanmıştır (Gürdal, 1987: 47). 1960 Roma Oyunları'na hazırlık sürecinin kent üzerindeki olumlu etkilerinin

anlaşılmasını takiben gerçekleştirilen oyunlarda kentsel kalkınma özelinde benzer hedefler ortaya konulmuştur. 20.yy.'ın son çeyreğine gelindiğinde Olimpiyat Oyunları Dünya genelinde takip edilen önemli organizasyonlardan biri haline dönüşmüştür (Güçlü, 2001: 29; Grüdäl, 1987: 41).

Teknolojide kaydedilen ilerlemeler ve ulaşım olanaklarındaki gelişmeler oyunlara dahil olan ülkelerin ve katılımcı sporcuların sayılarındaki artış ile sonuçlanmıştır. Yeni spor çeşitlerinin de oyunlara dahil edilmesi ile birlikte oyunların hacminde büyük bir artış gözlemlenmiştir. Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapan kentlerin gücünü, vizyonunu tüm Dünya'ya göstermeye isteği ile oyunların planlama sürecinde yaşanan eksiklikler ekonomik problemleri beraberinde getirmiştir (Karaeber and Kluckholn, 1963: 47). Bu sebeple oyunların finanse edilmesi üzerine yeni arayışlar içine girilmiştir. Kamu desteğinin yetersiz kaldığı yerde özel sektör organizasyona dahil olmaya başlamıştır (Güçlü, 2001: 107). 1984 Los Angeles Oyunları, tüm detayları ile düşünülmüş pazarlama stratejisi ve özel sektörün desteği sayesinde, oyunlar tarihinde ilk defa önemli miktarda kâr elde edilen organizasyon olmuştur (Goldmann, 1977: 47; Güçlü, 2001: 36; Gürdal, 1987: 26). Ancak; özel sektörün devreye girmesi olumlu olduğu kadar olumsuz sonuçları da ortaya çıkarmıştır. Oyunların planlanması sürecinde ev sahibi kentlerde yaşanan sosyal adaletsizlikler olumsuz sonuçların başını çekmiştir. Takip eden süreçte ekonomik yapının değişmeye başlamıştır. Kentlerdeki sanayi bölgelerinin işlevsiz ve atıl durumda kalması sonrasında 1992 Barselona Oyunları'nın planlama sürecinde oyunlar ile kent arasındaki ilişkiye yeni bir bakış açısı getirilmiştir (Hudson, 2003: 47; İçöz, Günlü ve Yılmaz, 2007: 47). Kentin eski sanayi bölgeleri oyunların kullanımına açılmış ve bölgeler rehabilite edilerek kente geri kazandırılmıştır. Oyunların 21.yy.'a taşınması ile birlikte yeşil olimpiyatlar düşüncesi ortaya çıkmıştır (Goldmann, 1977: 29). Oyunlar için yapılan hazırlıklarda çevreci malzemeler ve yapım tekniklerinin kullanılmasına, enerji korunumuna, sürdürülebilirliğe dikkat edilmeye başlanmıştır (Güçlü, 2001: 39).

2.3. Uluslararası Spor Organizasyonlarına Ev Sahipliği Yapan Kentler, Spor Organizasyonlarının Yapıldığı Ülkelere Etkileri

2.3.1. Uluslararası spor organizasyonlarına ev sahipliği yapan kentler ve süreç

2.1.3.1. Kentlerin adaylık süreci

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) gibi çeşitli yönetici kuruluşların yönettiği, uluslararası popüleriteye sahip ve farklı ülkelerde düzenlenen dev spor organizasyonlarının düzenlenebilmesi için çeşitli ülkelerin ve kentlerin başvurularına ihtiyaç duyulur. Olimpiyat Oyunları IOC tarafından yönetilir ve şekillendirilir (Köklü, Büyüköztürk ve Çokluk, 2007: 47; Konstantaki, 2008: 71). Aynı zamanda Olimpiyat Oyunları'nı düzenlemek için başvuruda bulunan kentler arasında seçim yapma hakkı IOC'ye aittir. IOC'nin yapacağı seçimi takip eden süreç içerisinde oyunları finanse ve organize etme sorumluluğunun tamamı ev sahipliği hakkını kazanan kente ait olur (Goldmann, 1977: 28).

2.1.3.1.1. Adaylık isteğini oluşturan etmenler

1984 Los Angeles Oyunları'nın yakalamış olduğu ekonomik başarı tüm dünyanın dikkatini çekmiştir. Bu durum 1984'ten itibaren oyunlara ev sahipliği yapabilmek için adaylık başvurusunda bulunan kentler tarafından desteklenmiştir. Atina, Atlanta, Pekin, Londra, Rio de Janeiro, Sydney ve Tokyo kentleri oyunlara ev sahipliği yapabilme hakkını kazanmıştır (Goldmann, 1977: 71; Şebin, 2009: 39). Madrid, New York, Paris, Toronto, Chicago ve İstanbul gibi kentler ise adaylık başvurusunda bulunmalarına rağmen ev sahipliği hakkını kazanamamıştır. 1980'lerden başlayan bu süreçte en önemli gelişme kitlesel bilgi ve iletişim teknolojilerinde atılan hızlı adımlar olmuştur (Güçlü, 2001: 29).

Bu gelişmeler ile birlikte pazarlama ve reklamcılık sektörü büyümeye başlamıştır. Yaşanan teknolojik gelişmeler, sponsorlar ve reklamcılık sektörü ile birlikte, uluslararası ortaklıkların önünü açarak; ortaklıkların büyümekte olan uluslararası ekonomilere giriş yapabilmelerini sağlamıştır (Gürbüz, 2002: 19). İletişim sektöründeki teknolojik gelişmeler sadece şirketlerin yeni pazarlara açılması ile kalmayıp Oyunları dünya genelinde takip edilebilen uluslararası etkinlik haline

dönüştürmüştür. Yayıncılık sektöründe yaşanan gelişmeler ile birlikte Olimpiyat Oyunları'nın yayın hakları üzerinden elde edilen gelirler hızla büyümüştür (Jenkins, 2008: 74). Yayın hakları ve medya anlaşmaları üzerinden elde edilen gelirler IOC tarafından toplanmaktadır. Bu gelirlerin büyük bir kısmı hazırlık sürecinde kullanılmak üzere ev sahipliği hakkını kazanan kentlere verilmektedir (Gürdal, 1987: 21). Dünya'da yaşanan teknolojik gelişmeler ile birlikte dönüşüm geçiren Olimpiyat Oyunları endüstrisi büyümeye devam etmiştir (Hudson, 2003: 19). Ekonomik fırsatların oluşması dünya üzerinde farklı noktadaki kentlerin ilgisini çekmiştir. Oyunlara ev sahipliğiyle gelen olanakları değerlendirmek isteyen kentleri teşvik eden dört ana unsur bulunmaktadır (Huessin ve Saç, 2008: 39).

2.3.1.1.1. Kentlerin itibar kazanması

Kentler arasındaki sıcak para ve yetenekleri bir araya getirme yarışı globalleşme süreci ile birlikte hızlanmıştır. Doğru insanları ve ekonomik gücü elinde tutan ya da bunların ilgisini çekebilen kentler, yer aldığı bölgenin ve hatta dünyanın merkezinde kendilerine yer bulur (Gürdal, 1987: 28). Kentlerin bu kapsamda ön plana çıkabilmesi için sanayi toplumundan sanayi sonrası topluma ve modernizmden post-modernizme geçişi gerekir (Golldmann, 1977: 25). Yani turizm, finans ve teknoloji gibi işkollarının temiz sanayi olarak ortaya çıkması ve bu işkollarının kent içerisindeki insanların yaşamak, çalışmak ve yatırım yapmak isteyeceği çevrenin oluşturulmasında önemli rol oynaması demektir. Olimpiyat Oyunları gibi dev organizasyonlara ev sahipliği yapan kentlerde kentsel dönüşümün hızla ilerleyebilmesi için fırsatlar ortaya çıkar (Şebin, 2009: 17; Miçooğulları, 2004: 47).

Gelişmekte olan yeni iş kolları için yeni mekânlar yaratılmasına olanak tanırken, aynı zamanda da önemini yitirmekte olan sanayi bölgelerinin temizlenmesine vesile olur. Kent içindeki eski ve yeni mekânların dönüşümü ve dev organizasyonlar bir araya geldiğinde gösterişli kamusal mekanlar, kent sahneleri, ortaya çıkar (Güçlü, 2001: 39). Bu tip çalışmalar kamusal alanları hem ürün hem de pazarın bir parçası haline getirerek kentleri dünya sahnesinde daha önemli pozisyonlara ulaştırır ve kentlerin imajını yeniden şekillenmesine yardımcı olur. Olimpiyat Oyunları gibi dev organizasyonlara ev sahipliği yaparak kentlere itibar kazandırma çalışmaları her kent için aynı şekilde ilerlemez (Gürbüz, 2002: 14; Güvenç, 1979: 47).

Çalışmalar oyunlara aday olacak kentlerin sosyal ve ekonomik durumlarına göre farklılık gösterir. Farklılıklar doğrultusunda ortaya konulan hedefler üç başlık altında toplanır. Farklılaşan hedeflerden ilki, az gelişmiş veya gelişmekte olan ekonomilere sahip aday kentlerin kent projesi olarak gerçekleştirilen Olimpiyat Oyunları'nı yeniden yorumlayarak ulusal bir projeye dönüştürmesidir (Hudson, 2003: 39). 1988 Seul Oyunları bu yaklaşımın örneklerindedir. İkinci grupta merkezlerinde eski sanayi bölgeleri yer alan kentler bulunur. Oyunlar ile birlikte spor endüstrisine odaklanılır. Gri alanlardan yeşil alanlara sloganı temel alınır (İçöz, Günlü ve Yılmaz, 2007: 29). Spor eğlencenin ve tüketimin merkezine yerleştirilmesiyle kentlerin kalkınması, sanayi merkezli ekonomiden sanayi sonrası, hizmet odaklı ekonomiye geçilmesi hedeflenir. Üçüncü olarak ise yeterli altyapıya sahip, dünyaca bilinen kentlerin oyunlara ev sahipliği yapma istekleri yer alır (Karaeber and Kluckhohn, 1963: 28; Köklü, Büyüköztürk ve Çokluk, 2007: 49). Bu kentler dünyadaki ekonomik düzen içerisindeki yerlerini vurgulamak ve dev organizasyonları düzenleyebilecek altyapıya sahip olduklarının altını çizmek ister. 2012 Londra Oyunları benzer bir yaklaşımın örneğidir (Konstantaki, 2008: 19).

2.3.1.1.2. Kentsel dönüşüm ve modernizasyon süreci

Coubert'in hayalinde yer alan spor ile gelişen toplum düşüncesinin ancak spor ve kent ilişkisinin bütünlüğü ile sağlanabileceğini ileri sürmüştür. Bu hedefleri doğrultusunda Olimpiyat Oyunları'nın gelişmesi ve ölçeğinin büyümesi için çalışmalarda bulunmuştur (Miçooğulları, 2004: 108). Ondokuzuncu yüzyılda dünya fuarlarının önem kazanmasıyla birlikte kentlere, kent içerisinde belirli bölgelerde odaklanan spor tesisleri kazandırılmaya çalışılmıştır (Golldmann, 1977: 29). Yirminci yüzyıla geldiğinde ise kentlerin kalkınmasında ve itibar kazanmasında rol oynayan dev organizasyonlardan Dünya Fuarları duraksama dönemine girmiştir (Jenkins, 2008: 117; Kissoudi, 2010: 19).

Gold ve Gold'un (2011) belirttiği üzere organizasyonlar sonrasında festival alanlarının kullanım özelliklerinin değiştirilerek kentlere kazandırılması kolay olmamıştır. Aynı durum zamanlar kendine dev spor organizasyonları arasında yer bulan Olimpiyat Oyunları için de geçerli olmuştur. Olimpiyat Oyunları sembolik değerini antik zamanlardan itibaren koruyarak devam etmiştir (Hudson, 2003: 39). Modern

zamanlara gelinmesi ile birlikte oyunlar, kentlerin yeniden yapılanması için önem kazanmaya başlamıştır (Golldmann, 1977: 24).

Munoz'un (2007) ifade ettiği şekilde 1960 Roma Olimpiyat Oyunları ile birlikte dev spor organizasyonları kentsel dönüşüm aracı olarak görülmeye başlanılmıştır. Bu özelliğiyle 1960 Roma Oyunları Olimpiyatlar tarihinde dönüm noktası olmuştur. 1972 Münih Oyunları'nda ise Olimpiyat Köyü, Olimpik Park tasarımının bir parçası olarak görülmüştür. Bu deneme organizasyon temelli kentsel dönüşüme boyut kazandırmıştır (Hazar, 2007: 59; Hudson, 2003: 19). 1992 Barselona Oyunları ise Olimpiyat Oyunları ile birlikte kentsel dönüşüme yeni bakış açıları kazandırmıştır. Barselona örneği sonrasında kentin yapılı çevresinin planlanmasına odaklanılarak bölgesel dönüşüm projeleri üretilmeye başlanmıştır (Huessin and Saç, 2008: 17). Fakir mahalleler, eski sanayi alanları, özelliğini kaybetmiş sahil kesimi gibi arsa değerlerini ve çevresel özelliklerini yitirmiş kentsel alanlar yeni üretilen Olimpiyat Projeleri'nin çıkış noktasını oluşturmuştur (Miçoğulları, 2004: 47). 2000'de Sydney Oyunları'nda ise çevresel sürdürülebilirlik konusunda farkındalık yaratan yeni planlama düşünceleri ortaya konulmaya çalışılmıştır (Şebin, 2009: 25).

Dünya üzerindeki ekonomik ve teknolojik değişimler ile birlikte Olimpiyat Oyunları'nın kentler için önemi artmıştır. Oyunların kentsel kalkınma sürecinde yer alması normalleşmiş ve oyunların hedefleri arasında kendine yer edinmiştir (Gürbüz, 2002: 105). Ancak; politik mücadeleler içerisinde, uzayan tartışmalar ve zorlu planlama süreçleri arasında, kent mekanlarının değişimi kolaylıkla gerçekleşmemektedir. Son yirmi yıldaki Olimpiyat Oyunları incelendiğinde kentlerin oyunlara ev sahipliği yapma isteğinin arkasında modernizasyon, çağdaşlaşma, sürecinin başlatılması ve kentin altyapısının geliştirilmesi yer alır (Güvenç, 1979: 27). Oyunlara ev sahipliği yapma süreci yerel yetkililer için sadece gereken kaynakların güvence altına alınması değildir, aynı zamanda kentsel kalkınma planlarının hızlıca gerçekleştirilmesidir (Gürdal, 1987: 27; Güçlü, 2001: 39). Oyunların varlığı, siyasi sebeplerden ötürü zıt görüşlerin ortaya atılmasıyla engellenen, geciktirilen projelerin gerçekleşmesi için fırsat yaratır (Golldmann, 1977: 25; Güçlü, 2001: 19; Gürbüz, 2002: 41). Tokyo, Seul ve Moskova Olimpiyat Oyunları, ev sahipliği yapan kentlerin beş ve on yıllık kentsel kalkınma planlarının hızlandırılması için bir güç unsuru olmuştur.

2.3.1.1.3. Ekonominin canlandırılması

Olimpiyat Oyunları gibi dev spor organizasyonlarına ev sahipliği yapabilmek için yapılan adaylık başvuruları sırasındaki beklentilerin arasında ağırlıklı olarak ekonomik kalkınma beklentileri yer alır. Beklentilerin oluşmasında 1984 Los Angeles Oyunları ile kentin 225 milyon dolar kar etmesinin önemi fazladır (Gürbüz, 2002: 39). Ekonomik olarak bu kadar başarılı oyun performansının arkasında sağlam mali yönetim ile düşük maliyetli iş modellerinin birlikteliği ve sponsorluk ve yayın hakları anlaşmalarından elde edilen gelirler yer alır (Hazar, 2007: 19). Oyunların tarihinde ilk defa kazanılan göz alıcı ekonomik başarıyı takip eden süreç içerisinde kentler oyunlara ev sahipliği yapabilmek için daha büyük iştahla adaylık sürecine girmeye başlarlar. Yapılan araştırmalar, çalışmalar ve tecrübeler sonrasında oyunların özellikle kentte iş olanakları yaratması ve uluslararası turizm için çekim noktası olarak mal ve hizmet talebi oluşturması hedeflenir (Hudson, 2003: 74). Oyunlar kentlere getireceği ekonomik canlanmanın etkilerini kısa sürede gösterse de, akılcı bir planlama süreci ile oyunların ekonomik getirisi kentlerin geleceğini şekillendirebilir. Olimpiyat Oyunları'na adaylık sürecinde oluşturulan planlar kentlerde sadece spor tesislerinin inşa edilmesi ile sınırlı değildir (Kızılgöl ve Erbaykal, 2008: 59; Şebin, 2009: 71). Oyunlar spor tesisleri ile birlikte kentin altyapı ihtiyacının karşılanması için fırsatlar oluşturur.

1992 Barselona Oyunları sonrasında yaşanan ekonomik gelişmelerin arasında yapılan yatırımlar yer alır. 1992 Oyunları için geliştirilen projeler arasında spor tesisleri ve ulaşım ağı çalışmaları yer alır. Ancak planlamalar sadece bu çalışmalarla sınırlı kalmadan, iletişim ağının geliştirilmesi, yeni ofis binalarının ve konutların inşası, alışveriş bölgelerinin oluşturulması gibi konuları da kapsar (Kraeber and Kluckhahn, 1963: 28). Kent geneline yayılan altyapı çalışmaları uzun süreç içerisinde yabancı sermayenin dikkatini çeker ve kentin ekonomisinde büyüme gerçekleşir. Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yaparak ekonomik yapılanmanın gerçekleşmesi iki farklı süreç ile hayat bulur (Güçlü, 2001: 59). İlk olarak, dev organizasyonların planlaması doğrultusunda gerçekleştirilen spor tesisleri ve ulaşım altyapısı yatırımları kentin gelecekte gerçekleştireceği diğer spor organizasyonları için bekleyen bir altlık oluşturur. Bu şekilde kentler spor ve kültür aktiviteleri üzerinden ekonomik kazanımlar sağlayabilir. İkinci olarak ise, dev organizasyonlar için yapılan dolaylı yatırımlar

sayesinde kent içi ekonomik canlanma yaşanabilir. Toplu taşıma geliştirme çalışmaları, tarihi bölgelerin yenilenmesi gibi oyunları dolaylı yoldan etkileyen yatırımlar yerel halk için daha kalıcı kazanımlar doğurur (Miçooğulları, 2004: 59; Şebin, 2009: 47).

2.3.1.2. IOC ve seçim kriterleri

Pierre de Coubertin Antik Yunan'daki Olimpiyat Oyunları ruhunu canlandırmayı ve daha güzel hayatlar yaşanabilmesini ve daha faydalı toplulukların oluşturulabilmesini mümkün kılacak temel insanı değerleri dünya gençliğine spor aracılığıyla aktarmak istemiştir (Gürbüz, 2002: 29). Olimpiyat Oyunları ve Olimpik Hareket Pierre de Coubertin'in varlığı ve onun Uluslararası Olimpiyat Komitesini kurma hususundaki çabaları sayesinde var olmuştur (Huessin and Saç, 2008: 49). Uluslararası Olimpiyat Komitesi modern olimpiyat oyunlarını yöneten, teşvik eden ve düzenleyen hiçbir devlete ait olmayan kuruluştur. Komite aralarında insani şartların geliştirilmesinin ve spor ve barışın temel insan haklarından olduğunun desteklenmesinin yer aldığı, özünde kişilerin kendilerine ve başkalarına saygı duyma gereksinimi vurgulayan Olimpik değerleri yaymaya çalışır (Hazar, 2007: 48; Hudson, 2003: 19). Kuruluşun ana görevlerinden birisi de Olimpiyat Oyunları'nın nerede düzenleneceğine karar vermektir. IOC tarafından kararın alınabilmesi için adaylık başvurusunda bulunan her kentin bir dizi prosedürden geçmesi gerekir. Sporcular ve oyunlara ev sahipliği yapacak kenti belirleme sürecinde, doğru kararları alabilmesi için birden fazla etmeni irdelemesi gerekmektedir. Adaylık sürecinde gerçekleştirilen tüm hedefler ve çalışmalar kentlerin adaylık dosyalarında ve IOC tarafından gerçekleştirilen aday kentlere gerçekleştirilen ziyaretler ile kayıt altında alınmaktadır (Kızılgöl ve Erbaykal, 2008: 41; Konstantaki, 2008: 109). Adaylık dosyası kentlere kendi tarihlerini, geçmiş ve o anki politik durumlarını, oyunların nasıl finanse edileceğini ve oyunlar kapsamında oluşturulacak altyapının özelliklerini sunabilmek için fırsat yaratır. Oyunlara ev sahipliği yapacak kentin seçim süreci, kentlerin yer aldığı ülkelerde bulunan Ulusal Olimpiyat Komiteleri tarafından başlatılır (İçöz, Günlü ve Yılmaz, 2007: 59; Miço oğulları 2004: 39; Şebin, 2009: 49).

Ulusal komiteler, kentlerin adaylık konusundaki taleplerini, oyunlar için planlamalar geliştirerek IOC'ye iletir. Adaylık dosyası hazırlanarak IOC Danışma Kurulu tarafından değerlendirilmek üzere IOC'ye sunulur. IOC içerisindeki komisyon

adaylık dosyalarını teknik özellikler, çevresel duyarlılık, ulaşım, medya tesisleri, güvenlik, sağlık, toplu taşıma gibi konu başlıkları altında başvuru formatında değerlendirir (Şebin, 2009: 48). Takip eden süreç içerisinde seçim komisyonundan üyeler aday kentleri ziyaret eder. Tüm aday kentlere üyelerin ziyaretleri tamamlandıktan sonra IOC toplanır ve ev sahipliği yapacak kenti seçer (Preuss and Salberg, 2006: 19). Hangi kentin Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapacağına karar verme aşamasında IOC zorlu bir görev ile karşı karşıya kalır. Her seçim aşamasında hazırlanan adaylık dosyası haricinde konular gündeme gelir ve son seçim bu ikincil faktörlerden etkilenir. Kararlar genellikle ülkelerin planlama yetenekleri kadar politik ve ekonomik güçleri göz önünde bulundurularak alınır (Güçlü, 2001: 99). Oy kullanan her IOC üyesi başvurunun kalitesi ile birlikte politik kısıtlamalar, seçim kuralları, kentlerin geçmiş tecrübeleri gibi konuların etkisi altında kalır.

Olimpiyat Oyunları'nın mütevazı spor organizasyonundan dev ölçekli bir projeye dönüşmesi kısa sürede gerçekleşmemiştir. Oyunlar zaman içerisinde, değişken hızlarla ilerleyerek ve gelişerek bugün ki halini almıştır (Golldmann, 1977: 47; Güçlü, 2001: 39). Modern Olimpiyat Oyunları'nın ilk dönemlerinde bütçelerin kısıtlı olmasından ötürü ev sahibi kentlerde genellikle mevcut stadyumlar ve altyapı olanakları kullanılmıştır. Bununla birlikte oyunlar, diğer büyük organizasyonların planlama sürecine dahil edilerek çeşitli yatırımlar yapılmıştır. Yakın zamanlarda oyunların hacminde ve ölçeğinde gerçekleşen büyüme ile birlikte, oyunların planlama süreci zorlaşmıştır (Gürdal, 1987: 52).

2.3.1.2.1. Olimpiyat oyunları'nın yapısal gereksinimleri

Oyunlara dahil edilen spor çeşitlerinin ve sporcuların sayısının artması ile birlikte Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapacak kentlerin yapısal ihtiyaçları da artmıştır (Güvenç, 1979: 25). 1960 öncesinde Olimpiyat Oyunları küçük ölçekli organizasyonlar olmuş ve spor tesislerinin üretilmesinin haricinde kısıtlı bütçeler ile altyapı yatırımları planlanmıştır (Gürdal, 1987: 58). 1960 Oyunları'ndan itibaren ise büyük ölçekli kentsel dönüşüm planları geliştirilmiş ve bölgesel dönüşüm araçları olarak kullanılmıştır. Bazı kentler Oyunları geniş çaplı kentsel kalkınma projesi olarak değerlendirip, bu yönde çalışmalar yapmıştır. Her kentin kendine özel ihtiyaçları olması sebebiyle yatırımların yönleri çeşitlilik gösterir. Bazı kentler önemli miktardaki yatırımı

toplum sağlığı ve evre koşulları standartlarını yükseltmek için kullanmıştır (Golldmann, 1977: 47; Güçlü, 2001: 59; Gürbüz, 2002: 63).

Altyapı yatırımlarının seviyelerinin belirlenmesinde ulusal ve küresel ekonominin durumları da etkili olmuştur. 1980'lerde Amerika'da düzenlenen Oyunlar ile birlikte Olimpiyat Oyunları, zel sektörün pazarlama ilkelerine bağımlı hale gelmeye başlamış ve kentsel altyapı konularına daha kısıtlı imkânlar sunulmuştur. Bazı kentlerde ise Olimpiyat tesislerine yapılacak yatırımın leği siyasi gücün etkisiyle şekillenmiştir (Hudson, 2003: 38). 1936 Berlin Oyunları için planlanan yatırımlar Hitler'in hedefleri doğrultusunda şekillenmiştir. Oyunlar Ulusal Sosyalizm propaganda platformu olarak kullanılmak istenilmiştir (Güvenç, 1979: 26).

Siyasetle, ekonomik koşullarla ve diğer dış etkilerle şekillenen yatırımlar Oyunlar sürecindeki yapısal ihtiyaçların karşılanması için kullanılır. Oyunlara ev sahipliği yapabilmek artan yapısal ihtiyaçlarla birlikte dikkatli planlamaları zorunlu kılar (Hazar, 2007: 107). Kenti ve oyunları merkezine alan yapısal yatırımlar üç ana başlık altında toplanır. Bu başlıklardan ilki, yarışmalar için kullanılacak olan spor tesislerini kapsayan birincil altyapı gereksinimleridir (Huessin and Sa, 2008: 49). Olimpiyat Stadyumu ihtiyacı üzerinden şekillenir ve oyunlarla doğrudan ilişkilidir. Planlama süreci sadece yapının inşa edileceği arsanın seçilmesi ile sınırlı kalmaz. Stadyumlar buldukları yerle kurduğu etkileşim kadar yaratmış olduğu insan akışı ile kentsel planlamanın bir parçası olarak kendine yer bulur (Kızılđl ve Erbaykal, 2008: 47; İçöz, Günlü ve Yılmaz, 2007: 58; Golldmann, 1977: 108; Kraer and Kluckkahn, 1963: 25).

Kent ile ulaşım bağlantılarının planlamaya dahil edilmesiyle birlikte olası insan ve araç yoğunluğunun oluşturacağı sıklıkklılıkların önüne geçilir. Stadyum planlaması yapılırken yapının kullanım sıklığı ve ne kadar alana ihtiyaç duyulduğu da önemlidir. Bu tip etmenleri sorun yaratmayacak şekilde aşabilmenin bir yolu Olimpiyat stadyumlarını Olimpiyat parkları içerisinde zmlemekten geçer (Miçooğulları, 2004: 59). Stadyumların beraberinde getireceği araç park yeri ve sporcuların antrenman alanı ihtiyaçları, farklı işlevlerin bir araya getirilmesiyle Olimpiyat Parkı içerisinde daha verimli şekilde üzülebilir. Stadyumların kentler için diğer bir önemi ise kent içerisinde yaşayan bir anıtsal yapı olarak Olimpiyatların ve spor kültürünün anılarını canlı

tutmasıdır (Hazar, 2007: 58). Oyunlar için ikincil altyapı gereksinimleri ise sporculara, medya mensuplarına hizmet eden tesisleri kapsar. Yarışma tesisleri bu kapsamın dışında kalır. Bu tesisler belirli bir zümreye ait insanların kullanımına sunulduğu için göreceli olarak kamusal kullanıma kapalıdır (Şebin, 2009: 29; Jenkins, 2008: 36). Ayrıca kentin dünyaya karşı olumlu bir imaj yaratmasını sağlayan parklar, dinlenme tesisleri, meydanlar gibi çevresel düzenlemeler de bu kapsamda kendine yer bulur. Üçüncül altyapı gereksinimleri ise oyunlara dolaylı olarak etki eden yatırımlardır. Olimpiyat Oyunları gibi dev organizasyonlar önemli miktarda ulaşım altyapısı yatırımlarına ihtiyaç duyar (Meyer, 2011: 59; Lion and Pitts, 2006: 107).

Sporcuların, seyircilerin ve hakemlerin oyunlar süresince kent içi hareketlerini düzenlemek ve kenti ziyaret edecek olanlara en iyi izlenimi bırakabilmek için ulaşım olanaklarının geliştirilmesi önemlidir (Şebin, 2009: 47). Ulaşım üzerinde planlama yapılırken oyunlar süresince ortaya çıkan kısa dönemli ihtiyaçların karşılanması yanı sıra kentlerin nüfus artışlarının beraberinde getireceği uzun dönemli ulaşım ağı gereksinimlerinin dikkate alınması kentlerin işleyişi için önemlidir (Meyer, 2011: 51; Muzar, 1997: 102). Oyunlara dolaylı olarak etki eden yatırımların arasında spor tesislerine ulaşımı sağlayan bağlantılar, havaalanları, limanlar gibi kentin dışarıya açılan kapıları ile birlikte konaklama tesisleri ve kentin temel altyapı ihtiyaçlarından kanalizasyon sistemi, iletişim ağları da yer alır (Muzar, 2006: 39).

2.3.1.2.2. Olimpiyat oyunları'na hazırlık sürecinde yaşanabilecek problemler

Adaylık süreci başarılı şekilde geçen kentler hızla oyunlara hazırlık aşamasına geçerler. Hazırlık aşamasındaki sabit tarihler sebebiyle hızlı planlama ve uygulama süreci içerisine girerler. Oyunlardan önce kentler, kalkınma programları ve altyapı planlarını tamamlaması için genellikle yedi yıllık bir süreye sahiptir. Hiller'in (2000) de belirttiği üzere Olimpiyat Oyunları'nın sıkı planlama sürecinin iki yan etkisi bulunur. Bunlardan ilki tüm projelerin planlama takviminde belirtilen süre içerisinde tamamlanamamasıdır. 2004 Atina Oyunları örneğinde görüldüğü üzere tesislerin birçoğu oyunlar başladıktan sonra tamamlanabilmiştir.

1968 Mexico City Oyunları'nda ise oyunlar için kullanılması planlanan metro hattı oyunlar tamamlandıktan bir sene sonra kullanıma açılabilmiştir. Diğer etki ise sıkı uygulama takviminin doğurabileceği baskıcı yaklaşımlardır. Klasik planlama süreçleri

ters yüz olur ve hazırlık sürecinde yukarıdan aşağıya doğru planlama süreci yaşanır. 16 günlük organizasyon için hazırlanması planlanan tesisler için IOC'ye verilen sözler yerel yönetimler üzerinde bir baskı yaratır (Preuss and Solberg, 2006: 54). Bu sıkıntıların haricinde kentlerin oyunlara hazırlık süreci içerisinde başka problemler de ortaya çıkabilir. Adaylık sürecinden başarılı olarak çıkmak, ülkelerde yapılan siyasi seçimleri kazanmak ile benzerlik gösterir. Bu sebeple adaylık sürecinde bazı kentler gerçekleştiremeyecekleri sözleri verebilirler (Jenkins, 2008: 39). Beklentilerin yükselmesi ile birlikte sözlerin uygulanmasındaki aksaklıklar veya finansal sorunlar birçok grup ve kişinin hayal kırıklığına uğramasına yol sebep olacaktır. Beklentilerin yükseltilmesi aynı şekilde çevresel konularda da problemler doğurmuştur (Golldmann, 1977: 27).

Adaylık sürecinde büyük bir hırsla verilen çevreci sözler dikkat çekmeyi başarmıştır. Oyunlara hazırlık süresince enerji korunumu, atık miktarının en azda tutulması, pis suyun geri dönüşümü, hava, su ve toprak kalitesinin artırılması gibi hedefler konulmuştur (Preuss, 2006: 49; Muzar, 2006: 59). Bu sözler hazırlık sürecinin kısıtlı zamanı ve yüksek maliyet sebebiyle tam olarak yerine getirilememiştir. Hazırlık sürecinin doğurabileceği diğer bir problem ise planlama sürecinde gözükmeyen maliyetlerdir (Şebin, 2009: 25). 1976 Montreal Oyunları için hazırlanan tesislerin inşaa sürecindeki zorlayıcı teknikler ve planlamadaki eksiklikler planlama sürecinde ön görülemeyen harcamalara sebep olmuştur (Hudson, 2003: 39). Oyunlar sonrasında kent yaklaşık iki milyar dolar miktarında borç ile yüzleşmek zorunda kalmıştır. Adaylık sürecinde verilen sözlerin tutulmaması, çevre duyarlılığındaki eksiklikler ve görünmeyen maliyetler haricinde oyunlara hazırlık süreçleri dışarıdan gelebilecek beklenmeyen olaylardan etkilenebilen kırılğan süreçlerdir (Kızılgöl ve Erbaykal, 2008: 36). 1999'da IOC içinde yaşanan skandallar Sydney Oyunları hazırlık sürecini etkilemiştir. Beklenmeyen kriz ortamları oyunlar için toplum desteğinin oluşturulmasına ve oyunlarla yaşanabilecek eğlenceye darbe vurur (Golldmann, 1977: 47). Siyasi problemler ve uluslararası medyanın kötuleyici haberleri de hazırlık sürecini negatif yönde etkiler (Şebin, 2009: 59).

2.3.1.3. Olimpiyat oyunları süreci

Oyunların sahne aldığı süreç kente en büyük etkinin yapıldığı süreçtir. Aynı zamanda yerel halkın oyunlar sebebiyle en az yükü taşıdığı dönemdir. Oyunların devam ettiği 16 gün süresince kent içerisinde festival ortamı oluşur (Meyer, 2011: 59). Oyunlar süresince ev sahibi kentin insanlarına Olimpiyat Oyunları'na katılımda bulunmak için birçok fırsat sunulur. Bilet alan ya da almayan izleyiciler olarak kentin sokaklarında gerçekleşen maraton, bisiklet yarışları gibi mücadeleleri takip edebilirler (Güçlü, 2001: 41; Muzar, 2006: 69). Gönüllü hizmette bulunarak ya da para alarak Olimpiyatlar için gelen kişileri ağırlayabilirler. Kent sakinleri, kent meydanlarında dev ekranlarla birlikte düzenlenmiş canlı izleme alanları etrafında çok sayıda insan ile birlikte oyunların heyecanını paylaşabilir (Lion and Pitts, 2006: 28). Ayrıca kent sakinlerinin oyunlara katılımı, oyunlar için inşa edilmiş tesislerin oyunlar sonrası süreç içerisinde benimsenmesi için önemlidir.

2.3.1.4. Kentlerde olimpiyat oyunları sonrası süreci

Oyunlara adaylık başvurusunda bulunan birçok kent bu süreci başarılı bir şekilde tamamlayabilmek için oyunların mekânsal gereksinimlerini karşılamaya çalışır. Ancak sadece seçilen tek bir kent oyunlar için hazırlık sürecini tecrübe edebilir. Hazırlık aşaması genellikle 7 yıllık bir süreci kapsar. Hazırlıkların sonunda ise Oyunlar sahnelenmeye başlar ve 16 gün içerisinde tamamlanır (Golldmann, 1977: 28; Güçlü, 2001: 39). Oyunların sona ermesiyle birlikte oyunlar sonrası süreci başlar. Ucu açık bir zamana yayılan oyunlar sonrası süreci çeşitli problemler yaratabileceği gibi birçok fırsat oluşturabilir (Hazar, 2007: 102). Oyunlar ile birlikte kentin yapılı çevresinde kalıcı değişiklikler meydana gelir ve bu değişimler kentlerin sosyal ve ekonomik alanda kalkınmasına temel oluşturur (Jenkins, 2008: 47). Kentleri olumlu yönde etkilemesi beklenen oyunlar sonrası süre, Olimpiyat Oyunları'nın mirası olarak nitelendirilir (Gürbüz, 2002: 36).

Adaylık başvurusunda bulunan kentler genellikle tüm dikkatlerini ev sahipliği hakkını kazanmaya, oyunları planlamaya ve oyunları başarılı bir şekilde tamamlamaya verirler. Ev sahipliği hakkının kazanılmasıyla birlikte Olimpiyat tesislerinin inşa edilmesi temel hedef olarak konulur (Güçlü, 2001: 29). Oyunlar ile birlikte kentin

kalkınmasına imkân sağlayabilecek dolaylı yatırımları ikinci plana atarak, doğrudan oyunlara yönelik yatırımları yürütürler (Gürdal, 1987: 24). Oyunlar sonrası süreçte gereken önemin verilmemesinden ötürü oyunların mirası olarak birçok sıkıntı beraberinde gelir (Huessin and Saç, 2008: 71; Şebin, 2009: 46).

2.3.1.4.1.Olimpik miras

Olimpik miras maddi ve manevi değerlerin tümünü kapsayarak Olimpik hareketin gelişim sürecinde arkasında bıraktıklarıdır. IOC oyunların mirasını, oyunları takip eden süreçte spor tesislerinin ve kamusal gelişmelerin toplumlara ve spor organizasyonlarına devrettikleri değerler bütünü olarak tanımlar (Kızılgöl ve Erbaykal, 2008: 104; Şebin, 2009: 36). IOC'nin tanımı literatürde yer alan ve çeşitli kavramları içinde barındıran diğer miras tanımları arasında oldukça sığ kalır. Miras hakkındaki tanımlamalar kent planlaması ve spor altyapısı gibi en fazla tartışılan yapısal örneklerden daha az tartışılan fiziki olmayan değerlere uzanır (Golldmann, 1977: 27). Az tartışılan miras örnekleri arasında kentsel kalkınma, turizmdeki artış, uluslararası itibarın kazanımı, işgücündeki artış, yerel iş olanaklarındaki artış, kent ekonomisinde yaratılan fırsatlar, yenilenen toplum hareketi, yeni fikirlerin üretimi, kültürel değerlerin kuvvetlenmesi, eğitimdeki fırsatlar, bilgi paylaşımındaki artış yer alır. Kentlere ve kentlilere değer katan örneklerle karşıt şekilde olumsuzluklar taşıyan miras örnekleri de mevcuttur (Güçlü, 2001: 39; Meyer, 2011: 78). İnşaat borçları, gereksiz altyapı yatırımları, yüksek fırsat maliyetleri, kent içi geçici yoğunluklar, kalıcı turist kayıpları, kiralardaki artış, sosyal adaletsizliklerin yaşanması gibi olaylar olumsuz miras örnekleri arasında yer alır (Montreal Olympics, 2013: 29).

Bu tanımlamalar oyunların ardında bıraktıklarının tarih içindeki sürekliliğini ve değişik disiplinlerden ve etmenlerden etkilendiğini gösterir. Planlı yapılaşma sürecine örnek olarak oyunlar için inşa edilen yapıların oyunlar sonrası süreçte dönüştürülerek kent içi turist çekim noktalarından biri haline getirmek yer alabilir. Oyunlara hazırlık sürecinde inşa edilen yapıların bazıları hedeflediği alanı olumlu etkilerken diğer bir alanı olumsuz yöne çekebilir (Golldmann, 1977: 49). Bazı yapılar turizm endüstrisini canlandırırken, doğa koşullarını kötü yönde etkileyebilir. Oyunların mirasının sınıflandırılmasında diğer bir etken olan somut ve soyut değerlerin anlaşılmasında yine turizm odaklı örneklerden yararlanılabilir (Tayga, 1990: 41).

Oyunlar sonrasında kenti ziyaret eden turist sayısı kayıtlar ile değerlendirilirken, kentin imajındaki değişim ile turist çekim noktası haline gelmesi fiziksel olarak anlaşılabilir. Zaman kavramı da mirasın sınıflandırılmasını etkiler (Şimşek, 2001: 59). Mirasın kapsadığı, etkilediği zaman aralığı altyapı çalışmalarında olduğu üzere geniş aralıkları kapsayabilir ya da Olimpiyatlara dahil edilen kültür organizasyonları gibi çalışmalar, festivaller göreceli olarak daha kısa süreli etkiye sahip olabilir (Tek, 2006: 49; Terekli, Katırcı, Heper ve Erkan, 2000: 59). Oyunların mirası ayrıca oyunları özel yapılar tarafından şekillenen mekanlara göre sınıflandırılabilir.

Olimpiyat Oyunları'nın düzenlendiği alan ve çevresi kentin diğer bölgelerine kıyasla itibar ve kentsel yapılaşma açısından daha çok etkilenir. Oyunların mirası konusundaki diğer bir bakış açısı ise oyunların mirasını iki ana başlık altında inceler. Bu başlıklardan ilki sportif mirastır (Yetim, 1996: 26). Oyunlardan geriye kalan sportif mirası sporun tüm alanlarını ele alması ve oyunların başarıyla organize edilmesi, yenilenen ve yeni inşa edilen spor tesisleri, sportif hizmetler ve spor kültürü ile kamuya ve özellikle gençlere oyunların ardından olumlu izler bırakabilmesidir (Şimşek, 2011: 57; Voigt, 2004: 21; Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 27). Diğer ana başlık ise "kent mirası" 'dır. Kent mirası mekansal, ekonomik, sosyal ve kültürel, çevresel, yönetsel, duygusal ve algısal boyutlarda miras kavramını ele alır. Mekânsal miras tesisler ve buldukları alanları, kent altyapısını ve kentin genel kalkınma özellikleri üzerine sorgulamalar yapar. Ekonomik miras üzerine çalışmalar yapılabilecek ek yatırımları, turizmdeki artışı, iş olanaklarındaki sürdürülebilir büyümeyi ve kent pazarlamasını inceler (Yuen, 2008: 71). Engelliler gibi toplumun daha az güçlü gruplarının kente katılımına yönelik yaklaşımlar, eğitim sistemindeki kalkınma programları ve organizasyonun tanınabilirliği üzerine yapılan çalışmalar sosyal ve kültürel mirasın ilgi alanına girer (Andranovich, Burbank and Heying, 2001: 39).

2.3.1.4.2. Olimpik miras ile ortaya çıkan fırsatlar

Olimpiyat Oyunları'ndan geriye kalanların kısa ve uzun dönemli etkileri, yarattığı fırsatlar değişkenlik gösterebilir. Oyunlara hazırlık kapsamında kente kazandırılan stadyumlar incelendiğinde bulunduğu çevre için yaratmış olduğu gürültü kirliliği olumsuz etkiler arasında değerlendirilir (Belek, 2003: 36; Bilgin, 1994: 74). Ancak yapı bulunduğu çevredeki gayrimenkullerin değeri yükselteceğinden bölgede

yaşayanların bazıları stadyum üzerinden kazanımlar yaratabilir. Gayrimenkullerin değerlendirilmesinden zarar görece kitlelerde mevcuttur (Şimşek, 2011: 58). Anlaşıldığı üzere Olimpiyat Oyunları için yapılan planlama ile şekillenen ev sahibi kentlerde oyunlar sonrasında oluşabilecek kazanımlar ve aynı zamanda problemler mevcuttur. Oyunlara ev sahipliği yapan şehirde ulaşım mirası denildiğinde yeni yapılmış ve genişletilmiş yollar ile yeraltı ulaşım sistemleri ifade edilir. Yapılacak çalışmalar ile birlikte kent içi trafik problemleri azaltılır ve vatandaşlara toplu taşımının kullanılması teşvik edilir (Tayga, 1990: 25; Şimşek, 2011: 17).

Ketin ulaşım hatlarının kesiştiği düğüm bölgelerinde aktarma tesisleri kurulabilir. 1964 Tokyo Oyunları hazırlık sürecinde hızlı tren çalışmaları, 1964 Tokyo, 1976 Montreal, 1988 Seul, 1992 Barselona ve 2004 Atina Oyunları hazırlıkları kapsamında kentlerin metro hatları üzerine çalışmalar yapılmıştır (Şimşek, 2011: 39; Terekli, Katırcı, Heper ve Erkan, 2000: 21). Barselona, Atina ve Pekin Oyunlarında kentlere kazandırılan uluslararası havaalanları Olimpiyatlar ile bağlantılı ulaşım altyapısı gelişmeleri arasında yer alır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 30).

2.3.1.4.3. Olimpiyat oyunları sonrasında oluşabilecek problemler

Geçmiş oyunlara ev sahipliği yapan kentlerde görüldüğü üzere kentler sadece oyunların düzenlediği sürece odaklanır ve oyunlar sonrasında meydana gelebilecek problemleri göz ardı eder (Coshman, 2002: 391; Chen and Spoons, 2009: 41). Oyunlardan yaklaşık yedi yıl önce, adaylık sürecinde, oyunların mirası için verilmiş sözler organizatörler tarafından unutulur. Oyunlar sonrasında en sık karşılaşılan problemlerden biri inşa edilen spor tesislerinin kullanılmaz duruma gelmesidir. Sydney örneğinde görüleceği üzere oyunlar için hazırlanmış olan iki Olimpiyat Stadyumu, Avustralya Stadyumu ve Superdome, Olimpiyat Oyunları sonrasında başka organizasyonların ve vatandaşların dikkatini üzerinde toparlayamamıştır (Coshman, 2006: 28). Bu durumun oluşmasındaki en büyük etkenler Sydney'in sınırlı sayıdaki nüfusu ve kentin oyunların mirasını korumadaki başarısızlığıdır (Chen ve Spoons, 2009: 71; Coubertin, 2000: 74).

1956 Melbourne Oyunları'nda ise velodrom ve yüzme havuzu kentin sportif kalkınmasına yardımcı olamamıştır. Velodromda yer alan bisiklet yarışları için kullanılan pist gereken özel ihtiyaçları karşılayamadığı için oyunlar sonrasında

yıkılmıştır (Coshman, 2006: 59). Yüzme havuzu ise bakım masraflarının kentin yüzme kulübü üzerine ağır bir yük bindirmesinden ötürü yeterli bakım çalışmaları hizmetinden faydalanamamıştır. Dolayısıyla zamanla kullanılmaz hala gelmiştir (Şimşek, 2011: 39). 2004 Oyunları'nın düzenlendiği Atina kentinde ise tesislerin oyunlar sonrası kullanımı için planlamada aksaklıklar yaşanmıştır. Oyunlar tamamlanana kadar hiç bir çalışmanın yapılmaması sebebiyle halen atıl durumda bekleyen bir çok tesis tekrar canlandırılmayı veya yıkılmayı beklemektedir. Benzer sıkıntılı durumlar 2008 Pekin Oyunları kapsamında inşa edilen spor tesislerinde de yaşanmıştır (Cooffe, 2011: 39; Chen and Spoons, 2009: 41; Coshman and Hughes, 1998: 26). Pekin'de büyük bütçeler ile uluslararası tanınırlığı olan mimarlar tarafından projelendirilen Olimpiyat Stadyumu ikonik tasarımı ile oyunların sembolüne dönüşmüştür. Hazırlık sürecinde yapılan tüm çalışmalara rağmen, oyunların üzerinden geçen bir yıllık süre içerisinde sadece bir konser, bir opera ve bir futbol karşılaşmasına ev sahipliği yapmıştır (Yetim, 2000: 59). Şu an için sadece turistlerin ziyaretine açılmış olan stadyumun bakımı için gereken para mevcut işletme çözümleri ile karşılanamamaktadır (Toyga, 1990: 47; Şimşek, 2011: 109).

Eğer Olimpiyatlar için hazırlanan spor tesislerinin bakımı için harcanan para, kamu fonundan sağlanmaya devam ederse kentler için farklı sorunlar ortaya çıkacaktır. Stadyumların haricindeki kamu servisleri bu ekonomik kısıntıdan etkilenebilir ve bazı hizmetler tamamen durdurulabilir (Şimşek, 2011: 48; Coshman, 2002: 102). Özetle, Olimpiyatlar ev sahibi kentlerde yenileme ve yeniden yapılandırma kapsamında faydalı olabilirler. Bu değişim sürecinin yaratılabilmesi için genellikle yeni yapıların inşa edilmesi yöntemi kullanılır. Kentsel servis hizmetlerinin ve ekonominin canlanması, iyiye doğru yönelmesi hedeflenir. Ancak gelişmeler kentte yaşananlar üzerinde farklı etkiler doğurabilir (Yetim, 2000: 39; Gold and Gold, 2011: 39). Yeniden yapılan kentlerde büyüyen sosyal eşitsizlikler görülebilir.

2.3.2. Büyük spor organizasyonlarının yapıldığı ülkelere etkileri

Olimpiyatların yapıldığı ülkenin sporu, sporcusu ve gençliğine, spor tesisleri altyapısına, kentin spor dışındaki genel altyapısının ıslahına, ülke ekonomisine, ihracatına, ülkeye yönelen yabancı yatırıma ve ülkenin dünyadaki imaj ve prestijine yaptığı büyük katkılar nedeniyle sadece kentler değil, aslında devletler arasında kıyasıya

ve çetin bir mücadele sürmektedir (Şimşek, 2011: 108). 1988 yılında Güney Kore'de düzenlenen Olimpiyat oyunlarının ülkenin tanıtımı ve dünya insanların pozitif görüşünde önemli rol oynamıştır (Tek, 2006: 29). Benzer durum 2005 Universiade yaz oyunlarına ev sahipliği yapan İzmir için de geçerlidir.

1996 Atlanta Olimpiyat Oyunları ve 100. yıl kutlama organizasyonu için Atlanta'nın muhteşem bir yer olduğu konusunda Uluslararası Organizasyon Komitesini ikna ettik. Atlanta'da 1996 yılında Olimpiyat Oyunlarını düzenlemekle neler kazanılacaktır? Elbette; ekonomik yararlar açıkça görülebilir. Bunlar; 3.5 milyar doların üzerinde bir ekonomik etki, 6 yıllık Olimpiyatlara hazırlanma dönemi içerisinde binlerce iş olanağının belirlenmesi, doğrudan Olimpiyatlara affolunacak milyonlarca dolarlık vergi gelirleri, yeni ve modern spor sahalarının getireceği, paradan daha önemlidir (Evans, 2010: 39; Cashman, 2002: 47).

Oyunlara ev sahipliği yapmamız, bize şehrimizi 170 ülkeden yaklaşık 40 bin atlet, resmi görevli, basın mensubu ve destekleyici personelle tanıtma fırsatını sağlamaktadır (Coshman, 2006: 74; Tayga, 1990: 26). Tüm dünyada Olimpiyatları televizyondan seyredecek olan 4 milyardan fazla insana da bölgemizi tanıtabilecek ve 16 gün sürecek olan yarışmalar süresince ziyaret etmesi beklenen 150 bin insanla bölgemizi paylaşacağız. Olimpiyat oyunları sırasında çalışacak 50 bin gönüllü, dünya ülkelerine misafirperverliğimizi gösterecek ve bu muhteşem kutlamalara katılacak gençler Uluslararası bir perspektif edinecektir (Essey, 2008: 46; Cooffe, 2011: 39).

2.3.2.1. Tesisleşme ve spor tesisleri açısından etkileri

Olimpiyat oyunlarının yapılabilmesi için o şehrin spor tesislerinin yeterli olması veya yeterli hale getirilmesi gerekir. Organizasyonlar ülkeye oyunlar için kullanılmak üzere yeni yapılan ve onarılan tesisler kazandırır (Şimşek, 2011: 39). Oyunların yapılabilmesi için spor tesisleriyle birlikte parklar, bahçeler, oteller, konaklama yerleri, rekreasyon alanları vb. birçok tesise ihtiyaç duyulmaktadır. Olimpiyatlara ev sahipliği yapan ülkenin sporuna, sporcusuna, gençliğine, spor tesisleri altyapısına ve birçok soruna çözüm getireceğinden yalnızca kentler değil devletler arasında da kıyasıya bir mücadele sürmektedir (Coshman, 2002: 49; Davis and Tharnley, 2010: 36).

2.3.2.2. Sosyal gelişim açısından etkileri

Olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapan ülkeler teknolojik, sosyal, kültürel, sanatsal ve turizmle ilgili zenginliklerinin tanıtımını yapma imkânı elde eder. Bununla birlikte Olimpiyat oyunları yarışmalarda görev alan sporcu, eğitici, idareci ve görevliler kadar yarışma dışında kalanlar için de önemli bir tecrübe, görgü ve bilgi artırımını sağlar (Şimşek, 2011: 84). Olimpiyat oyunları demokratik hayat ile siyasi, kültürel, ekonomik ve sosyal yapıyı olumlu etkileyerek halkın gelişmişlik düzeyinde artışlar sağlar. Oyunlar maddi kar olmaktan öte kente ve ülkeye büyük kazanımlar sağlamaktadır (Coshmann, 2006: 49). 1988 Seul Olimpiyat Oyunları'nda 3 ay önce ve 3 ay sonra yapılan uluslararası kamuoyu araştırmasında Güney Kore sanayi mallarına ne kadar güveniyorsunuz sorusuna verilen cevabın oyunlar sonrasında 7 kat arttığı görülmüştür (Yuen, 2008: 41). Bu da ülkenin imajı yanında diğer alanlarda yaptığı olumlu etkiyi en iyi şekilde açıklamıştır.

2.3.2.3. Turizm ve spor turizmi açısından etkileri

Spor turizmi, bugün birçok ülke için önemli bir gelir kaynağıdır. Spor amaçlı ziyaretlerle elde edilen turizm gelirleri bugün toplamın %30'luk kısmını oluşturmaktadır. İngiltere, Almanya, Avustralya gibi ülkeler bugün sporun birçok alanında sahip oldukları tesislerle önemli turizm gelirleri elde etmektedirler (Coshman, 2006: 49; Coshman and Hushes, 1998: 27). Olimpiyatlar, gelişen dünyada insanların merak ve hayal ettikleri ülkeleri görme, gezme ve kültürel açıdan tanıma imkânı veren en önemli spor organizasyonlarından (Şimşek, 2011: 28). Hans Stoessel, Sport und Fremdenverkehr adlı eserinde spor turizmini, spora ilgi duyan kişilerin turizme katılmalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünüdür şeklinde tanımlamıştır (Essing, 2010: 39).

Spor Turizmi Uluslararası Konseyi'nin yaptırdığı ve bu kuruluşun resmi yayın organı Journal of Sport Tourism'de yayınlanan bir araştırmaya göre spor turizminden elde edilen gelirler, dünyadaki toplam turizm aktivitesinin % 32'sini oluşturmaktadır. Bu oran, dünyada elde edilen yaklaşık 476 milyar dolarlık turizm geliri üzerinden hesaplandığında 150 milyar dolarlık bir değere karşılık gelir (Evans, 2010: 39; Gold and Gold, 2011: 36). Spor turizmi öylesine kazançlı bir turizm koludur ki bazı kentler

kendilerini spor kenti olarak tanıtarak, bu alanda altyapı ve üstyapı yatırımlarını arttırmaktadırlar: 1996 Olimpiyatlarına ev sahipliği yapan Seul'a o yıl gelen turist sayısı %10.4 oranında artmıştır (Findling and Kimberly, 2004: 51). 2000 yılında Sydney Olimpiyatları'na ev sahipliği yapan Avustralya'ya da o yıl gelen turist sayısında yaklaşık %10 oranında bir artış olmuştur (Şimşek, 2011: 107). Bu ve benzeri ülkeler spor turizmine ilişkin yatırımlarına Olimpiyatlar sonrasında da devam ederek bu alandaki gelirlerini büyük bir oranda arttırmışlardır. 2008 yılında yapılan Pekin Olimpiyatları'nın açılış törenini yaklaşık olarak 100 bin kişi canlı ve 4 milyara yakın insan da yayıncı kuruluşlar aracılığı ile izlemiştir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 39). Spor müsabakalarını izlemek amacıyla Pekin'e gelen milyonlarca insan organizatör ülkeye milyarlarca dolar turizm geliri ve büyük bir tanıtım şansı tanımıştır (Coshman, 2002: 74; Chen and Spoons, 2009: 71).

2.3.2.4. Ekonomik gelişmeler açısından etkileri

Olimpiyat oyunları pahalı ve masraflı organizasyonlardır. Bu organizasyonu gerçekleştirmek için büyük sermaye ve yatırım gücüne ihtiyaç vardır bu yüksek maliyet nedeniyle gelişimini tam olarak sağlayamayan, ekonomik, sosyal ve siyasi açıdan güçlü bir konuma sahip olmayan ülkelerin bu tür organizasyonlara ev sahipliği yapmasına olanak tanınmamaktadır (Cooffer, 2011: 59; Coshman, 2006: 71). 1896 yılından bu yana her dört yılda bir yapılan Modern Olimpiyat Oyunları 1980'li yıllara kadar organizasyonu yapan kente ve ülkeye katkılarının yanında ülke ekonomisine büyük bir yük getirmiştir (Şimşek, 2011: 109). Olimpiyat Oyunları sponsorluk ve televizyon yayın hakları gelirlerinin 1980'li yıllardan itibaren giderek artmasıyla günümüzde Olimpiyat oyunlarını düzenlemek her yönüyle kentlere ve ülkelere büyük kazanımlar sağlar hale gelmiştir (Gold and Gold, 2011: 47).

Olimpiyat Oyunlarını düzenlemenin karlı iş olduğu 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları sonunda tüm masraflar çıkarıldıktan sonra kente 250 milyon dolar gelir kalması ve oyunların Güney Kaliforniya ekonomisine yaklaşık 3.29 milyardolarlık bir katkıda bulunması üzerine ortaya çıkmıştır (Findling and Kimberly, 2004: 54). Bu durum üzerine 1992 Olimpiyat Oyunları için o dönemde rekor sayılabilecek sayıda altı kent birden aday olmuştur. 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları 156 ülke televizyonu tarafından yayınlanmış ve 287 milyon dolarlık bir televizyon geliri sağlanmıştır

(Coshman, 2002: 48). 1988 Seul Olimpiyat Oyunları 'nı organize eden Güney Kore'nin 1988 yılındaki endüstri malları ihracatı bir önceki yıla oranla %28,3'lük artış göstererek 60,67 milyar dolara ulaşmıştır (Şimşek, 2011: 49). 1986 yılında 2,321 dolar olan kişi başına düşen milligelir, 1988'de 3,728 dolara; yine 1986 yılında 953 milyon dolar olan gayrisafi milli hâsılası, 1988 yılında 1 milyar 561 milyon dolara yükselmiştir (Tayga, 1990: 105). Diğer taraftan Güney Kore 'yi 1988 yılında ziyaret eden turist sayısı bir önceki yıla oranla %23 artış göstererek 2,300.000'e ulaşmış ve ülke ekonomisine 3 milyar 300 milyon dolarlık bir gelir sağlamıştır. Seul Oyunları 1982- 88 yılları arasında 302,000 kişilik ek istihdam yaratarak işsizlik oranının da düşüş göstermesine yol açmıştır (Evans, 2010: 39).

1988 Seul Olimpiyat Oyunları 'ndan üç ay önce ve üç ay sonra yapılan uluslararası kamuoyu araştırmasında; Güney Kore sanayi mallarına ne kadar güveniyorsunuz? sorusuna verilen cevabın oyunlar sonrasında %35'lik artış göstermesi de Olimpiyat oyunlarının ülkenin imajı yanında diğer alanlarda yaptığı olumlu etkiyi en iyi şekilde açıklamaktadır (Coshman, 2002: 41; Coshman and Hugles, 1998: 27; Coubertin, 2000: 109). Diğer yandan Oyunlar, Güney Kore 'de sporun gelişmesine de büyük katkıda bulunmuştur. İlk kez katıldıkları 1948 Oyunlarından 1988 Oyunlarına kadar olan Olimpiyat tarihlerinde toplam 66 madalya kazanmış olan Güney Kore 'li sporcular, kendi ülkelerinde gerçekleştirilen bu oyunlarda 12 altın, 10 gümüş ve 11 bronz olmak üzere toplam 33 madalya kazanarak büyük başarı göstermişler ve oyunlar sonunda madalya sıralamasında 4. sırayı almışlardır (Şimşek, 2011: 104). Seul Olimpiyat Oyunları 160 ülke televizyonu tarafından yayınlanmış ve 403 milyon dolarlık televizyon geliri sağlanmıştır (Cooffe, 2011: 36).

Her şeye karşın Olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapmak, düzenleyici ülke açısından önemli maliyetler getirmektedir. 2008 yılı Pekin Olimpiyatları'nın maliyeti yaklaşık olarak 45 milyar dolar civarında tahmin edilmektedir. Pekin Olimpiyatları'na kadar katılan en büyük maliyet 9 milyar dolar ile Atina Olimpiyatları'na aittir. Olimpiyat maliyetlerinin bu kadar artmasının nedeni ülkelerin bu amaçla yapmış oldukları yatırımlardan uzun süreli gelir beklemeleri ve spor turizmine verilen önemden kaynaklanmaktadır (Gold and Gold, 2011: 36). Çin düzenlediği son Olimpiyatları bir prestij olarak gördüğü için hiçbir maliyetten kaçınmamıştır. Bunun yanı sıra yapılan bu yatırımları ülkenin, sosyal ve kültürel gelişimine de katkı sağlayacağı düşünülmüştür

(Tayga, 1990: 49). Olimpiyat ve benzeri büyük spor organizasyonlarda maliyetlerin büyük çoğunluğu altyapı ve üstyapı çalışmalarına gitmektedir. 2008 Pekin Olimpiyatları'nda kentsel düzenleme harcamaları için yaklaşık olarak 10-11 milyar dolar harcama yapılmıştır (Terekli, Katırcı, Heper and Erkan, 2000: 105; Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 29). Örneğin Beijing havalimanı için alternatif yol olarak kullanılacak Jing Shun-lu yolu, kent yakınlarındaki fakir bir mahallenin tozlu yolu iken, ağaçlar, çiçekler ve süs duvarları ile yeniden yapılandırılmış, bu bölgede oturanlara başka yerlerde ikamet etmelerini sağlamak amacı ile para aktarılmış ve bu sayede yeniden yapılandırma tamamlanmıştır (Coshman, 2006: 19).

Yapılan düzenlemeler çerçevesinde Çin'de trafik düzenleme sistemleri tamamen elektronik hale getirilmiş, 318 km karayolu elden geçirilmiş, internet ve telefon altyapıları yeniden düzenlenmiştir (Terekli, Katırcı, Heper ve Erkan, 2000: 39). Olimpiyat harcamalarının büyük çoğunluğunu oluşturan, yol, metro, havalimanı, spor alanları, kentsel dönüşümler gibi yatırımların yanı sıra reklam, güvenlik vb. harcamalar da vardır. 2008 Olimpiyatlarının güvenlik harcamaları için beyan edilen tutar yaklaşık olarak 1 milyar dolar civarındadır (Yazıcıoğlu ve Erkan, 2004: 105). Pekin Olimpiyatları'nın düzenlendiği 2008 yılında Çin'de yapılan reklam yatırımlarında büyük bir artış gözlenmiş ve pazarın büyüklüğü 186 milyar dolar civarına ulaşmıştır (Tek, 2006: 25). Bununla beraber ülkedeki sponsorluk anlaşmalarının büyüklüğü 3,2 milyar dolara ulaşmış ve Çin'in önemli spor giyim markalarından olan Li Ning firması Olimpiyatlar sayesinde yaptığı yatırımlarla İsveç ve İspanya gibi birçok ülkede lisanslı ürün üretme anlaşmaları imzalamıştır (Yetim, 2006: 47).

Olimpiyatlar sayesinde Çin'in yaklaşık olarak 400 milyar dolar civarında gelir elde ettiği tahmin edilmektedir (Belek, 2003: 108). Gerek yurt dışından Olimpiyatları izlemek için gelenlerin, gerek yurt içindeki insanların yapmış olduğu harcamalar sayesinde ülke genelinde ekonomik bir hareketlenme, bu hareketlenme sayesinde gerek inşaat sektörü, gerek inşaat sektörünün alt bileşenlerinde büyük bir talep oluşmuştur (Bilgin, 1994: 45; Coshman, 2002: 49). Bu genişlemeden en büyük payı alan inşaat sektörünün yanı sıra ülke genelinde otelcilik, hızlı tüketim, promosyon vb. birçok iş kolu önemli gelirler elde etmiştir. Artan talep sonucunda ortaya çıkan istihdam ihtiyacı sayesinde ülke istihdam oranı artmış, ekonominin önemli göstergelerinde olumlu görüntüler oluşmuştur (Şimşek, 2011: 39).

2.3.2.5. Spor ve sporcu açısından etkileri

Olimpiyatlar ülke insanı üzerinde olumlu etkiler yapmaktadır. Sosyo-gelişim olarak bahsedilen bu etkinin, tesis sayısındaki artış ile desteklenmesi sonucunda ülkedeki spor ilgisi artmaktadır (Coshman, 2006: 19). Spor ilginin artması beraberinde sporcu sayısında artışı ve uluslararası yarışmalarda başarıyı getirecektir. Bilindiği gibi, ülkemizde de geçerli olmak üzere, tesis yetersizliğinden dolayı birçok spor dalında ülkeler başarıyı yakalamak bir yana, yarışacak düzeyde sporcu bulmakta bile sıkıntı çekmektedir (Coshman and Hugles, 1998: 45). Olimpiyatlar ülkelerin bu açığını giderdiği için ülkenin sportif gelişimine ve uluslararası sportif başarılarına katkıda bulunmaktadır. Sadece tesis açısından gelişimin desteklenmez Olimpiyat oyunları sayesinde kente ve ülkeye spor kültürü yerleşmeye başlar (Yetim, 2006: 41). Hem aktif katılım açısından hem de seyirciler açısından önemli bir kazanımdır. Olimpiyatların oluşturduğu bilinirlik ve hayranlık duygusu sonucunda kişilerde kendilerini yeni spor alanlarında yetiştirmek ve ispatlamak istemektedir (Gold and Gold, 2011: 49; Findling and Kimberly, 2004: 39).

2.3.2.6. Destekleme faaliyetleri sponsorluk açısından etkileri

Sporun psikolojik, sosyal ve fizyolojik yararlarının hemen herkesçe kabul edilmesinin yanında özellikle 1990'lı yılların başından itibaren ekonomik önemi daha fazla ortaya çıkmış bulunmaktadır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 71; Coshman, 2006: 19). Çok sayıda spor branşının bulunması ve bu branşlarda çok fazla aktivitenin yapılması, sporu ekonomik açıdan dikkate almayı daha fazla gerekli kılmıştır. Özellikle kitle iletişim araçlarının gelişmesi ve yaygınlaşmasına paralel olarak spor yaygınlaşmış ve bunun sonucu büyük ekonomik rakamlar ortaya çıkmıştır (Tek, 2006: 41). İşletmelerin pazarlama uygulamalarındaki çeşitlilik, yeni kavramların kullanımını da beraberinde getirmektedir (Şimşek, 2011: 58).

Sponsor ve sponsorluk kavramları sonzamanlarda ülkemizde de önemli bir faaliyet alanını oluşturmaktadır. Buna karşın sponsorluk faaliyetinin niteliği ve pazarlama boyutu tam olarak her alanda yerleşmiş değildir. İngilizce bir kelime olan sponsorluk; desteklemek, himaye etmek, kefil olmak anlamlarına gelmektedir (Terekli, Katırcı, Heper ve Erkan, 2000: 48; Coshman, 2002: 41). Bir pazarlama kavramı olarak

ele alındığında sponsor kavramını en iyi anlatan sözcük desteklemek, sponsorluğun en açık ifadesi ise destekleyicilik ya da destekleme faaliyetleridir. Diğer destekleme faaliyetlerinden ayırımını ortaya koyabilmek amacıyla literatürde ticari sponsorluk ya da örgütsel sponsorluk olarak da anılan destekleme faaliyetleri şöyle tanımlanmaktadır. Örgütsel destekleyicilik, işletmenin olağan faaliyetlerinin doğrudan bir parçası olmayan, ancak işletmenin katılmakla ticari faydalar sağlayabileceği olaylara ya da faaliyetlere finansal ya da materyal destek sağlamasıdır (Cooffe, 2011: 59). Destekleyicilik, belirlenmiş amaçlara ulaşmak için destekleyen ve desteklenen arasında yapılan ve karşılıklı faydalar sağlayan bir iş düzenlemesidir. Destekleme faaliyetleri ise toplumsal fayda sağlamasına rağmen işletmelerin kendi çıkarlarına yönelik ticari fayda sağlama potansiyeli de taşıyan bir faaliyet türüdür (Belek, 2003: 54). Günümüzde destekleme faaliyetlerinin beş ana alanı kapsadığı görülmektedir. Spor, bu alanlar içinde en fazla desteklenen faaliyet türüdür (Bilgin, 1994: 104). Spor faaliyetlerinin desteklenmesi, Sanatsal faaliyetlerin desteklenmesi, Çevre koruma ve dernek faaliyetlerinin desteklenmesi, Eğitimin desteklenmesi, Medya alanının desteklenmesi, Sponsorluk uygulamalarından eğitim, kültür, sağlık gibi kurumların yanı sıra, spor da kendine düşen payı almaya başlamıştır (Cresciani, 2008: 39; Coshman, 2002: 36; Coubertin, 2000: 105).

Spor sponsorluğu ile ilgili çalışmalar, Türkiye’de sporun gelişmesi ve yaygınlaşması adına bu yöndeki çalışmaların hız kazanmasına neden olmuştur. Spor sponsorluğu çeşitli şekillerde olabilmektedir (Şimşek, 2011: 39). Spor Takımlarının Sponsorluğu, Spor Organizasyonlarının Sponsorluğu, Bireysel Sporcuların Sponsorluğu, Spor çok geniş kitleleri kapsayabilen bir faaliyet olduğu için destekleyen işletmelerin büyük ilgisini çekmektedir (Terekli, Katırcı, Heper ve Erkan, 2000: 39). Olimpiyat oyunlarının, futbol kupalarının, tenis turnuvalarının desteklenmesi gibi çeşitli örnekler görülmektedir. Destekleme faaliyetlerinin ilk görüntüleri eski Yunan ve Roma uygarlıklarına değin uzansa da çağdaş anlamda ticari güdülerle yapılan destekleyicilik yeni bir kavramdır. Radyonun icadıyla, bu yüz yılın başında bazı destekleyici faaliyetler görüldüyse de bugünkü anlamıyla 1960’ların sonlarına doğru ortaya çıkmıştır (Yetim, 1996: 58). Çok hızlı yayılan bu faaliyet için 1987 yılında dünyada 4.1 milyar dolar harcama yapıldığı tahmin edilmektedir. Destekleme faaliyetlerinin son yıllarda bir pazarlama faaliyeti olarak artışı şu nedenlere bağlanmaktadır. Sigara ve alkole ilişkin

hükümet politikaları, Reklam ortamının artan maliyeti, Destekleme faaliyetlerinin başarısının kanıtlanması, Artan boş zamanların yarattığı yeni fırsatlar, Desteklenen olayların medyada geniş yer kaplaması, Geleneksel reklam ortamlarındaki verimsizlik Destekleme faaliyetleri işletmelerin çeşitli iletişim amaçlarına ulaşmalarında önemli bir araçtır (Erten and Chalkley, 2003: 59).

Destekleme faaliyetleriyle gerçekleştirilebilecek amaçlar ve sağlanabilecek faydalar şöyle özetlenebilir. Destekleme faaliyetleri halkın destekleyici hakkında sahip olduğu imajı etkiler. İyi yönetilmiş bir destekleme faaliyeti bir işletmenin, dolayısıyla da ürünlerin algılanış biçimini geliştirebilir (Yetim, 2000: 59; Coshman, 2002: 10). Destekleme faaliyetlerinde satışa yönelik bir pazarlama çabası olmaktan öte, tüketmeyi imaj oluşturarak farklılaştıran bir iletişim faaliyetidir. İşletme imajının değiştirilmesi destekleme faaliyetinin ana amaçlarından biridir. Örneğin; bir Amerikan firması olan Gillette geleneksel bir İngiliz sporu olan kriketi destekleyerek, taşıdığı Amerikan imajını silebilmiştir (Coshman and Spoons, 2009: 41). Pepsi ise Michael Jackson ve Tina Turner konserlerini destekleyerek daha genç imajı yaratabilmiştir. Destekleme faaliyetinin işletme düzeyinde amaçlarından biri de işletmenin farkına varılma oranını artırmaktır.

Canon firması İngiltere futbol liginin üç yıl destekleyerek İngiltere’de farkına varılma oranını %18,5’ den %79’a çıkarabilmiştir (Coybertin, 2000: 39). Büyük ölçekli destekleme faaliyetleri, işletme hakkında büyüklük, finansal güç, uluslararası statü gibi prestij değerlerinin kanıtıdır. Yeterli finansal kaynaklara sahip olmayan bir işletme büyük ölçekli faaliyetleri de destekleyemeyecektir. Destekleme faaliyetleriyle işletmeler ve ürünler varlıklarını genel olarak medyada, özel olarak da televizyonda duyurma şansını elde eder. Philip Morris’in Parlement Superband konserleri bu konuda örneklerden biridir (Şimşek, 2011: 52; Tek, 2006: 39). Destekleme faaliyetleri işletmeye çok çeşitli kitlelerle iletişim kurma fırsatı verir. Bu kitleler işletmenin mevcut ve potansiyel müşterileri, işletmeye girdi sağlayanlar, iş görenler, genel halk, yerel halk, toplumdaki fikir liderleri, iş dünyası ve hissedarlardan oluşmaktadır (Voight, 2004: 38; Coshman, 2006: 41; Chen and Spoons, 2009: 108).

Destekleme faaliyetlerinin etkileri sadece işletmeler bazında düşünülmemelidir. İşletmelerin bu faaliyet için sağladıkları kaynaklar bir sanat olayının

gerçekleştirilmesini, büyük spor organizasyonlarının yapılabilmesini sağlamaktadır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 58). Dolayısıyla sanat ve spor faaliyetlerinin gelişimine katkıda bulunarak, toplumsal bir fayda sağlamaktadır. Spor organizasyonunun sponsorluğunu yapan bir kuruluş ya kendi adıyla bir spor faaliyeti düzenlemekte ya da ulusal veya uluslararası bir faaliyete sponsor olarak katılmaktadır (Coshman, 2006: 58). Bu tip sponsorlukların maliyeti yüksektir ve genellikle büyük kuruluşlar tarafından sponsorluğu yapılan bu olaylarda amaç geniş bir kitleye ulaşmaktır. Olimpiyatlar gibi büyük organizasyonlar sadece reklam veya televizyon yayın haklarından sağlanan gelirlerle yapılamamakta, bunların yanındatop sponsorlar olarak adlandırılan esas sponsorlarla birlikte diğer sponsorların yaptığı katkılarla gerçekleştirilmektedir (Şimşek, 2011: 104; Tek, 2006: 69; Coshman, 2002: 29).

2.3.3. Uluslararası Büyük Spor Organizasyonları Örnekleri

Her dört yılda bir yapılan Olimpiyatların hazırlık çalışmaları daha önce yapılmış Olimpiyat organizasyonlarının deneyimleri ışığında yapılmaktadır. Oyunlardan sonra yapılan değerlendirmeler ve yayınlanan raporlar bu çalışmalara yol gösterici nitelikte olmaktadır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 39). Bu raporlar doğrultusunda bazı Olimpiyat oyunları organizasyonu ve sağlık çalışmaları ile ilgili bilgiler verilecektir.

2.3.3.1. 2008 Beijing (Pekin) olimpiyatları

2008 Yaz Olimpiyatlarına ev sahipliği yapan Çin'in Beijing kenti, Olimpiyat oyunları ile birlikte büyük bir değişim yaşamıştır. Bu değişim gerek ekonomik, gerek sosyal, gerekse de kültürel boyutta olmuştur. Çin Hükümetinin Olimpiyat oyunlarını dünya üzerinde büyük bir reklam ve güç gösterisi olarak görmesi, büyük yatırımları ve değişimleri beraberinde getirmiştir (Yuen, 2008: 39). Olimpiyatlarla ilgili ekonomik verilerin yer aldığı Beijing Olimpiyat raporu Brunet ve Xinwen tarafından düzenlenmiştir (Yetim, 2000: 45). Yapılan yatırımlar bölgenin altyapı ve şehir düzeni özelliklerini geliştirirken ekonomik büyümeyi de beraberinde getirmiştir. Yapılan analizlerde 1990'lı yıllarda ortalama %1.3'lük gayri safi büyümeye sahip olan bölge son beş yılda ortalama olarak %12.1 büyüme göstermektedir (Belek, 2003: 59; Bilgin, 1994: 41). Büyüme oranında var olan bu büyük artış devlet yatırımlarından, ekonomik

beklentilerden ve Olimpiyat oyunlarının sağladığı bilinirlikten kaynaklanan turizm gelirlerinden kaynaklanmaktadır (Şimşek, 2011: 28).

Gerek yurt içinden gerekse yurt dışından bu amaca yönelik birçok yatırım yapılmaktadır. Çin Hükümetinin Olimpiyat oyunlarının açılış törenleri için yaptığı büyük harcamalarının önemli bölümünü yayın haklarının dünya genelinde satışından sağladığı bilinmektedir (Coshman, 2002: 59). Olimpiyat oyunlarının yapılmış olduğu bölgeye sağladığı ekonomik katkı yukarıdaki tanımlamalarda açıkça görülmektedir. Sağlanmış olan bu ekonomik katkı beraberinde sosyal ve kültürel gelişimi de getirmektedir (Tayga, 1990: 25). Yapılan alt ve üst yapı yatırımları, sporcuların ve halkın bilinçlenmesine ve gelişmesine yönelik yapılan harcamalar bu gelişimlerin en büyük kaynaklarıdır (Coshman, 2006: 59). Yeni ulaşım yollarının yapılması konaklama alanlarının arttırılması, spor alanlarının çoğaltılması, iletişim ağlarının geliştirilmesini amaçlayan çalışmalar bölgenin sosyal ve kültürel gelişimine büyük katkı sağlamaktadır (Tayga, 1990: 71).

Olimpiyat oyunlarına yönelik Beijing Bölgesi'nde yüzlerce kilometrelik demiryolu, raylı sistem ve karayolu yatırımları yapılmış bununla beraber akıllı trafik sistemleri geliştirilmiştir (Cooffe, 2011: 74; Coubertin, 2000: 39). Çin Ulusal İstatistik Kurumu'nun verilerine göre 2008 yılına kadar Olimpiyat oyunlarına yönelik 1041 km² yüzölçümü büyüklüğündeki bölgeye raylı sistem yatırımları yapılmıştır (Şimşek, 2011: 28). Bölgeye yapılmış olan bu büyük çaplı raylı sistem projelerinin yanı sıra yüzlerce kilometre uzunluğunda karayolu, akıllı trafik sistemleri, konforlu taşıma sistemleri gibi birçok yatırım yapılmıştır. Teknolojiye ait olan bütün gelişmeler takip edilmiş, internet bağlantı hızı ve kapsama alanı gibi özellikler geliştirilmiş, 3G gibi yeni nesil teknolojilerin kullanımına yönelik altyapı çalışmaları yapılmıştır. 2008 yılı yaz Olimpiyatlarına ev sahipliği yapmanın getirmiş olduğu bilinirliğin yanı sıra, Olimpiyat oyunlarına yönelik olarak yapılan spor kompleksleri, Olimpiyat bölgesine yapılan çevresel yatırımların hepsi bölgenin turizm açısından kalkınmasına katkıda bulunmuştur (Tayga, 1990: 45; Tek, 2006: 13). Gerek yurt içinden gerek yurt dışından birçok turist Olimpiyat öncesinde, Olimpiyatlar sırasında ve Olimpiyatlar sonrasında bölgeyi ziyaret ederek önemli turizm gelirinin kazanılmasını sağlamıştır (Yetim, 1996: 47; Coshman, 2002: 48).

Olimpiyat yatırımlarının geri dönüşünün en fazla sağlandığı oyunlar döneminde ve oyunlar sonrası dönemde turizm sektöründe ortaya çıkan bu artış bölge için oldukça önemli bir gelir kaynağıdır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 59). Turizm sektörünün gelişmesi ve bölgeye gelen turist sayısındaki artış bölgeye yönelik yeni yatırımları da yanında getirecektir. Bu sayede uzun süreli ve kalıcı bir gelişim sağlanmış olacaktır. Yapılmış olan yatırımlar ve bu yatırımların sonucu olarak ortaya çıkan ekonomik, sosyal ve kültürel gelişim sayesinde bölgede daha çok sayıda başarılı sporcular yetiştirilerek daha üst düzeyde sportif başarılar sağlanabilecektir (Yetim, 1996: 25; Coshman, 2002: 71).

2.3.3.2. 2004 Atina olimpiyatlarının ekonomik yönü

Atina Olimpiyat oyunlarının son maliyet rakamları 11,6 milyar dolar ile tahminlerin en az 3,1 milyar dolar üzerinde olduğu açıklanmıştır. Bunda zamanında bitirilemeyen ve son dakikaya kalan inşaat maliyetlerinin ve artan güvenlik önlemlerinin neden olduğu bildirilmiştir (Coshman, 2006: 39). Terör tehdidinin artması Amerika Birleşik Devletleri'nin ekgüvenlik gereksinimleri nedeniyle güvenlik giderleri ikiye katlanarak 1,7 milyar dolar ile 2000 yılında yapılan Sydney Oyunlarındaki güvenlik harcamalarının 4 katına ulaşmıştır (Coshman and Spoons, 2009: 82). Turizm gelirlerinin de düşük olduğu ve oda doluluğunun istenen düzeye ulaşamadığı, turistler için ayrılmış odaların bir kısmının boş olduğu bildirilmiştir. Tüm bu maliyetlere yeni ulaşım yatırımları ve birçok altyapı giderleri eklendiğinde çok daha fazla olacaktır (Şimşek, 2011: 108). Bunun bedelini Yunan halkı ödeyecektir. Önceki dönem bütçelerine yansıtılamayacağından ancak sonraki senenin bütçesine yansıtılabilir. Bu rakamlara Paralimpiyat oyunlar bütçesinin ve organizasyon bütçesinin de eklenmesi ile bütçenin gerçekçi olacağı söylenebilir (Gold and Gold, 2011: 24).

2.3.3.4. 2000 Sydney olimpiyat ve paralimpiyat oyunları sağlık hizmetleri

Sydney'de 2000 yılında yapılan Olimpiyat Oyunlarında verilen sağlık hizmetlerine ait rapor sağlık hizmetlerin planlama ve sunumundaki kapsamlı çalışmaları ve önemini göstermektedir (Grootton and Preuss, 2008: 41; Güler, 2010: 39). Benzeri spor organizasyonlarındaki sağlık hizmetlerinin boyutunu göstermek açısından yol göstericidir. Sağlık Bakanlığı 1997'de Olimpiyat Sağlık ve Tıp Çalışma Grubu

tarafından da kabul edilen stratejik plan hazırlamıştır (Güler, 2010: 39). Bu çalışmalar planlama ve eylemsel dönem olmak üzere iki bölümde incelenir.

Olimpiyat Sağlık ve Tıp Çalışma Grubu kapsamlı planlama çalışmalarına ise 1994 yılında başlamıştır (Hutton, 2001: 39; Hiller, 2006: 84; Güler, 2010: 26). Planlama çalışmaları, genellikle Olimpiyatlara katılan ülkeler kendi sağlık ekiplerini de getirirler. Bu ekiplerin çalışmalarını ve akreditasyonlarını kolaylaştırmak için çalışmalar yapılmıştır (Hutton, 2001: 39). Oyunlar dönemindeki sağlık hizmetlerinin daha etkin sunulabilmesi için profesyonel sağlık çalışanlarının akreditasyonu ve gıda güvenliği konuları için yasal değişiklikler ile gıda güvenliğini tehlikeye sokacak risklere karşı gıda alanında ilgili yasalar uyarınca düzenlemeler yapılmıştır (Grotton and Preuss, 2008: 51). Hastane hizmetlerinin finansmanının devlet tarafından karşılanması kararlaştırılmıştır. Organizasyon komitesi tarafından hastanelerden sağlık hizmeti alabilecek olan kişi sayısı Mart 1999 itibarı ile yaklaşık 39.910 kişi olarak listelenmiştir (Güler, 2010: 105).

Başlangıçta kısmi zamanlı çalışan görevliler son 5 yıl tam gün çalışmışlardır. Afet hazırlık planlamaları hükümetin ilgili birimleri ile iş birliği içinde yürütülmüştür. 1992 Barselona oyunlarından sonra gündeme gelen büyük gemilerin yüzen otel olarak kullanılması söz konusu olmuştur. Bu da sağlık hizmetlerinde farklı bir çalışma alanı oluşturmuştur (Hutton, 2001: 28). Verilerin toplanması, sağlık hizmetlerinden, afet kontrol merkezinden, ambulans hizmetlerinden ve olimpiyat hastanelerden gelen veriler sağlık koordinasyon merkezi ve Olimpiyat koordinasyon merkezi yönetimine iletilmektedir. Tüm birimlerden gelen veriler hızlı ve güvenilir bir intranet sistemi ile çevrimiçi raporlama ile Olimpiyat takip sistemine aktarılmaktadır (Goldmann, 1997: 28; Güçlü, 2001: 36). Oyunlar süresince her gün sabah saat sekizde günlük veriler toplanmakta saat on birde günlük sağlık raporu oluşturulmaktadır.

Son 24 saatin özeti, bulguların gidişatı ve önemli noktaları, ana veriler, ilgili bilgiler bu raporda yer almaktadır (Güvenç, 1979: 45). Günlük rapor saat 12'de Olimpiyat genel izleme birimi tarafından değerlendirilmiştir. Başkan tarafından 14.00'deki toplantıda ele alınmıştır. Buna göre bir sonraki 24 saatin öncelikleri belirlenmiştir (Şebin, 2009: 48). Olimpiyat planlama birimleri çalışanları bu hizmetlerin temelini oluşturan sonuç verilerini ve planlamaları ilgili yerlere göndermektedir (Güçlü,

2001: 39; Jenkins, 2008: 58). Bir başka grup da medya ile ilişkileri yürütmek üzere rapor hazırlamaktadır.

3. GEREÇ ve YÖNEM

3.1.Araştırmanın modeli

Bu araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu tarama modeli, “iki ya da ikiden çok sayıda değişkenler arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleri” şeklinde tanımlanabilir (Karasar, 2007). Araştırmada Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini belirleme konusunda durum tespiti yapılacağından dolayı betimsel nitelik taşımaktadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmanın evrenini uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla yerel halk meydana getirmektedir. Çalışmada, evren sayısının fazla olması ve evren içerisindeki kişilere ulaşmada gerekli olan zaman, maliyet unsurlarının kısıtlı olması sebebiyle evreni temsil edebilecek örneklem belirlenmesi gerekli olmuştur. Belirlenen evren içerisinde basit tesadüfî örnekleme yöntemine göre seçilen yerel halktan kişilere anketler uygulanmıştır.

3.3.Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi

Araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturmak amacıyla ilgili alan-yazın incelenmiştir. Veri toplama işleminde anket tekniği kullanılmıştır. Alanyazın ve teorilerin araştırılmasında birincil ve ikincil kaynaklardan yararlanılmıştır. Yapılan araştırmalar neticesinde, uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını olumlu ve olumsuz etkileri hakkındaki düşüncelerini ifade edebilmesi ve araştırma verilerinin toplanabilmesi için Jie ve Yan (2010) tarafından geliştirilen Mega Organizasyon Etkisi Ölçeğinin (Mega Event Impact Scale) kullanılmıştır.

3.4. Sosyo - Demografik Veri Formu

Sosyo demografik veri formu, alan yazında incelenerek ve çalışmanın amacına uygun sorular seçilerek oluşturulmuştur. Bu form örneklem grubunun cinsiyet, yaş, meslek grubu, gelir durumu ve kaç yıldır ikamet ettikleri bilgilerini belirten sorulardan oluşan bir formdur

3.5. Mega Organizasyon Etkisi Ölçeği

Mega Organizasyon Etkisi Ölçeği 8 boyuttan ve 36 ifadeden oluşmaktadır. Bu ifadeler ekonomik yararlar, turizm altyapı gelişimi, şehir imajını geliştirme ve sağlamlaştırma, kültürel çatışma, kültürel değişim, çevresel ve kültürel koruma, Ekonomik yararlar ve sosyal ve çevresel problemlerini ölçmek için hazırlanmıştır. Ölçeğin test tekrar test güvenilirliğinin en düşük korelasyon değeri 0,58 olarak hesap edilmiş ve en yüksek korelasyon değeri de 0,88 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğin iç tutarlık güvenilirlik katsayısı da 0,917 olarak hesaplanmıştır. Şimşek'in çalışmasında elde ettiği bulgulara bakıldığında faktör maddelerinin iç tutarlık güvenilirliğinin 0,50 ile 0,85 aralığında değişim gösteren madde-toplam korelasyon sayısı elde edilmiştir.

Bu çalışma kapsamında ise, faktör analizi yapılmış ve bulgular elde edilmiştir. Elde edilen bu boyutlar; ekonomik yarar, turistik tesisler, uluslararası tanıtım, Ekonomik yararlar, çevresel ve kültürel koruma, sosyal ve çevresel problemler ve kültürel değişim olarak ifade edilmiştir. Ayrıca, ölçekte 5 ifade düşük değerlerde görülmüş ve çıkartılmıştır. Yerel halk tarafından cevaplanması istenilen bireysel özelliklere ilişkin anket sorularında farklı seçenekler kullanılmış ve kişilerin kendilerine uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Bireysel özelliklere ilişkin soruların dışında kalan ifadeler için de 5'li Likert Ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte yer alan sayısal olmayan ifadelerin gruplandırılıp değerlendirmeye tabi tutulabilmesi için likert ölçek kullanılmıştır. 5'li Likert Ölçek, Tamamen Katılmıyorum, Katılmıyorum Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, Katılıyorum, Tamamen Katılıyorum şeklinde yer alan ifadelerden meydana gelmiştir.

Tablo 3 1. Ölçek maddelerine ait faktör analizi

Sorular	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7
Şehrin yol durumunun gelişmesine katkı sağladı.	,68						
Yeni iş fırsatları oluşturuyor.	,77						
Şehrin ekonomik durumuna katkı sağlıyor.	,72						
Şehrin gelişmesine katkı sağlıyor.	,81						
Şehre yatırım yapılmasına katkı sağlıyor.	,76						
Devlet gelirinin artışına katkı sağlıyor.	,80						
Şehir halkının yaşam şartlarını geliştiriyor.	,75						
Şehrin güzelleşmesine katkı sağlıyor.		,66					
Alışveriş tesislerinin artışına katkı sağlıyor.		,71					
Sosyal etkinliklerin artışına katkı sağlıyor.		,65					
Temizlik tesislerinin artışına katkı sağlıyor.		,58					
Turistlere hizmet eden tesislerin artışını katkı sağlıyor		,60					
Şehrin altyapı gelişimini hızlandırdı.		,59					
Dünyanın Erzurum'dan haberdar olma fırsatını artırıyor.			,48				
Şehrin uluslararası imajını geliştiriyor.			,54				
Şehrin uluslararası tanıtımını kuvvetlendiriyor.			,61				
Şehrin diğer uluslarla uyumuna katkı sağlıyor.			,45				
Topluluk ruhunun kuvvetlenmesine katkı sağlıyor.			,51				
Kültürel değişime katkı sağlıyor.				,47			
Diğer kültürlerle deneyim fırsatı sağlıyor.				,50			
Diğer kültür ve toplumların daha iyi anlaşılmasını sağlıyor.				,52			
Ziyaretçiler çevreyi rahatsız etti					,66		
Trafik problemi arttı.					,59		
Doğal çevre ve manzara zarar gördü.					,71		
Yerel eko sitem zarar gördü.					,61		
Yerel kültürün korunmasına katkı sağladı.						,63	
Doğal kaynakların korunmansa katkı sağladı.						,59	
Kültürel çatışma ortaya çıkarttı.							,56
Yerel halkın geleneksel yaşam stilini etkiledi.							,59
Yerel kültürün gelişimini etkiledi.							,60

*0,40 altındaki maddeler dikkate alınmamıştır.

Tablo 2.1' de, ortaya çıkan faktörlerle özgün ölçeğin boyutları karşılaştırıldığında, birinci faktörün “ekonomik yararlar” boyutuyla, ikinci faktörün “turizm altyapısının gelişimi” boyutuyla, üçüncü faktörün “şehir imajını geliştirme ve sağlamlaştırma” boyutuyla, dördüncü faktörün “kültürel değişim” boyutuyla, beşinci

faktörün “sosyal ve çevresel problemler” boyutuyla, altıncı faktörün “çevresel ve kültürel koruma” boyutuyla, yedinci faktörün “kültürel çatışma” boyutuyla uyduğu ve bu boyutlarla adlandırılabilen görülmüştür. Birden fazla faktör altında yer alan, faktör yük değeri 0.40’ın altında olan maddeler işleme alınmamıştır. Dolayısıyla, yapılan faktör analizi sonucu özgün ölçekte ekonomik yararlar, şehir imajı, Ekonomik yararlar boyutlarından bir ve sosyal ve çevresel problemler boyutundan altı soru çıkarılmıştır. Mega organizasyon Etkisi Ölçeği’nin 31 maddeli formunun geçerliği, alt boyut korelasyon bağıntısı ile de incelenerek korelasyon değerleri Tablo 3-2. de verilmiştir.

Tablo 3 2. Mega Organizasyon Etkisi Ölçeği’nin Boyutlarının Korelasyon Bağıntısı Değerleri (31 Madde)

BOYUTLAR	1	2	3	4	5	6	7
1. Ekonomik yararlar	-						
2. Turizm altyapısının gelişimi	,47**	-					
3. Şehir imajını geliştirme ve sağlama	,39**	,64**	-				
4. Kültürel değişim	,38**	,37**	,39**	,45**	-		
5. Sosyal ve çevresel problemler	,61**	,54**	,48**	,67**	,59**	-	
6. Çevresel ve kültürel koruma	,34**	,37**	,45**	,57**	,68**	,57**	-
7. Kültürel çatışma	,47**	,58**	,56**	,44**	,42**	,69**	,54**

Tablo 2.2’de görüldüğü gibi, boyutlar arasındaki korelasyonlar 0.34 ile 0.69 arasında değişmektedir. En düşük ilişki “ekonomik yararlar” ile “çevresel ve kültürel koruma” boyutları arasındadır (0.34). En yüksek ilişki ise “sosyal ve çevresel problemler” ile “kültürel çatışma” arasındadır (0,69). Tüm faktörlerde pozitif yönde orta düzeyde ilişki saptanmıştır. Boyutlar arasındaki korelasyonun orta düzeyde olması, boyutların birbirinden bağımsız olduğunu ve faktör yapısını desteklediğini, boyutlar arasında korelasyonun yüksek olması ise bu yapıların birbiri ile ilişkili olabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla, boyutlar arası korelasyonların 0,65’in altında olması korelasyonun orta düzeyde olduğunu ve boy birbirinden bağımsız olduğunu göstermektedir.

Korelasyonel araştırmalarda değişkenler arasındaki ilişki, farklı tırdeki değişkenler için farklı teknikler kullanılarak hesaplanan bir korelasyon katsayısı ile gösterilir. Bu katsayı +1 ile -1 aralığında değişen bir değer alır. Katsayının pozitif olması bir değişkende artış meydana geldiği zaman diğer değişkende de artış olduğunu, negatif olması ise bir değişkende artış görölürken diğerinde azalma meydana geldiğini göstermektedir. Korelasyon katsayısının ± 1 olması mükemmel bir ilişkiyi, 0 olması ise iki değişken arasında hiç ilişki olmadığını gösterir. Katsayı 0,30'dan küçük ise ilişkinin zayıf, 0,30 ile 0,70 arasında ise orta düzeyde, 0,70'den büyük ise yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Bir korelasyon katsayısının yorumlanmasında katsayı değeri dışında istatistik anlamlılık ve açıklanan varyans değerlerine de bakılır. Katsayının anlamlılığının hesaplanması örnekleme büyüklüğünden etkilenir ve araştırmacının yorum yaparken anlamlılığı dikkate alarak esnek olmasını gerektirir. Korelasyon katsayısının karesi alınarak hesaplanan determinasyon katsayısı değişkenlerden birinde gözlenen değişkenliğin ne kadarının diğer değişken tarafından açıklandığını yorumlamada kullanılır. Açıklanan varyans değeri arttığa bir başka deyişle iki değişken arasındaki korelasyon değeri büyüdükçe değişkenlerden birinden yola çıkarak diğerinin değerini belirlemek mümkün olabilir.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla yerel halka uygulanan uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisi ile ilgili anketlerin neticesinde elde edilen verilere ilişkin bulgulara ve yorumlanmasına yer verilmiştir

4.1. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Bireysel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 1’de ankete cevap veren yerel halkın bireysel özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir.

Tablo 4 1. Yerel halkın bireysel özelliklerine ilişkin bulgular

Değişkenler	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Kadın	232	44,6
	Erkek	288	55,4
Yaş	18-24 yaş aralığı	108	20,90
	25-34 yaş aralığı	120	23,1
	35-44 yaş aralığı	206	39,7
	45-54 yaş aralığı	82	15,9
	55 ve üzeri yaş	4	0,8
Meslek	Bankacı	14	2,7
	Doktor	2	,4
	Emekli	2	,4
	Esnaf	60	11,5
	Memur	36	6,9
	Özel Güvenlik	6	1,2
	Öğrenci	98	18,8
	Öğretmen	286	55,0
	Sağlıkçı	8	1,5
	Sporcu	8	1,3
Gelir Durumu	0-1500 gelir aralığı	76	14,6
	1501-2500 gelir aralığı	90	17,3
	2501-3500 gelir aralığı	148	28,5
	3501-4500 gelir aralığı	158	30,4
	4501 -6000 gelir aralığı	28	5,4
	6001 ve üzeri	20	3,6

Tablo 4.1’den de görülebileceği üzere, ankete katılan yerel halkın %44,6’sını kadınlar, %55,4’ünü de erkekler oluşturmaktadır. Ankete katılan yerel halkın yaş dağılımları incelendiğinde, %39,7’lik oran ile en fazla katılımcının 35-44yaş aralığı, en az katılımcının ise, %0,4’lük oran ile 55 ve üzeri yaş grubundan olduğu görülmektedir.

Diğer yaş gruplarına bakıldığında sırası ile %20,9 ile 18-24, %23,1 ile 25-34, %15,9 ile 45-54 yaş grupları gelmektedir.

Anketi cevaplandıran yerel halkın meslek grupları incelendiğinde, en fazla katılımcının %55 ile öğretmen meslek grubunda, en az katılımcının ise %0,4 ile doktor ve emekli gruplarında yer aldığı görülmektedir. Ayrıca sırası ile ankete katılan yerel halkın %2,7 ile bankacı, %11,5 ile esnaf, %6,9 ile memur, %1,2 ile özel güvenlik, %18,8 ile öğrenci, %1,5 ile sağlıkçı, %1,3 ile sporcu grubunda yer aldığı görülmüştür.

Gelir durumları incelendiğinde, ankete katılan yerel halkın % 30,4 'ü 3501-4500, % 28,5'i 2501-3500, % 17,3'ü 1501-2500, %14,6'sı 0-1500, %5,4'ü 4501-6000 ve %3,6'sı 6001 ve üzerinde gelir düzeyine sahiptir. Anketi cevaplandıran yerel halkın uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla yapılan araştırmada katılımcıların ikamet ettikleri yıllar incelendiğinde, %41,88 ile en fazla katılımcının 20 ve daha fazla yıldır buraya gelerek yörede düzenlenen sportif etkinliklere katıldığı söylenebilir. Ayrıca anketi cevaplandıran yerel halkın %15,7'si 13-19, %13,5'i 8-12, %13,52'si 4-7 ve %15,4'ü da 0-3 yıl aralığında katılımcının uluslararası spor organizasyonlarının kentlerde ikamet etmektedirler.

4.2. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Uluslararası Spor Organizasyonlarının Kent Üzerine Etkisi İle İlgili Tutumlarına Yönelik Yüzde, Frekans, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Tablo 4 2 Araştırmaya katılan yerel halkın uluslararası spor organizasyonlarının kent üzerine etkisi ile ilgili tutumlarına yönelik yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

<i>İfadeler</i>	<i>Frekans (%)</i>	<i>Tamamen Katılmıyorum</i>	<i>Katılmıyorum</i>	<i>Kararsızım</i>	<i>Katılıyorum</i>	<i>Tamamen Katılıyorum</i>	$\bar{X}$	<i>s.s.</i>
Şehrin yol durumunun gelişmesine katkı sağladı.	<i>f</i>	18	46	66	292	98	3,77	1,18
	(%)	3,5	8,8	12,7	56,2	18,8		
Yeni iş fırsatları oluşturuyor.	<i>f</i>	26	64	98	260	72	3,29	1,32
	%	5	12,3	18,8	50	13,8		
Şehrin ekonomik durumuna katkı sağlıyor.	<i>f</i>	14	28	72	252	154	3,73	1,15
	%	2,7	5,4	13,8	48,5	29,6		
Şehrin gelişmesine katkı sağlıyor.	<i>f</i>	10	24	38	326	122	3,88	1,05
	%	1,9	4,6	7,3	62,7	23,5		
Şehre yatırım yapılmasına katkı sağlıyor.	<i>f</i>	20	34	66	276	124	3,93	1,07
	%	3,8	6,5	12,7	53,1	23,8		
Devlet gelirlerinin artışına katkı sağlıyor.	<i>f</i>	16	52	112	274	66	3,60	1,17
	%	3,1	10	21,5	52,7	12,7		
Şehir halkının yaşam şartlarını geliştiriyor.	<i>f</i>	36	72	110	234	68	3,31	1,29
	%	6,9	13,8	21,2	45	13,1		
Şehrin güzelleşmesine katkı sağlıyor.	<i>f</i>	16	24	36	314	130	3,79	1,07
	%	3,1	4,6	6,9	60,4	25		
Alışveriş tesislerinin artışına katkı sağlıyor.	<i>f</i>	22	88	114	212	84	3,89	1,13
	%	4,2	16,9	21,9	40,8	16,2		
Sosyal etkinliklerin artışına katkı sağlıyor.	<i>f</i>	16	28	44	294	138	4,01	1,04
	%	3,1	5,4	8,5	56,5	26,5		
Temizlik tesislerinin artışına katkı sağlıyor.	<i>f</i>	20	48	86	274	92	3,72	1,04
	%	3,8	9,2	16,5	52,7	17,7		
Turistlere hizmet eden tesislerin artışına katkı sağlıyor.	<i>f</i>	12	48	70	288	102	3,97	1,00
	%	2,3	9,2	13,5	55,4	19,6		
Şehrin alt yapı gelişimini hızlandırdı.	<i>f</i>	32	64	128	218	78	3,78	1,19
	%	6,2	12,3	24,6	41,9	15		
	<i>f</i>	12	20	48	248	192		

Dünya'nın şehirden Haberdar Olma fırsatını artırıyor.	%	2,3	3,8	9,2	47,7	36,9	4,19	0,96
Şehrin uluslararası imajını geliştiriyor.	f	16	22	50	268	164	4,17	1,01
	%	3,1	4,2	9,6	51,5	31,5		
Şehrin uluslararası tanıtımını kuvvetlendiriyor.	f	14	24	42	264	176	4,22	0,91
	%	2,7	4,6	8,1	50,8	33,8		
Şehrin diğer uluslarla uyumuna katkı sağlıyor.	f	10	48	104	248	108	4,13	0,94
	%	1,9	9,2	20	47,7	20,8		
Topluluk ruhunun kuvvetlenmesine katkı sağlıyor.	F	18	50	82	294	74	3,88	1,07
	%	3,5	9,6	15,8	56,5	14,2		
Organizasyon için yapılan tesislerin maliyeti çok fazla oldu.	f	30	132	154	168	36	3,33	1,17
	%	5,8	25,4	29,6	32,3	6,9		
Kültüre İdeğişime katkı sağlıyor.	f	22	82	152	196	68	3,64	0,92
	%	4,2	15,8	29,2	37,7	13,1		
Diğer kültürlerle deneyim fırsatı sağlıyor.	f	24	44	80	260	110	3,73	0,85
	%	4,6	8,5	15,4	50	21,2		
Diğer kültür ve toplumların daha iyi anlaşılmasını sağlıyor.	f	16	26	56	300	122	3,60	0,93
	%	3,1	5	10,8	57,7	23,5		
Ziyaretçiler çevreyi rahatsız ediyor.	f	24	52	74	266	102	2,25	1,09
	%	4,6	10	14,2	51,2	19,6		
Trafik problem artıyor.	f	144	182	80	82	30	3,65	1,24
	%	27,7	35	15,4	15,8	5,8		
Doğal çevre ve manzara zarar görüyor.	f	62	126	114	166	52	2,57	1,08
	%	11,9	24,2	21,9	31,9	10		
Yerel ekosistem zarar görüyor.	f	104	218	82	88	28	2,53	1,05
	%	20	41,9	15,8	16,9	5,4		
Yerel kültürün korunmasına katkı sağlıyor.	f	94	200	110	88	28	3,27	1,02
	%	18,1	38,5	21,2	16,9	5,4		
Doğal kaynakların korunmasına katkı sağlıyor.	f	50	76	134	198	2	3,19	1,04
	%	9,6	14,6	25,8	38,1	11,5		
Kültürel çatışmayı meydana getiriyor.	f	36	96	168	178	42	2,38	1,15
	%	6,9	18,5	32,3	34,2	8,1		
Yerel halkın geleneksel yaşam stilini etkiliyor.	f	130	164	90	110	26	3,38	1,10
	%	25	31,5	17,3	21,2	5		

Tablo 4.2'de araştırmaya katılan yerel halkın uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacı ile ilgili tutumlarına yönelik yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Araştırmaya katılan yerel halkın en az düzeyde katıldıkları ifade olarak 2,25 aritmetik ortalama ile ziyaretçiler çevreyi rahatsız ediyor ifadesi olmuştur. Bu ifadeyi sırası ile

kültürel çatışmayı meydana getiriyor ($x = 2,38$), Yerel eko sistem zarar görüyor ($x = 2,53$) ve doğal çevre ve manzara zarar görüyor ($x = 2,57$) ifadeleri takip etmektedir.

Yerel halk tarafından en fazla katılımın ise 4,22 aritmetik ortalama ile şehrin uluslararası tanıtımını kuvvetlendiriyor” ifadesinde olduğu görülmektedir. Bu ifadeyi sırası ile dünya'nın şehirden haberdar olma fırsatını arttırıyor ($x = 4,19$), şehrin uluslararası imajın geliştiriyor ($x = 4,17$), şehrin diğer uluslarla uyumuna katkı sağlıyor ($x = 4,13$), sosyal etkinliklerin artışına katkı sağlıyor ($x = 4,01$) ifadelerinin izlendiği görülmektedir.

4.3. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Uluslararası Spor Organizasyonlarının Kent Üzerine Etkilerinin Ekonomik Yararlar Boyutu Algılamalarının Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4 3. Araştırmaya katılan yerel halkın ekonomik yararlar boyutu algılamalarının bireysel özelliklerine göre karşılaştırılması

<i>Değişkenler</i>	<i>Gruplar</i>	<i>n</i>	<i>x</i>	<i>s.s.</i>	<i>t / F</i>	<i>p</i>	<i>Tukey HSD</i>
Cinsiyet	Kadın	232	3,7180	,89002	1,000	0,318	
	Erkek	288	3,6265	1,02584			
Yaş	18-24	108	3,7500	1,00308	1,600	0,173	
	25-34	120	3,6952	,94549			
	35-44	206	3,6758	,98666			
	45-54	82	3,6537	,94190			
	55 ve üzeri	4	3,2100	,86807			
Meslek	Bankacı	14	4,0132	,67756	5,352	0,000*	5-7* 7-8*
	Doktor	2	3,8958	,88934			
	Emekli	2	3,5642	,85168			
	Esnaf	60	3,4673	,94798			
	Memur	36	3,2500	1,08493			
	Özel Güvenlik	6	3,4524	1,00964			
	Öğrenci	98	2,9211	,95671			
	Öğretmen	286	3,7836	,80547			
	Sağlıkçı	8	3,4152	,99685			
Sporcu	8	3,1458	,99931				
Gelir Durumu	0-1500 gelir aralığı	76	3,5985	,96659	4,486	0,001*	1-4* 2-4*
	1501-2500 gelir aralığı	90	3,5221	,97451			
	2501-3500 gelir aralığı	148	3,9056	,89152			
	3501-4500 gelir aralığı	158	4,0435	,88196			
	4501 -6000 gelir aralığı	28	4,4500	1,22984			
	6001 ve üzeri	20	4,5721	1,2521			

* $p < 0,05$

Araştırmaya katılan yerel halkın bireysel özellikleri ile ekonomik yararlar kapsamındaki algılamaları karşılaştırıldığında cinsiyet, yaş, meslek, gelir durumu gibi faktörler arasındadır. Araştırmaya katılan yerel halkın ekonomik yararlar boyutu algılamaları ile cinsiyet ve yaşları arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.

Ekonomik yararlar boyutu algılamaları ile araştırmaya katılanların meslek ($p=0,000$), gelir durumlarına ($p=0,001$) göre anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Ekte sunulan Tukey testi sonuçları incelendiğinde, ankete katılan yerel halkın meslek gruplarında ortaya çıkan farklılığın kaynağı memur ve öğrenci ile öğrenci ve öğretmen meslek grubuna dâhil olan yerel halkın diğer meslek grupları ile aralarındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir.

Bu sonuçlara göre, memur, öğretmen ve öğrenci meslek grubuna dâhil olan yerel halkın ekonomik yararlar boyutuna ilişkin algılamaları diğer meslek gurplarına dahil olan yerel halkın algılamalarına göre daha olumludur. Ekonomik yararlar boyutu ile bireysel özelliklerden cinsiyet ve yaş arasında farklılık bulunmazken, meslek, gelir durumu arasında farklılık bulunmuştur.

Ankete katılan yerel halkın gelir durumlarında ortaya çıkan farklılığın kaynağı ise, 1501-2500 TL arasında gelir düzeyine sahip olan yerel halk ile 2501-3500 TL arasında gelir düzeyine sahip olan yerel halk ve 0-1500 TL arasında gelir düzeyine sahip olan yerel halk ile 3501-4500 TL arasında gelir düzeyine sahip olan yerel halktır. 2501-3500 TL arasında gelir düzeyine sahip olan kişiler 1501-2500 TL arasında gelir düzeyine sahip kişilere göre, 3501-4500 TL arasında gelir düzeyine sahip olan kişiler 0-1500 TL arasında gelir düzeyine sahip kişilere göre ekonomik yararlar boyutunu daha iyi olarak algılamaktadırlar.

4.4. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Turizm Altyapısının Gelişimi Boyutu Algılamalarının Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4 4. Araştırmaya katılan yerel halkın turizm altyapısının gelişimi boyutu algılamalarının bireysel özelliklerine göre karşılaştırılması

<i>Değişkenler</i>	<i>Gruplar</i>	<i>n</i>	<i>x</i>	<i>s.s.</i>	<i>t / F</i>	<i>p</i>	<i>Tukey HSD</i>
Cinsiyet	Kadın	232	3,9097	,89433	0,617	0,537	
	Erkek	288	3,8541	99715			
Yaş	18-24	108	3,8161	1,03274	1,364	0,245	
	25-34	120	3,7626	1,01480			
	35-44	206	3,9549	,92367			
	45-54	82	4,0383	,84349			
	55 ve üzeri	4	3,9867	,54840			
Meslek	Bankacı	14	4,0351	,76294	2,319	0,025*	7-8*
	Doktor	2	4,0833	,80831			
	Emekli	2	3,9910	,71357			
	Esnaf	60	3,9127	,95724			
	Memur	36	3,8690	,93553			
	Özel Güvenlik	6	3,8624	,97207			
	Öğrenci	98	3,2456	1,07061			
	Öğretmen	286	3,7612	1,08426			
	Sağlıkçı	8	3,1254	1,00754			
	Sporcu	8	3,2544	1,00052			
Gelir Durumu	0-1500 gelir aralığı	76	3,8675	,95381	3,054	0,017*	2-3*
	1501-2500 gelir aralığı	90	3,7295	1,03229			
	2501-3500 gelir aralığı	148	4,1259	,71718			
	3501-4500 gelir aralığı	158	4,0725	,84061			
	4501 -6000 gelir aralığı	28	3,7333	1,60555			
	6001 ve üzeri	20	3,7857	1,25245			

*p<0,05

Araştırmaya katılan yerel halkın turizm altyapısının gelişimi boyutunun yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla yapılan çalışmada cinsiyet ve yaş durumları arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Turizm altyapısının gelişimi boyutu algılamaları ile araştırmaya katılanların meslek (p=0,025) ve gelir durumlarına (p=0,017) göre anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Ekte sunulan Tukey testi sonuçları incelendiğinde, farklılığın öğrenci meslek grubunda yer alan kişilerden kaynaklandığı görülmektedir. Öğrenci meslek grubunda yer alan kişiler ile öğretmen meslek grubu arasında farklılık bulunmakta, bunun yanında

öğrenci meslek grubunda yer alan kişiler ile diğer meslek gruplarına ait kişiler arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.

Bu sonuçlara göre, memur, bankacı, doktor, emekli, esnaf, öğretmen, sağlıkçı ve sporcu meslek grubunda yer alan yerel halkın Turizm altyapısının gelişimi boyutuna ilişkin algılamaları öğrenci meslek grubuna ait yerel halkın algılamalarına göre daha olumludur.

Ankete katılan yerel halkın gelir durumlarında ortaya çıkan farklılığın kaynağı ise, 1501-2500 TL arasında gelir düzeyine sahip olan yerel halk ile 2501- 3500 TL arasında gelir düzeyine sahip olan yerel halktır. 2501-3500 TL arasında gelir düzeyine sahip olan kişiler 1501-2500 TL arasında gelir düzeyine sahip kişilere göre turizm altyapısının gelişimi boyutunu daha iyi olarak algılamaktadırlar.

Ayrıca, 1501-2500 TL ile 2501-3500 TL arasında gelir düzeyine sahip yerel halk ile belirlenen diğer gelir düzeylerine sahip olan yerel halk arasında herhangi bir farklılık görülmemiştir. Kısmen reddedilmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre; meslek ve gelir durumu arasında farklılık bulunmuştur.

4.5. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama Boyutu Algılamalarının Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan yerel halkın şehrin imajını geliştirme ve sağlama boyutu algılamaları ile yaşları, meslekleri, gelir durumları arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama boyutu algılamaları ile araştırmaya katılanların cinsiyetleri ($p=0,007$) arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Tablo 4 5. Araştırmaya katılan yerel şehrin imajını geliştirme ve sağlamlaştırma boyutu algılamalarının bireysel özelliklerine göre karşılaştırılması

<i>Değişkenler</i>	<i>Gruplar</i>	<i>n</i>	<i>x</i>	<i>s.s.</i>	<i>t / F</i>	<i>p</i>	<i>Tukey HSD</i>
Cinsiyet	Kadın	232	4,2414	,78062	2,730	0,007*	
	Erkek	288	4,0265	,89141			
Yaş	18-24	108	4,0207	,93113	0,989	0,413	
	25-34	120	4,0973	,80215			
	35-44	206	4,1654	,85830			
	45-54	82	4,1344	,92356			
	55 ve üzeri	4	4,3760	,50767			
Meslek	Bankacı	14	4,3053	,64377	1,536	0,153	
	Doktor	2	4,2111	,73839			
	Emekli	2	4,2432	,76177			
	Esnaf	60	4,2667	,70630			
	Memur	36	4,1286	,93526			
	Özel Güvenlik	6	4,0413	,85471			
	Öğrenci	98	3,8842	1,16679			
	Öğretmen	286	3,9855	1,15485			
	Sağlıkçı	8	3,8548	1,45254			
	Sporcu	8	3,9910	,95362			
Gelir Durumu	0-1500 gelir aralığı	76	4,1536	,81827	1,576	0,179	
	1501-2500 gelir aralığı	90	4,0663	,90931			
	2501-3500 gelir aralığı	148	4,1776	,73884			
	3501-4500 gelir aralığı	158	4,2870	,92604			
	4501 -6000 gelir aralığı	28	4,0212	,90121			
	6001 ve üzeri	20	3,3600	1,08074			

* $p < 0,05$

Araştırmaya katılan kadınların, araştırmaya katılan erkeklere göre Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama boyutundaki algılamalarının daha olumlu olduğu görülmektedir. Şehrin imajını geliştirme ve sağlama boyutu ile bireysel özelliklerden yaş, meslek, gelir durumu arasında farklılık bulunmazken, cinsiyetler arasında farklılık bulunmuştur.

4.6. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Kültürel Değişim Boyutu Algılamalarının Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4 6. Araştırmaya katılan yerel halkın kültürel değişim boyutu algılamalarının bireysel özelliklerine göre karşılaştırılması

<i>Değişkenler</i>	<i>Gruplar</i>	<i>n</i>	<i>x</i>	<i>s.s.</i>	<i>t / F</i>	<i>p</i>	<i>Tukey HSD</i>
Cinsiyet	Kadın	232	3,2241	,99517	-0,655	0,513	
	Erkek	288	3,2871	1,03413			
Yaş	18-24	108	3,3736	,90931	0,693	0,597	
	25-34	120	3,2397	1,05081			
	35-44	206	3,2556	1,03099			
	45-54	82	3,1066	1,03326			
	55 ve üzeri	4	3,3600	1,06575			
Meslek	Bankacı	14	3,1842	,94789	0,683	0,686	
	Doktor	2	3,3750	,85064			
	Emekli	2	3,1351	1,01138			
	Esnaf	60	3,1190	1,03482			
	Memur	36	3,4821	1,01363			
	Özel Güvenlik	6	3,15254	1,02525			
	Öğrenci	98	3,25256	1,52545			
	Öğretmen	286	3,2778	1,01512			
	Sağlıkçı	8	3,0526	1,21215			
Sporcu	8	3,2799	1,09769				
Gelir Durumu	0-1500 gelir aralığı	76	3,2848	,94606	1,137	0,339	
	1501-2500 gelir aralığı	90	3,2571	1,03093			
	2501-3500 gelir aralığı	148	3,3061	1,04446			
	3501-4500 gelir aralığı	158	3,0870	1,06229			
	4501 -6000 gelir aralığı	28	2,4000	1,67332			
	6001 ve üzeri	20	3,2374	1,08270			

*p<0,05

Araştırmaya katılan yerel halkın bireysel özellikleri ile kültürel değişim boyutu kapsamındaki algılamaları arasında herhangi bir farklılık görülmemiştir. Bu sonuca göre, araştırmaya katılan yerel halkın cinsiyeti, yaşı, gelir düzeyi, mesleği kültürel değişim algılamalarında bir farklılık oluşturmamaktadır.

4.7. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Sosyal ve Çevresel Problemler Boyutu Algılamalarının Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4 7. Araştırmaya katılan yerel halkın sosyal ve çevresel problemler boyutu algılamalarının bireysel özelliklerine göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

<i>Değişkenler</i>	<i>Gruplar</i>	<i>n</i>	<i>X</i>	<i>s.s.</i>	<i>t / F</i>	<i>p</i>	<i>Tukey HSD</i>
Cinsiyet	Kadın	232	2,7315	,73329	-0,598	0,550	
	Erkek	288	2,7771	,86166			
Yaş	18-24	108	2,7356	,80637	0,453	0,771	
	25-34	120	2,7295	,83486			
	35-44	206	2,7350	,81925			
	45-54	82	2,8361	,74146			
	55 ve üzeri	4	2,9100	,74260			
Meslek	Bankacı	14	2,6360	,66660	0,702	0,671	
	Doktor	2	2,7986	,71162			
	Emekli	2	2,6351	,62803			
	Esnaf	60	2,8929	,77133			
	Memur	36	2,8482	,83150			
	Özel Güvenlik	6	2,6944	,65446			
	Öğrenci	98	2,9079	,80455			
	Öğretmen	286	2,7649	,75421			
	Sağlıkçı	8	2,8758	,84585			
Sporcu	8	2,9685	1,00177				
Gelir Durumu	0-1500 gelir aralığı	76	2,8311	,77650	3,207	0,013*	3-4*
	1501-2500 gelir aralığı	90	2,7186	,84317			
	2501-3500 gelir aralığı	148	2,6964	,72355			
	3501-4500 gelir aralığı	158	2,5761	,67181			
	4501 -6000 gelir aralığı	28	3,8500	1,57718			
	6001 ve üzeri	20	3,7052	1,02152			

*p<0,05

Araştırmaya katılan yerel halkın sosyal ve çevresel problemler boyutu algılamaları ile cinsiyetleri, yaşları, meslek durumları arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Bunun yanında, sosyal ve çevresel problemler boyutu algılamaları ile araştırmaya katılanların gelir durumları ($p=0,013$, $p<0,05$) arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Ekte sunulan Tukey testi sonuçları incelendiğinde, ankete katılan yerel halkın gelir durumlarında ortaya çıkan farklılığın kaynağını 2501- 3500 TL ile 3501-4500 TL gelir durumuna sahip olan kişiler oluşturmaktadır.

Bu sonuçlara göre, 3501-4500 TL gelir durumuna sahip olan kişilerin 2501-3500 TL gelir durumuna sahip olan kişilerin sosyal ve çevresel problemler boyutuna ilişkin algılamaları diğer gelir durumuna sahip olan kişilere göre daha olumludur. Bu

kapsamda, sosyal ve çevresel problemler boyutu ile bireysel özelliklerden yaş, cinsiyet, meslek ve benzeri gibi faktörler arasında farklılık bulunmazken, gelir durumları arasında farklılık bulunmuştur.

4.8. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Çevresel ve Kültürel Koruma Boyut Algılamalarının Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4 8. Araştırmaya katılan yerel halkın çevresel ve kültürel koruma boyutu algılamalarının bireysel özelliklerine göre karşılaştırılması

<i>Değişkenler</i>	<i>Gruplar</i>	<i>n</i>		<i>s.s.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>Tukey HSD</i>																																																																																												
Cinsiyet	Kadın	232	3,3744	,81081	0,973	0,331																																																																																													
	Erkek	288	3,2922	,95579				Yaş	18-24	108	3,0747	,91905	2,830	0,0000		25-34	120	3,3305	,91347	35-44	206	3,3947	,88131	45-54	82	3,4262	,84205	55 ve üzeri	4	3,6200	,72212	Meslek	Bankacı	14	3,4254	,76614	1,753	0,095		Doktor	2	3,1910	,89353	Emekli	2	3,4797	,84652	Esnaf	60	3,5774	,79343	Memur	36	3,2946	,98614	Özel Güvenlik	6	3,4722	,73522	Öğrenci	98			Öğretmen	286			Sağlıkçı	8	3,3553	,85520	Sporcu	8	3,1791	1,1243	Gelir Durumu	0-1500 gelir aralığı	76	3,3113	,88457	0,662	0,619		1501-2500 gelir aralığı	90	3,2686	,90139	2501-3500 gelir aralığı	148	3,4413	,84478	3501-4500 gelir aralığı	158	3,4022	,89105	4501 -6000 gelir aralığı	28		
Yaş	18-24	108	3,0747	,91905	2,830	0,0000																																																																																													
	25-34	120	3,3305	,91347																																																																																															
	35-44	206	3,3947	,88131																																																																																															
	45-54	82	3,4262	,84205																																																																																															
	55 ve üzeri	4	3,6200	,72212																																																																																															
Meslek	Bankacı	14	3,4254	,76614	1,753	0,095																																																																																													
	Doktor	2	3,1910	,89353																																																																																															
	Emekli	2	3,4797	,84652																																																																																															
	Esnaf	60	3,5774	,79343																																																																																															
	Memur	36	3,2946	,98614																																																																																															
	Özel Güvenlik	6	3,4722	,73522																																																																																															
	Öğrenci	98																																																																																																	
	Öğretmen	286																																																																																																	
	Sağlıkçı	8	3,3553	,85520																																																																																															
	Sporcu	8	3,1791	1,1243																																																																																															
Gelir Durumu	0-1500 gelir aralığı	76	3,3113	,88457	0,662	0,619																																																																																													
	1501-2500 gelir aralığı	90	3,2686	,90139																																																																																															
	2501-3500 gelir aralığı	148	3,4413	,84478																																																																																															
	3501-4500 gelir aralığı	158	3,4022	,89105																																																																																															
	4501 -6000 gelir aralığı	28																																																																																																	
	6001 ve üzeri	20	3,4500	1,77130																																																																																															

* $p < 0,05$

Araştırmaya katılan yerel halkın çevresel ve kültürel koruma boyutu algılamaları ile yaşları, cinsiyetleri, meslekleri, gelir durumları arasında herhangi bir farklılık tespit edilmemiştir.

4.9. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Kentdeki Kültürel Çatışma Boyutu Algılamalarının Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4 9. Araştırmaya katılan yerel halkın kültürel değişim boyutu algılamalarının bireysel özelliklerine göre karşılaştırılması.

<i>Değişkenler</i>	<i>Gruplar</i>	<i>n</i>	<i>X</i>	<i>s.s.</i>	<i>t / F</i>	<i>p</i>	<i>Tukey HSD</i>
Cinsiyet	Kadın	232	3,6782	,72393	0,434	0,665	
	Erkek	288	3,6466	,80547			
Yaş	18-24	108	3,5747	,80485	1,099	0,356	
	25-34	120	3,7397	,73291			
	35-44	206	3,6642	,78763			
	45-54	82	3,5464	,77944			
	55 ve üzeri	4	3,7600	,71699			
Meslek	Bankacı	14	3,6608	,70286	0,361	0,925	
	Doktor	2	3,7083	,60756			
	Emekli	2	3,7568	,57547			
	Esnaf	60	3,6984	,68988			
	Memur	36	3,5833	,82465			
	Özel Güvenlik	6	3,5714	,69928			
	Öğrenci	98	3,5154	,69857			
	Öğretmen	286	3,6585	,61528			
	Sağlıkçı	8	3,5439	,80285			
Sporcu	8	3,6716	,94898				
Gelir Durumu	0-1500 gelir aralığı	76	3,6887	,71665	0,784	0,536	
	1501-2500 gelir aralığı	90	3,5848	,80247			
	2501-3500 gelir aralığı	148	3,7449	,73810			
	3501-4500 gelir aralığı	158	3,6812	,92920			
	4501 -6000 gelir aralığı	28	3,7333	1,01105			
	6001 ve üzeri	20	3,7985	1,00585			

*p<0,05

Araştırmaya katılan yerel halkın bireysel özellikleri ile kültürel çatışma boyutu kapsamındaki algılamaları arasında herhangi bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuca göre, araştırmaya katılan yerel halkın cinsiyeti, yaşı, gelir düzeyi, mesleği ile kültürel değişim boyutu algılamalarında bir farklılık oluşturmamaktadır.

4.10. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Ekonomik Yararlar, Turizm Altyapısının Gelişimi, Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlamaştırma, Kültüren Değişim, Sosyal Çevresel Problemler, Çevresel ve Kültürel Koruma ve Kültürel Çatışma Boyutları Algılamaları Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan yerel halkın uluslararası ekonomik yararlar, turizm altyapısının gelişimi, şehrin imajını geliştirme ve sağlamaştırma, kültüren değişim, sosyal çevresel problemler, çevresel ve kültürel koruma ve kültürel çatışma boyutları arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik olarak yapılan korelasyon analizi sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 4 10. Ölçeğin alt boyutlarına ait korelasyon sonuçları

		1	2	3	4	5	6	7
Ekonomik Yararlar¹	r	1						
	p							
Turizm Altyapısının Gelişimi²	r	,735**	1					
	p	,000						
Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlamaştırma³	r	,448**	,549**	1				
	p	,000	,000					
Kültüren Değişim⁴	r	,270**	,364**	,372**	1			
	p	,000	,000	,000				
Sosyal Çevresel Problemler⁵	r	,050	,027	,106*	,251**	1		
	p	,252	,356	,451	,229			
Çevresel Ve Kültürel Koruma⁶	r	-,151**	-,187**	-,169**	,070	,236**	1	
	p	,001	,000	,000	,111	,000		
Kültürel Çatışma⁷	r	,140**	,253**	,107*	,071	,097*	,079	1
	p	,001	,000	,014	,105	,027	,072	

Tablo 4.10' da incelendiğinde, ekonomik yararlar boyutu ile turizm altyapısının gelişimi boyutu ($r=,735$, $p=,000$), Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlamaştırma boyutu ($r=,448$ $p=,001$), kültürel değişim boyutu ($r=,270$, $p=,000$), kültürel çatışma boyutu ($r=,140$, $p=,001$) arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 4 11. Araştırmaya katılan yerel halkın Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama boyutu algılamaları ile sosyal ve çevresel problemler boyutu algılamaları arasındaki ilişkiye ait korelasyon matrisi

	Pearson Katsayısı(r)Korelasyon	Sosyal ve Çevresel Problemler	Belirlilik Katsayısı(r ²)
Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama	r	-0,023	0,000529
	p	0,632	

*p<0,05

Tablo 4.11’de yer alan korelasyon sonuçları incelendiğinde araştırmaya katılan yerel halkın Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama boyutu algılamaları ile sosyal ve çevresel problemler boyutu algılamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p=0,632 > 0,05$). Yani korelasyon sonucuna göre, yerel halkın Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama boyutu algılamaları, sosyal ve çevresel problemler boyutu algılamalarını etkilememektedir. Söz konusu boyutların birbirleriyle ilişkisi bulunamamıştır.

Tablo 4-12. Araştırmaya katılan yerel halkın Turizm altyapısının gelişimi boyutu algılamaları ile Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama boyutu algılamaları arasındaki ilişkiye ait korelasyon matrisi

	Pearson Korelasyon Katsayısı(r)	Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama Uluslararası Tanıtım	Belirlilik Katsayısı (r ²)
Turizm altyapısının gelişimi	r	0,560	0,3136
	p	0,000*	

*p<0,01

Tablo 4.12’de yer alan korelasyon sonuçları incelendiğinde araştırmaya katılan yerel halkın Turizm altyapısının gelişimi boyutu algılamaları ile Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama boyutu algılamaları arasında ($p=0,000 < p=0,01$) ilişki tespit edilmiştir. Yapılan Basit Korelasyon Analizi sonuçlarına göre araştırmaya katılan yerel halkın Turizm altyapısının gelişimi boyutu algılamaları ile Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama boyutu algılamaları arasında pozitif yönlü orta düzeyde ($r=0,560$) ilişki bulunmuştur.

Yani yerel halkın Turizm altyapısının gelişimi boyutu algılamaları artış gösterirken Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama boyutundaki algılamaları da artış göstermektedir. Ayrıca belirlilik (determinasyon) katsayısı ($r^2=0,3136$) incelendiğinde Turizm altyapısının gelişimi boyutu algılamaları üzerindeki toplam varyansın %31'inin Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama boyutundaki algılamalardan kaynaklandığı söylenebilir. Bu kapsamda, uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla Turizm altyapısının gelişimi boyutu ile Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama boyutu arasında ilişki bulunmuştur.

Tablo 4 13. Araştırmaya katılan yerel halkın Ekonomik yararlar boyutu algılamaları ile Turizm altyapısının gelişimi boyutu algılamaları arasındaki ilişkiye ait korelasyon matrisi

	Pearson Korelasyon Katsayısı(r)	Turizm altyapısının gelişimi	Belirlilik Katsayısı(r^2)
Ekonomik yararlar	r	0,165	0,027225
	p	0,000*	

* $p<0,01$

Tablo 4.13'de yer alan korelasyon sonuçlarına göre, araştırmaya katılan yerel halkın Ekonomik yararlar boyutu algılamaları ile Turizm altyapısının gelişimi boyutu algılamaları arasında 0,01 anlamlılık düzeyinde ilişki tespit edilmiştir. Basit Korelasyon Analizi sonuçlarına göre araştırmaya katılan yerel halkın Ekonomik yararlar boyutu algılamaları ile Turizm altyapısının gelişimi boyutu algılamaları arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde ($r=0,165$) bir ilişki bulunmuştur.

Araştırmaya katılan yerel halkın Ekonomik yararlar boyutu algılamalarında artış görülürken Turizm altyapısının gelişimi boyutundaki algılamalarında da artış görülmektedir. Belirlilik katsayısı ($r^2=0,0272$) incelendiğinde ise Ekonomik yararlar boyutu algılamalarındaki toplam varyansın %2'sinin Turizm altyapısının gelişimi boyutundaki algılamalardan kaynaklandığı söylenebilir. Bu kapsamda, uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla Ekonomik yararlar boyutu ile Turizm altyapısının gelişimi boyutu arasında ilişki bulunmuştur.

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Uluslararası spor organizasyonları dünya genelinde önemli bir yere sahiptir ve ilgiyle takip edilmektedir. Bu faaliyetler, düzenlenen şehirler veya ülkeler açısından bakıldığında ciddi yatırım gerektirmektedir. Ev sahipliği yapan ülke veya şehir için sosyal, kültürel ve ekonomik olarak birçok etki meydana getirmekle birlikte ülkeler arasındaki birlik, beraberlik ve kardeşlik duygusunun gelişmesi için de büyük önem taşımaktadır. Ayrıca yarışmalara katılan seyirciler veya yarışmacılar gidilen ülke veya şehirdeki turizm faaliyetini de canlandırmaktadır.

Argan' a (2013) göre; spor etkinliklerinde birçok paydaşın farklı çıkar ve faydaları söz konusudur ve etkinlikler hükümetleri, iş dünyasını, gündemi yakalamak isteyen kurumları cezp etmektedir. Yazarlar bu ilgilenimin temelini ise etkinliklerin hedef kitlenin ihtiyaçları ile iş çevresinin beklentilerini karşılmasına dayandığını vurgulamaktadırlar.

Uluslararası spor etkinlikleri ev sahibi ülke veya şehir için önemli bir fırsat oluşturmaktadır. Türkiye'de uluslararası spor organizasyonlarının önemi gün geçtikçe artış göstermektedir. Son on yıl içerisinde Türkiye 100'den fazla uluslararası yarışmalara ev sahipliği yapmış ve 342 yeni spor tesisi kazanmıştır. 2012 yılında İstanbul'un Avrupa Spor Başkenti olarak ilan edilmesi ülkenin spora verdiği önemi ortaya koymaktadır.

Büyük bir etkinliğe hazırlanmanın getirdiği uzun vadeli yatırım önemli bir fayda oluşturur. Kentsel ve sportif altyapının gelişimine katkı sağlar (Öztürk, 2016). Gelişmiş spor salonları mirasına sahip olan şehir ya da ülke etkili kullanabilirse sportif anlamda fayda sağlayacaktır. Örneğin 2012 Londra Olimpiyatlarında Londra'nın doğusu toplu taşıma araçlarına yapılan yatırımdan büyük kalıcı faydalar elde etmişlerdir (Pettinger, 2017).

Ev sahibi toplumun ekonomik değer elde etmesi, genellikle bu etkinliklere halkın desteğinin oluşmasında ana etkidir (Akt. Şimşek, 2011: 384). Buradan hareketle kentte yapılacak spor etkinliklerinin, paydaşların çıkar ve faydaları gözetilerek planlanması ve gerçekleştirilmesi ile önceliğin yerel işletmelere verilerek, bu işletmelere ve yerel halka iş imkânı sağlanması gerektiği düşünülmektedir. Böylece etkinliğe sahip

çıkılabileceği, yeni etkinlik girişimleri için motivasyon oluşturabileceği ve kazanılacak deneyimle başarılı etkinlikler gerçekleştirilebileceği ifade edilebilir.

Özellikle 2005 yılında İzmir’de düzenlenen Universiade Yaz Oyunları, 2011 yılında Erzurum’da düzenlenen Universiade Kış Oyunları, 2013 yılında Türkiye’nin yedi şehrinde düzenlenen FIFA 20 Yaş Altı Dünya Kupası ile birlikte büyük spor faaliyetlerinin etkisi toplum tarafından daha iyi anlaşılmaya başlanmıştır. Önemli olan böyle büyük etkinliklerin toplum gelişimi ile ilgili öneminin farkına varılarak gelecekte düzenlenecek olan uluslararası yarışmalara ev sahipliği yapmak ve bu organizasyonlardan en üst seviyede faydalanmaktır.

Türkiye’de artan spor yatırımları ve ekonomik gelişmenin bir sonucu olarak, 2005-2011 Formula 1 Istanbul Park, 2005 UEFA Champions League Final, 2005 World University Summer Games (Universiade), 2007 1st Black Sea Games, 2009 UEFA Cup Final, 2010 FIBA World Championship, 2011 World University Winter Games (Universiade), 2011 European Youth Summer Olympic Festival (EYOF), 2011 World Wrestling Championships, 2012 IAAF World Indoor Championships, 2012 The European Capital of Sports, 2012 Turkish Airlines World Golf Final, 2012 World Deaf Beach Volleyball Championships, 2013 17th Mediterranean Games, 2013 FIFA U-20 World Cup ve 2014 19th European Veterans Athletics Championship gibi prestijli uluslararası spor organizasyonlarına ev sahipliği yapılmıştır.

Uluslararası spor organizasyonlarının sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini belirlemek, bulunan yerel halkın bireysel özelliklerinin etkilerini ölçmek için kullanılan anketin sosyal, kültürel ve ekonomik alt boyutlarına göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi, Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama boyutu ile Turizm altyapısının gelişimi boyutu ve sosyal ve çevresel problemler boyutu arasındaki ilişkinin belirlenmesi, uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla Turizm altyapısının gelişimi boyutu ile Ekonomik yararlar boyutu arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçları ile yapılmış olan bu çalışmada, anket formu uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla şehirde bulunan yerel halka uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan yerel halkın bireysel özellikleri ile sosyal, kültürel ve ekonomik bazı alt boyutları (ekonomik yararlar, turistik tesisler, uluslararası tanıtım, Ekonomik yararlar, çevresel ve kültürel koruma, sosyal ve çevresel problemler, kültürel değişim) arasında farklılık bulunmuştur. Söz konusu farklılıklar aşağıda sıralanmıştır. Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla ekonomik yararlar boyutu ile araştırmaya katılan yerel halkın meslek, gelir durumu ve gibi faktörlerde dikkate alındığında uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla yörede ikamet ettikleri yıl durumları arasında farklılık tespit edilmiştir.

Memur ve öğrenciler diğer meslek grubundakilere göre organizasyonun ekonomik yararlar boyutunu daha olumlu yorumlamışlardır. Gelir düzeyi arttıkça algılamının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla ikamet edilen yıl süresi azaldıkça da algılamının daha olumlu olduğu görülmüştür.

Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla Turizm altyapısının gelişimi boyutu ile araştırmaya katılan yerel halkın meslek ve gelir durumları arasında farklılık bulunmuştur. İşsiz olan kişilerin organizasyonun Turizm altyapısının gelişimi boyutunu diğer meslek grubunda olan kişilere göre daha olumsuz algıladıkları belirlenmiştir. Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama boyutu ile araştırmaya katılan yerel halkın cinsiyetleri arasında farklılık bulunmuştur. Kadınlar erkeklere göre organizasyonun Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama boyutunu daha olumlu yorumlamışlardır.

Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla çevresel ve kültürel koruma boyutu ile araştırmaya katılan yerel halkın yaşları arasında

farklılık vardır. 55 ve üzerinde yaş grubunda olanlar organizasyonun çevresel ve kültürel boyutunu daha olumlu bir şekilde yorumlamışlardır. Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla sosyal ve çevresel problemler boyutu ile araştırmaya katılan yerel halkın gelir durumları arasında farklılık mevcuttur.

4501 ve üzerinde gelir durumuna sahip olan kişilerin de organizasyonun sosyal ve çevresel problemler boyutunu daha olumlu algıladıkları görülmüştür. Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla kullanılan ölçekteki sosyal, kültürel ve ekonomik bazı alt boyutlar (uluslararası tanıtım-sosyal ve çevresel problemler, turistik tesisler-uluslararası tanıtım, ekonomik maliyet-turistik tesisler) arasında da ilişki tespit edilmiştir.

Elde edilen ilişkiler şu şekildedir. Organizasyonun Turizm altyapısının gelişimi boyutu ile Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama boyutu arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Yani yerel halkın Turizm altyapısının gelişimi boyutu algılamaları artış gösterirken Şehrin İmajını Geliştirme ve Sağlama boyutundaki algılamaları da artış göstermektedir. Organizasyonun ekonomik maliyet boyutu ile Turizm altyapısının gelişimi boyutu arasında da pozitif yönlü fakat zayıf düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Araştırmaya katılan yerel halkın Ekonomik yararlar boyutu algılamalarında artış görülürken Turizm altyapısının gelişimi boyutundaki algılamalarında da artış görülmektedir. Şehirlerin veya ülkelerin ulusal ve uluslararası tanıtımlarında spor organizasyonlarının önemli bir yeri vardır. Bu yüzden düzenlenen uluslararası spor organizasyonlarında organizasyonların kaliteli bir şekilde gerçekleşmesi için her kurumun yerine getirmesi gereken görevler olmalıdır. Konaklama işletmeleri bu konuda organizasyon için şehre gelmiş olan katılımcılara gerekli hassasiyeti göstermelidir ve aynı zamanda müsabakaların yapıldığı yerde görev alan personeller insan ilişkileri konusunda hassas davranmalı ve yardımsever bir yaklaşım içerisinde olmalıdırlar.

Güçer ve Silik' in 2013 yılında yaptıkları çalışmada, Mersin' de yaşayan memur ve öğrencilerin diğer meslek gruplarına göre organizasyonu daha olumlu gördükleri,

2001-3000 TL arasında gelir düzeyine sahip olan kişilerin 1001-2000 TL arasında gelir düzeyine sahip olan kişilere göre ekonomik yararlar boyutunu daha iyi olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar, yapılan çalışmayı desteklemektedir.

Nitelikli personel yetiştiren turizm okullarından, konaklama yerlerine eğitilmiş personel istihdam edilebilmelidir. Yerel halk turizm konusunda bilinçlendirilmeli ve gelen turistlere karşı Türkiye'nin misafirperver yapısı gösterilmelidir. Bu gibi önlemlerin alınması organizasyonun akışını olumlu bir şekilde etkileyebilir ve buda spor turizmi faaliyetinden ekonomik olarak daha fazla kazanç getirebilir. Spor organizasyonlarına ev sahipliği yapan şehirler veya ülkeler, önemli alt yapı yatırımları ve spor tesisleri inşa etmek zorundadırlar. Bu nedenle şehirlerin ve müsabakaların yapıldığı yerlerin tehdit oluşturan zayıf yönlerinin düzeltilmesi gerekmektedir.

Literatürde spor etkinlikleri konusunda yapılan çalışmalarda “Miras” (Legacy) adı verilen bir kavramla bu konunun önemi vurgulanmaktadır (Solberg ve Preuss, 2007; Guala, 2009; Dansero ve Puttilli, 2010; Thomson, Leopkey, Schlenker ve Schulenkorf, 2010).

Miras, bir etkinliğin gerçekleştirildiği yer olan ev sahibi kent için uzun vadeli ekonomik, siyasi, turizm, sosyal ve/veya çevresel sonuçları olarak kabul edilmektedir (Thomson vd, 2010: 3). Deloitte (2010: 1)'un yayınladığı rapora göre: “Etkinliğin mirasının olumlu ve sürdürülebilir olabilmesi için etkinliğin girişimi öncesinden, etkinlik sonrasına kadar, her aşamasında iyi yönetilmesi ve beklentilere karşılık verebilmesi gerekmektedir. Bunu yapabilmek için ise bilimsel metotlar kullanarak aktif /pasif katılımcıların ve ev sahibi kentin beklentilerini ve etkinliğin fayda ve maliyetlerinin doğru olarak ortaya konması gerekmektedir. Aksi takdirde yatırımların âtıl kalması ve olumsuz miras kaçınılmaz olmaktadır”. Bu nedenle etkinlik miras yönetimi, Mersin'in üzerinde titizlikle durması gereken bir husus olmalıdır.

6. ÖNERİLER

Turizm ve spor turizmi konusunda yetişmiş insan gücü eksikliğinin giderilmesi, konaklamanın daha güvenli hale getirilmesi, yarışmaların düzenlendiği spor salonlarının eksikliklerinin giderilmesi, ulaşım sorununun tamamen ortadan kaldırılması gerektiği söylenebilir. Gerekli altyapının geliştirilerek gelecek yıllarda düzenlenecek olan spor organizasyonlarına adaylık konusunda önemli adımlar atılabilir. Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla sonuçlarının daha faydalı olabilmesi için getirilen öneriler aşağıda belirtilmiştir.

Oyunların düzenlendiği uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla uluslararası nitelikte tanıtımının yapılarak uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla yöre halkının tanınırlığı sağlanabilir. Çünkü oyunlardan sonra bazı tanıtım faaliyetlerinin yapılmaması insanlara organizasyonu ve şehri unutturabilecektir. Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla uluslararası oyunlar için yapılan tesislerin gelişimi devam ettirilmeli ve yapılan tesisler de âtil bırakılmayarak aktif bir şekilde kullanılabilir. Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla en büyük sorunlarından biri de ulaşım ağının güçlü olmamasıdır.

Büyük organizasyonlar için turistlerin müsabakaların yapıldığı alanlara kolayca ve hızlı bir şekilde ulaşabilmesi için ulaşım ağının geliştirilmesi gerekmektedir. Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla düzenlenen oyunlarda yaşanan bilet sıkıntılarının gelecekte düzenlenecek olan organizasyonlarda yaşanmaması için gerekli planlamalar yapılmalıdır.

Ayrıca organizasyonlarda yerel halkın aktif olarak katılımı sağlanmalıdır, organizasyon öncesinde yerel halkın bilinçlendirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla büyük organizasyonlarda düzenli bir veri tabanı oluşturulmalıdır. Veri tabanı içerisinde organizasyon için gelen kişilere ait bilgiler yer alabilir ve organizasyon için satılan biletlerin takibinin kolayca yapılması sağlanabilir.

Oluşturulan veri tabanı sayesinde organizasyona katılanlara rahatça ulaşılarak geri dönütler alınabilir ve Türkiye hakkında belli aralıklarda tanıtım mesajları gönderilebilir. Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla büyük organizasyonların planlaması yapılırken ekonomik anlamda fayda-maliyet analizinin iyi bir şekilde yapılması gerekir. Ekonomik olarak planlaması yapılmadan yürütülen organizasyonlar sonunda daha büyük sıkıntılar meydana getirebilmektedir. Çalışma sadece uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla yerel halk üzerinde yapılmıştır.

Uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla tatil için gelen ziyaretçiler anket dışında tutulmuştur. Bu yüzden, uluslararası spor organizasyonlarının kentler üzerine etkisine yönelik yerel halk tarafından sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini algılamalarını belirlemek amacıyla yerel halk dışında kalan ziyaretçiler için de anket uygulanması farklı sonuçlar elde edilmesine olanak sağlayacaktır. 2014 yılı ve daha sonrasında Türkiye’de düzenlenecek olan uluslararası spor organizasyonları için de benzer çalışmalar yapılarak sonuçlar karşılaştırılabilir ve elde edilen sonuçlar değerlendirilerek literatüre katkı sağlanabilir.

7. KAYNAKLAR

Alaeddinoğlu, F. (2007). Halkın turisti ve turizmi algılama şekli. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 5(1).

Alpullu, A. (2011). *Uluslararası basketbol organizasyonlarının spor turizmine, ülke ekonomisine ve tanıtımına katkılarının değerlendirilmesi*. (doktora tezi). Marmara Üniversitesi. İstanbul.

Altunel, M. C. (2009). *Yerel halkın turizmin gelişmesine verdiği desteği etkileyen faktörlerin sosyal değişim teorisi açısından incelenmesi: alaçatı örneği*. (yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi. Sakarya.

Andranovich, G., Burbank, M.J., Heying, C.H. (2001). Olympic cities: lessons learned from mega-event politics. *Journal of Urban Affairs*, Vol. 23, No. 2, 113-131.

Argan, M. (2004). Spor ve turizm pazarlamasının kesişim noktası olarak spor turizmine kuramsal bir bakış. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 15(2).

Argan, T. Mehpare (2013). Etkinlik Yönetimi, Terekli S, Aydın, G, Çelik, O, Şimşek, Y, Ertan, H. (Ed.) (2-64), Açıköğretim Fakültesi Yayını 1736, Eskişehir.

Asker, A. (2010). Türkiye'nin formula 1 rüyası: ekonomi politik bir değerlendirme, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, Güz, Sayı 31.

Asunakutlu, T. ve Safran, B. (2004). Kültürel farklılıklardan kaynaklanan çatışmalara yönelik bir araştırma (Marmaris turizm sektörü örneği), *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi*, 6(1).

Ataçocuğu, M. Ş. (2008). *Olimpiyat oyunlarının ev sahibi ülke ve kente ekonomik etkilerinin araştırılması*. (yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi. Muğla.

Avcıkurt, C., Karaman, S. ve Köroğlu, A. (2007). *Turizmin Sosyo Kültürel Etkileri, Sürdürülebilir Rekabet Avantajı Elde Etmede Sektörel Stratejiler ve Uygulamalar*. İstanbul: Uluslararası Rekabet Araştırmaları Derneği Yayınları.

Belek, C. (2003). *İstanbul olimpiyat alanlarının kentsel peyzaj planlama açısından irdelenmesi*. (yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi. İstanbul.

Brunt, P. and Courtney, P. (1999). Host perceptions of socio cultural impacts. *Annals of Tourism Research*, Volume 26, Issue 3.

- Bilgin, T. (1994). İstanbul 2000 olimpiyat projesi. *Türkiye ve olimpiyat sempozyumu*. İTÜ Beden Eğitimi Bölümü Yayınları, 38-49, 1995.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: istatistik, araştırma deseni, spss uygulamaları ve yorum*. (8. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Cashman, R. (2002). *Impact of the Games on Olympic hostcities*. Barcelona: Centred'Estudis Olímpics (UAB).
- Cashman, R. (2006). *The Bitter Sweet Awakening: The Legacy of the Sydney 2000 Olympic Games*.
- Cashman, R., Hughes, A. (1998): *The Green games: a golden opportunity*. Sydney: Centrefor Olympic Studies, UNSW.
- Chen, Y., Spaans, M. (2009). Mega-Eevent strategy as a tool of urban transformation: sydney's experience. *The 4th International Conference of the International Forum on Urbanism (IFOU)*, 2009.
- Coaffe, J. (2011). Urban Regeneration and Renewal. in Gold, J.R. ve Gold, M.M. *Olympic Cities: City Agendas, Planning and the World's Games, 1896-2016*, 180-194, 2011.
- Coubertin, P. de (2000). *Pierre de Coubertin, 1863-1937, Olympism: selected writings*, Lausanne, International Olympic Committee.
- Cresciani, M. (2008). The Olympic Buildings as a new Typology for Architects and Engineers. *International Association for Shell and Spatial Structures Symposium*, 2008.
- Çımat, A. ve Bahar, O. (2003). Turizm sektörünün türkiye ekonomisi içindeki yeri ve önemi üzerine bir değerlendirme. *Akdeniz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(6).
- Çon, M., Yetim, A., Ağaoğlu, S. ve Taşmektepligil, Y. (1997). Elit düzeyde spor yapanların spora yönelmelerinde ilk ve orta öğretim kurumlarının etkisi üzerine bir araştırma, *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1).
- Çubukcu, İ. (1999). *Küreselleşme süreci içinde tüketim toplumu tüketim kültürü*. (yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi. Erzurum.

Dansero, E. ve Puttilli, M. (2010). Mega-Events Tourism Legacies: The Case of the Torino 2006 Winter Olympic Games - A Territorialisation Approach, *Leisure Studies*, 29(3), 321-341.

Davis, J., Thornley A. (2010). Urban Regeneration for the London 2012 Olympics: Issues of Land Acquisition and Legacy. *City, Culture and Society*, 89 98, 2010.

Deloitte Kamu Sektörü Raporu (2010). Kalıcı Bir Miras, http://www.deloitte.com/assets/DcomTurkey/Local%20Assets/Documents/turkey-tr_ps_KaliciBirMiras_160610.pdf. Erişim: 10.07.2019.

Demirhan, G. (2001). Dünyada beden eğitimi öğretmeni yetiştirme, *II. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu*, Bursa: Uludağ Üniversitesi.

Diamond, J. (1977), Tourism's Role in economic development; the case reexamined. *Economic Development and Cultural Change*, Volume 25, Issue 3.

Dickinson, J. and Shipway, R. (2007). Resource Guide to The Impact of Events, Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Network, May, 2007.

Doğan, H. ve Üngüren, E. (2010). Alanya halkının turizme sosyo-kültürel açıdan bakışı, *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5(4).

Doğan, H. Z. (2004). *Turizmin sosyo-kültürel temelleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Doğu, G. (2014), *Sporun sosyal ve ekonomik faydaları*. Sağlıklı Kentler Birliği Toplantısı. Eskişehir.

Dolles, H. and Söderman, S. (2008). Mega-Sporting Events in Asia-Impacts on Society, Business and Management: An Introduction”, *Asian Business & Management*, volume 7.

Durgun, D. (2007). *Türkiye’de sporun gelişimi ve değişen kullanıcı gereksinimlerini karşılayıcı yönde modern stadyum yapılarının temel planlama özellikleri*. (Yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi. Edirne.

Ehsani, M. (2009). Spor turizmi eğitimi. *Uluslararası herkes için spor ve spor turizmi kongresi*. Antalya.

Emekli, G. (2006). Coğrafya, kültür ve turizm: kültürel turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, Cilt 15.

- Erdem, B. ve Girgin, G. K. (2008). Spor *Turizmi, turistik ürün çeşitlendirmesi*, (Ed. Necdet Hacıoğlu ve Cevdet Avcıkurt). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Erten, S. (2008). *Spatial analysis of mega-eventhosting: olympic host and olympic bid cities*. (doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi. Ankara.
- Essex, S. Chalkley, B. (1998). Olympic Games: catalyst of urban change. *Leisure Studies*, 17(3), 187-206, 2010.
- Essex, S., Chalkley, B. (2003). Urban transformation from hosting the olympic games. University lecture on the Olympics.
- Essig, N. (2008). Sustainability of olympic venues. Criteriafor the Sustainable Performance of Olympic Sport Facilities.
- Evans, G.L. (2010). Cities of culture and regeneration game. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*.
- Evren, M. (1994). *Kapalı spor salonları ve diğer spor tesislerine umumi bir bakış*. İstanbul: Pulhan Matbaası.
- Findling, J.E. and Kimberly D.P. (2004). *Encyclopedia of the modern olympic movement*. Greenwood Publishing Group: Westport, CT.
- Getz, D. (2008). Event Tourism: Definition, Evolution, and Research, *Tourism Management*, Volume 29, Issue 3.
- Gold, J.R. ve Gold, M.M. (2011). *Olympic cities: city agendas*, Planning and the World's Games, 1896-2016.
- Goldmann, L. (1977). *İnsan bilimleri ve felsefe*, (Afşar Timuçin ve Füsun Aynuksa Çev.), İstanbul: Kavram Yayınları.
- Gratton, C. Preuss, H. (2008). Maximizing olympic impacts by building up legacies. *The International Journal of the History of Sport*, Vol. 25, No. 14, December 2008.
- Gibson, H. (1998). Sport tourism: a critical analysis of research, *Sport Management Review*, Volume 1, Issue 1.
- Guala, C. (2009). To Bid or Not to Bid: Public Opinion Before and After the Games The Case of the Turin 2006 Olympic Winter Games.The Olympic Legacy People, Place, Enterprise Proceedings of the First Annual Conference on Olympic Legacy 8-9

May 2008,in J. Kennell, C. Bladen and E. Booth (eds), University of Greenwich (21-30). London

Güçlü, M. (2001). *Olimpiyat oyunları ve spor sponsorluğu*. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(3).

Güler, G. (2010). *Başarılı bir olimpiyat için olimpiyatlara ev sahibi olmuş kentlerden alınacak dersler ve istanbul örneği*. (doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi. İstanbul.

Gürbüz, A. (2002). Turizmin Sosyal Çevreye Etkisi Üzerine Bir Araştırma, *Teknoloji Dergisi*, 5(1-2).

Gürdal, M., (1987). *Ulaştırma ekonomisi, turizm ulaştırmasına genel yaklaşım*. Aydın: Coşkun Matbaası.

Güvenç, B. (1979). *İnsan ve kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Hazar, A. (2007). *Spor ve turizm*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Hudson, S. (2003). *Sportand Adventure Tourism*, Binghamton, New York: The Haworth Press Inc.

Hiller, H.H. (2000). Mega-Events, urban boosterism and growth strategies: an analysis of the objectives and legitimations of the cape town 2004 olympic bid, *International Journal of Urban and Regional Research*, 24 (2), 439-458.

Hiller, H.H. (2006). *Post-event outcomes and the post-modern turn: the olympics and urban transformations*. *European Sport Management Quarterly*, Vol. 6, No. 4, 317-332, December 2006.

Hussein, A. T. ve Saç, F. (2008). *Genel turizm gelişimi-geleceği*, Ankara: Siyasal Kitabevi.

Hutton, A.K. (2001). *The Olympic Games. The Lessons for Future Host Cities*. Dalhousie University, Master's Thesis.

İçöz, O., Günlü, E. ve Yılmaz, B. S. (2007). *Genel turizm, turizmde temel kavramlar ve ilkeler*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Jenkins, R. (2008). *The first london olympics 1908*. London: Aurum Books.

- Jensen, C. (1980). *Administrative Management of Physical Education and Athletic Programs*, Philadelphia, Lea&Febiger.
- Kasman, S. ve Kasman, A. (2004). Turizm gelirleri ve ekonomik büyüme arasındaki eş bütünleşme ve nedensellik ilişkisi. *İktisat İşletme ve Finans Dergisi*, 19(220).
- Katz, D. ve Kahn, R. (1977). *Örgütlerin toplumsal psikolojisi*. (Halil Can ve Yavuz Bayar Çev.). Ankara: Doğan Basımevi.
- Kar, M. Zorkirişçi, E. ve Yıldırım, M. (2004). Turizmin ekonomiye katkısı üzerine ampirik bir değerlendirme, *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(8).
- Karakoç, B. (2011). *Dünya basketbol şampiyonası'nın spor turizmi ve ekonomik etkileri açısından incelenmesi (2010)*. (Yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi. Muğla.
- Karaküçük, S. (1995). *Rekreasyon boş zamanları değerlendirme*. Ankara: Seren Matbaacılık.
- Keten, M. (1974). *Türkiye'de spor*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Kılıçgil, E. (1985). *Sosyal çevre-spor ilişkileri*. Ankara: Bağiran Yayınevi.
- Kissoudi, P. (2010) Athens' Post-Olympic Aspirations and the Extent of their Realization, *The International Journal of the History of Sport*, 27, 16 18.
- Kızılgöl, Ö. ve Erbaykal, E. (2008). Türkiye'de turizm gelirleri ile ekonomik büyüme ilişkisi: bir nedensellik analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(2).
- Konstantaki, M. (2008). Social and Cultural Issues Associated with Hosting The 2012 Olympics in London: A Lecturers' and Students' Perspective, International Tourism Conference, Alanya.
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. ve Çokluk, Ö. (2007). *Sosyal bilimler için istatistik*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Kroeber, A. and Kluckhohn, C. (1963). *Culture: a critical review of cocepts and definitions*. New York: Random House.
- Liao, H., Pitts, A. (2006). A Brief Historical Review of Olympic Urbanization. *The International Journal of the History of Sport*, Vol. 23, No. 7, November 2006,

- Meyer, M. (2011). Berlin 1936. In Gold, J.R. ve Gold, M.M. Olympic Cities: City Agendas, Planning and the World's Games, 1896-2016, 215-232, 2011.
- Miçooğulları, B. O. (2004). *Türkiye için spor turizmi stratejisinin belirlenmesi ve geliştirilmesi*. (yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi. Muğla.
- Munoz, F. (1997). Historical evolution and urban planning typology of Olympic Villages. Barcelona: Centred'Estudis Olímpics UAB.
- Munoz, F. (2006). Olympic Urbanism and Olympic Villages: Planning Strategies in Olympic Host Cities, London 1908 to London 2012.
- Montreal Olympics (2013). Case Study of Project Management Failure. Journal of Performance of Constructed Facilities, May/June.
- Nalçakan, M. (2009). *Uluslararası spor organizasyonlarında sağlık hizmetleri üniversiyede 2005 izmir örneği*. (yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir.
- Özbaydar, S. (1983). *İnsan davranışının sınırları ve spor psikolojisi*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Prosperi, D.C., Moudon A., Claessens F. (2007). Metropolitan Form Research: Basic Concepts and Directions. The European Tradition in Urbanism and its Future, 345-347, 2007.
- Reisenger, Y. (1994). Social Contact Between Tourist And Hosts of Different Cultural Backgrounds, Tourism The State of The Art, England, John Wiley and Sons Inc.
- Ren, X. (2009). Olympic Beijing: Reflections on Urban Space and Global Connectivity, The International Journal of the History of Sport.
- Ritchie, B. (1984). Assessing The Impact of Hallmark Events: Conceptual And Research Issues, *Journal of Travel Research*, volume 22, issue 1.
- Synadinas P. (2001). Post-Olympic Use: A Picture of the Future. *Olympic Review*, 27, 39-41.
- Saltuk, S. (1999). *Antik stadyumlar*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1995. 91. Saltuk, Secda; Antik Stadyumlar, İstanbul. İnkılâp Kitabevi.
- Schiffman, L. and Kanuk, L. L. (1991). Consumer Behavior, Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice Hall.

- Sencer, M. (1979). Kültüre ilişkin temel kavramlar, *Ulusal Kültür Dergisi*, Yıl 2, Sayı 5.
- Serçeoğlu, N. (2011). *Üniversite oyunlarının sosyal, kültürel ve ekonomik etkileri: erzurum 2011 üniversitelerarası kış oyunlarına yönelik bir uygulama*. (yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi. Erzurum.
- Solberg, H. A. and Preuss, H. (2007). Major sport events and long-term tourism impacts, *Journal of Sport Management*, Volume 21.
- Sunay, H. (2010). *Sporda organizasyon*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Preuss, H. (2000). Electing an olympic host city: a multidimensional decision. *Fifth International Symposium for Olympic Research*, 89-104, 2000.
- Preuss, H. (2004) The Economics of Staging the Olympics: A Comparison of the Games, 1972-2008.
- Preuss, H. (2006). Impact and evaluation of major sporting events. *European Sport Management Quarterly*, 6(4), 313-316.
- Preuss, H., Solberg H.A. (2006). Attracting major sporting events: the role of local residents. *European Sport Management Quarterly*, 391-411.
- Şebin, K. (2009). *Erzurum kış sporları turizmi ile ilgili yöre halkının tutum ve beklentileri*. (doktora tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Şimşek, K. (2011). *2011 Erzurum dünya üniversitelerarası kış oyunlarının erzurum şehrine sosyo-kültürel ve ekonomik etkisi*. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13(3).
- Thomson, A., Leopkey, B., Schlenker, K. ve Schulenkorf, N. (2010). Sport Event Legacies: Implications for Meaningful Legacy Outcomes, Global Event Congress IV, 14th 15th, July. UK Centre for Events Management, Thomas, R.(ed), Leeds, (1-22).
- Tayga, Y. (1990). *Türk spor tarihine genel bakış*. Ankara: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Tek, T. (2006). *Türkiye’de uluslararası spor organizasyonu düzenleyen federasyonların karşılaştıkları problemler*. (yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi. Konya.

- Terekli, S., Katırcı, H., Heper, E., Erkan, M. (2000). Sporda yönetim anlayışı ve çağdaş spor yönetimi. *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Derneği Bildiri Özetleri*. Ankara.
- Valera, S., Guardia, J. (2002). Urban Social Identity and Sustainability Barcelona's Olympic Village. *Environment and Behavior*, Vol. 34, No. 1.
- Voight, D. (2004). *Spor sosyolojisi*. Ankara: Alkım Yayınları, 1998.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yetim, A. (1996). Spor yönetiminde sistem yaklaşımı. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1).
- Yetim, A. (2000). Sporun sosyal görünümü. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 61- 70.
- Yuen, B. (2008). Sport and urban development in singapore, *Journal Cities*, volume 25, issue 1.
- Ward C. D. (2013). Atlanta and other olympic losers. *Contexts*, Vol. 12, No. 3, 466-51, Summer 2013.
- Wergel and E. S. (2012). When icons crumble-the troubled legacy of olympic design. *Journal of Design History*, Vol. 25, No. 3, 2012, 304-318

8. EKLER

Ek- 1 Uygulanan Ölçek

KONU: Uluslararası Spor Organizasyonlarının Kentler üzerine etkisi(Samsun 23.İşitme Engelliler Olimpiyatları).

Kişisel bilgiler:

Ad Soyad :

Cinsiyet : Bay Bayan

Yaş :

Öğrenim durumu: İlköğretim Ortaöğretim Ön lisans
Lisans Y.Lisans Doktora

Mesleği :

Gelir düzeyi : (Yok) (1500/2500tl) (2501/3500tl)
(3501/4500tl) (4501/6.000tl) (6.000tl ve üzeri)

Lütfen 23.Yaz İşitme Engelliler Olimpiyat Oyunları Organizasyonunu 1'den 5'e kadar olan ölçekte değerlendiriniz. (1=**Tamamen Katılmıyorum** ve 5=**Tamamen Katılıyorum**)

MEGA ORGANİZASYON ETKİSİ ÖLÇEĞİ

SIRA NO	ORGANİZASYON	1 Tamamen Katılmıyorum	2 Katılmıyorum	3 Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	4 Katılıyorum	5 Tamamen katılıyorum
1	Şehrin yol durumunun gelişmesine katkı sağladı.					
2	Yeni iş fırsatları oluşturuyor.					
3	Şehrin ekonomik durumuna katkı sağlıyor.					
4	Şehrin gelişmesine katkı sağlıyor.					
5	Şehre yatırım yapılmasına katkı sağlıyor.					

6	Devlet gelirlerinin artışına katkı sağlıyor.					
7	Şehir halkının yaşam şartlarını geliştiriyor.					
8	Şehrin güzelleşmesine katkı sağlıyor.					
9	Alışveriş tesislerinin artışına katkı sağlıyor.					
10	Sosyal etkinliklerin artışına katkı sağlıyor.					
11	Temizlik etkinliklerinin artışına katkı sağlıyor.					
12	Turistlere hizmet eden tesislerin artışına katkı sağlıyor.					
13	Şehrin altyapı gelişimini hızlandırdı.					
14	Dünya'nın şehir'den haberdar olma fırsatını artırıyor.					
15	Şehrin uluslararası imajını geliştiriyor.					
16	Şehrin uluslararası tanıtımını kuvvetlendiriyor.					
17	Şehrin diğer uluslarla uyumuna katkı sağlıyor.					
18	Topluluk ruhunun kuvvetlenmesine katkı sağlıyor.					
19	Organizasyon için yapılan tesislerin maliyeti çok fazla oldu.					
20	Kültürel değişime katkı sağlıyor.					
21	Diğer kültürlerle deneyim fırsatı sağlıyor.					
22	Diğer kültür ve toplulukların daha iyi anlaşmasını sağlıyor.					
23	Ziyaretçiler çevreyi rahatsız ediyor.					
24	Trafik problemi artıyor.					
25	Doğal çevre ve manzara zarar görüyor.					
26	Yerel ekosistem zarar görüyor.					
27	Tarihi binaların onarılmasını katkı sağladı.					
28	Yerel kültürün korunmasına katkı sağlıyor.					
29	Doğal kaynakların korunmasına katkı sağlıyor.					
30	Kültürel çatışmayı meydana getiriyor.					
31	Yerel halkın geleneksel yaşam stilini etkiliyor.					

T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 68447441-044-E.5472
Konu : Anket Çalışması

08/03/2018

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : Samsun Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü 27/02/2018 tarihli ve 65346976-131284 sayılı yazısı.

Enstitünüz Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Lisans öğrencisi Birol YILMAZ'ın "Uluslararası Spor Organizasyonlarının Kentler Üzerine Etkisi (Samsun 23. İşitme Engelliler Olimpiyatları)" konulu anket çalışmasını Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü'nde yapmasının uygun olduğunu belirten ilgi yazı ekte gönderilmiştir.
Bilgilerinizi rica ederim.

e-İmzalıdır

Prof.Dr. Şenol AKIN
Rektör Yardımcısı

Ek: İlgi Yazı (1 Sayfa)

Adres: Bozok Üniversitesi Erdoğan Akdağ Kampüsü Rektörlük
ve İdari Birimler Binası, Atatürk Yolu 7. Km 66900 Yozgat

Bilgi için: Abdülhamit BEKDUR

Telefon: 3542421066 Faks: 3542421064

Elektronik

Ağ: <http://www.bozok.edu.tr/> bozokuniversitesi@hs01.kep.tr

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.
Evrak teyidi <http://ebyssorgu.bozok.edu.tr> adresinden EDLC-8L43-8HIA kodu ile yapılabilir.

9. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Birol YILMAZ
 Uyuğu : Türkiye (TC)
 Doğum tarihi ve yeri : Samsun 24/10/1986
 Medeni hali : Evli
 Tel : +90 530 912 55 86

Email : brlylmz@hotmail.com

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Yozgat Bozok Üniversitesi	Halen
Lisans	Ondokuzmayıs Üniversitesi	2009

İş Deneyimleri

Yıl	Yer	Görev
2016 &	Yozgat Valiliği / il Özel idaresi	Spor Eğitmeni
2010-2013	Samsun Büyükşehir Belediyesi	Su Kayağı ve Wakeboard Eğitmeni
2009-2010	Samsun Büyükşehir Belediyesi	Dalgıç (Balık adam)
2007-2008	Ondokuzmayıs Üniversitesi	Fitness eğitmeni ve kondüsyoner
2004-2005	Kuzeyman-TOŞHİBA Büro Mak. A.Ş	Orta Karadeniz Bölge Satış Temsilcisi

Yabancı Dil

İngilizce